

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FRANSIZCA MÜTERCİM - TERCÜMANLIK BİLİM DALI

ESRA SÖNMEZ DEMİR

**FRANSIZCADAN TÜRKÇEYE ÇEVİRİLEN
EKONOMİ TERİM VE METİNLERİNDE
KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Gülhanım ÜNSAL

KIRIKKALE

2014

ONAY

Esra SÖNMEZ DEMİR tarafından hazırlanan Fransızcadan Türkçeye Çevrilen Ekonomi Terim ve Metinlerinde Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri başlıklı bu çalışma 19 Eylül 2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Batı Dilleri Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Elif Sibel ÇAKAR

Yrd. Doç. Dr. Gülhanım ÜNSAL

Yrd. Doç. Dr. Duran İÇEL

KİŞİSEL KABUL

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığım “Fransızcadan Türkçeye Çevrilen Ekonomi Terim ve Metinlerinde Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri" adlı çalışmamı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazdığımı ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

12 / 09 / 2014

Esra SÖNMEZ DEMİR

ÖNSÖZ

Tek dil bilmenin yeterli olmadığı bir çağda, Avrupa Birliği'nin resmî yazışma dili olan Fransızcanın önemi yadsınamaz. Çeviri eğitimi artık sadece İngilizce değil, aynı zamanda Fransızca olarak da verilmektedir. Hayatımızın önemli bir parçası olan ekonomi ile birleştiğinde, Fransızcadan Türkçeye yapılan ekonomi çevirileri ayrı bir önem kazanmaktadır.

Çalışmamızda, öncelikle genel olarak çeviri incelenmiştir. Çeviriyi genel olarak incelerken; çeviri türlerine, sorunlarına, yöntemine, Türkiye'de çeviri eğitimine ve çevirmenin yeterliliğine değinilmiştir. Çeviri ile ilgili genel açıklamalar yapıldıktan sonra Fransızca ekonomi metinleri ve terimlerinin özellikleri açıklanmıştır. Daha sonra, çalışmamızın konusu olan Fransızcadan Türkçeye ekonomi çevirisinde karşılaşılan güçlükler tespit edilerek bu güçlüklerle çözüm önerileri sunulmuştur.

Çalışmam boyunca benden destek ve yardımlarını esirgemeyen, değerli bilgilerini benimle paylaşan Danışmanım Yrd. Doç. Dr. Gülhanım ÜNSAL'a sonsuz teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Ayrıca lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca katkısı bulunan ve bugünlere gelmemde emeği olan tüm değerli hocalarıma da teşekkür ederim.

Esra SÖNMEZ DEMİR

ÖZET

Sürekli gelişen ekonomiyle birlikte kavramlar da her geçen gün artmakta ve değişiklik göstermektedir. Bu alandaki kaynak yetersizliği de en büyük sorunlardan birisidir. Bu yüzden, çevirmenler ve çevirmen adayları ekonomi çevirisi yaparken diğer alanlara göre daha fazla zorluk çekmektedir.

Her alanda olduğu gibi çevirinin de kendi içinde çeşitleri vardır. Bu çalışmada ekonomi çevirisi incelenmiştir. Çalışmamızın amacı, Fransızcadan Türkçeye çevrilen ekonomi terim ve metinlerinde karşılaşılan güçlükleri saptamak ve bu güçlüklerin çözümüne yönelik bazı çeviri teknikleri sunmaktır.

Çalışmamızın giriş bölümünde tezin konusu, amacı, önemi, yöntemi, kavramsal çerçevesi, varsayımları, kapsam ve sınırlılıkları ve veri toplama teknikleri açıklanmıştır. Birinci bölümde, genel anlamda çeviriden bahsederken; ikinci bölümde, Fransızca ekonomi metinleri ve terimlerinin özellikleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde, ekonomi terim ve metinlerinde karşılaşılan güçlükler incelenirken aynı zamanda ekonomi çevirisi yaparken karşılaşılan güçlüklerin çözümüne yönelik bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: çeviri, teknik çeviri, ekonomi terminolojisi, çeviri güçlükleri, çevirmen.

RÉSUMÉ

Il est incontestable que les concepts se multiplient et évoluent sans interruption chaque jour avec la croissance économique. L'un des plus grands problèmes dans le domaine de l'économie est l'insuffisance des ressources. C'est la raison pour laquelle les traducteurs et les interprètes débutants ont plus de difficultés dans la traduction de l'économie par rapport à d'autres domaines.

Il va sans dire que la traduction aussi implique des composantes. Toutefois, dans cette étude, c'est la traduction de l'économie qui a été examinée. L'objectif de notre étude est de déterminer les difficultés rencontrées dans les textes de l'économie au cours de la traduction du turc. A travers cette étude, nous visons également de proposer des procédés de traduction pour la solution de ces difficultés en question.

Dans l'introduction de notre étude, nous mettons en évidence le sujet, le but, l'importance, la méthode, le cadre conceptuel, les hypothèses, le concept et les limites et les données techniques. Dans la première partie, la traduction a été abordée dans un contexte général, tandis que dans la deuxième partie, les propriétés des textes et des termes relatifs à l'économie française ont été traités. Quant à la troisième partie, elle a été réservée à l'étude des difficultés des termes et des expressions qui s'étaient imposées dans la traduction des textes économiques, et enfin, des procédés de traduction ont été également suggérés afin de réduire autant que possible les difficultés constatées.

Mots-clés: traduction, traduction technique, terminologie de l'économie, difficultés de traduction, traducteur.

ABSTRACT

Concepts are on the increase and have been changing day by day by evergrowing economy. One of the biggest problem in this area is resource shortage. For this reason, translators and translator candidates have more difficulty in translating economics than translating the other fields.

As in every field, translating has some kind of types in its own right. In this study, economy translating was examined. The goal of this study is to determing diffuculty encountered in translating terms and texts from French to Trukish and present some translating techniques for solution-oriented to those difficulties.

In the introduction of this study, the thesis subject, aim, importance, conceptual framework, hypothesis, scope and limitations, and data collection techniques were examined. In the second chapter, the properties of French economy texts and termes were analyzed. The third chapter was presented some translation suggestions for solution-oriented to difficulties encountered in economy translation by examing the difficulties encountered in translating economy texts and terms at the same time.

Keywords: translation, technical translation, terminology of economic, difficulties of translation, translator.

İÇİNDEKİLER

KİŞİSEL KABUL	I
ÖNSÖZ	II
ÖZET	III
RÉSUMÉ	IV
ABSTRACT	V
ÇİZELGELER LİSTESİ	IX
KISALTMALAR	X
GİRİŞ	1
Tezin Konusu	1
Tezin amacı	1
Tezin önemi	1
Tezin yöntemi	2
Kavramsal çerçevesi	2
Varsayımlar	3
Kapsam ve Sınırlılıklar	3
Veri toplama tekniği	3

I. BÖLÜM

ÇEVİRİ İLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

1.1. Çeviri	4
1.2. Çeviri Türleri	7
1.2.1. Yazılı Çeviri	8
1.2.1.1. Teknik Çeviri.....	8
1.2.1.2. Yazın Çevirisi.....	10
1.2.2. Sözlü Çeviri	11
1.2.2.1. Eşzamanlı Çeviri	11
1.2.2.2. Ardıl Çeviri	11
1.2.2.3. Konferans Çevirisi.....	12

1.3. Çeviri Sorunları	12
1.4. Çeviri Yöntemi	15
1.5. Türkiye'de Çeviri Eğitimi	17
1.6. Çevirmenin Yeterliliği	18

II. BÖLÜM

FRANSIZCA EKONOMİ METİNLERİ VE TERİMLERİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. Ekonomi Biliminin Fransızca Metin Çevirisindeki Yeri	23
2.2. Fransızca-Türkçe Ekonomi Çevirisinin Özellikleri	25
2.3. Ekonomi Çevirisinin Aşamaları	26
2.4. Fransızca Ekonomi Terimlerinin Özellikleri	30
2.5. Fransızca Ekonomi Metni Çevirisine Bir Örnek.....	48
2.6. Bilgisayar Destekli Fransızca Ekonomi Çevirisi ve Yetersizliği.....	53
2.7. Teknik Bilgi Gerekliliği.....	56

III. BÖLÜM

EKONOMİ METİNLERİNİN ÇEVİRİLERİNDE KARŞILAŞILAN ÇEVİRİ GÜÇLÜKLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

3.1. Ekonomide Anglo-Sakson Ekolünün Ağırlığı	59
3.1.1. Avrupa Birliği'nde İngilizcenin Yeri.....	61
3.2. Ekonomi Alanında Kullanılan İngilizce Terimlerin Yaygınlığı.....	62
3.3. Fransızca Ekonomi Alanındaki Kısaltmaların Çeşitliliği.....	66
3.4. Türkçe Karşılığı Olmayan Ekonomi Terimlerinin Bulunması	68
3.5. Ekonomi Terimleri Sözlüklerinde Yer Almayan Terimler	71
3.6. Ekonomi Terimlerinin Sürekli Değişmesi ve Yeni Terimlerin Eklenmesi.....	75
3.7. Çevirmenin Ekonomi Konusundaki Yanlış Bilgilenmesi.....	76
3.8. Fransızca Ekonomi Metinlerinin Türkçeye Çevirilerinde Karşılaşılan Güçlüklerin Çözümüne Yönelik Öneriler	77
3.8.1. İngilizce Ekonomi Terimlerinin Fransızca Karşılıklarının Oluşturulması	77
3.8.2. Türk Dil Kurumu Çalışmalarının Dikkate Alınması	83

3.8.3. Teknik Çeviride Sözlüklerin Yenilenmesi ve Denetimi	85
3.8.4. Kısaltmalar ve Açılımlarının Açıklanması	87
3.8.5. Ekonomi Konusunda Çevirmenin Doğru Bilgilenmesi	92
SONUÇ VE ÖNERİLER	94
KAYNAKÇA.....	97

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1.	Fransızca ekonomi metinlerinde sıklıkla kullanılan terimlerin Türkçe açıklaması ve terim karşılığı	48
Çizelge 2.	Kaynak metinde geçen ekonomi terimleri ve anlamları	53
Çizelge 3.	Ekonomi alanında kullanılan bazı İngilizce terimlerin Fransızca karşılıkları	66
Çizelge 4.	Türkçe karşılıkları olmayan bazı ekonomi terimleri.....	68
Çizelge 5.	Terim sözlüklerinde yer almayan bazı ekonomi terimleri	74
Çizelge 6.	Fransızca ekonomi metinlerinde sıklıkla kullanılan İngilizce sözcüklerin Fransızca ve Türkçe karşılıkları	79
Çizelge 7.	Türk ekonomisinde kullanılan Fransızca terimler ve Türkçe karşılıkları	82
Çizelge 8.	Türk ekonomisinde kullanılan İngilizce terimler ve Türkçe karşılıkları	83
Çizelge 9.	Fransızca ekonomi alanında en sık kullanılan kısaltmalar	92

KISALTMALAR

- Fr. : Fransızca
İng. : İngilizce
Alm. : Almanca
Tr. : Türkçe
A.g.y : Adı Geçen Yayın
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
ss : Sayfalar arası

GİRİŞ

İnsanlık tarihinde farklı dillerin oluşmasıyla ortaya çıkan çeviri, günümüze kadar uzanan bir süreçte sürekli olarak gelişmiştir. Dilin ve yazının ortaya çıkışının ne kadar eski olduğunu düşündüğümüzde aslında çeviri tarihinin de ne kadar eskilere dayandığını görmüş oluruz. Farklı dillere ait toplumlar arasında yapılan resmî anlaşmaların farklı dillerde yazılı olarak tespit edilme gereksinimi ve dinsel metinlerin başka dillere aktarılma isteği, tarihte çeviri gereksinimini ortaya koyan en önemli iki unsurdur.

Tezin Konusu

Fransızcadan Türkçeye çevrilen ekonomi terim ve metinlerinde karşılaşılan güçlüklerin belirlenmesi ve çözümüne yönelik bazı çeviri önerilerinin sunulması çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

Tezin amacı

Ekonomi çevirisinde karşılaşılan güçlüklerle yanıt aramak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bununla birlikte;

1. Fransızca-Türkçe ekonomi çevirisinin yöntem ve tekniklerini araştırmak,
2. Bu yöntem ve tekniklerin ekonomi çevirisinde nasıl kullanıldığını ve uygulandığını incelemek,
3. Fransızca-Türkçe ekonomi çeviri sürecinde çevirmenin karşılaşılabileceği sorunları ve zorlukları ortaya koymak,
4. Karşılaşılan sorunlara çözümler üretmektir.

Tezin önemi

Farklı ülkelerin coğrafi yapısından ekonomisine kadar her alanda bilgi edinmek teknolojiyle kolay hale gelmektedir. Ancak, bu bilgileri anlayıp yorumlayabilmek için diller arasındaki iletişimin sağlanması gerekir. Bu bağlamda, devreye çevirmenler girer.

Kaynak dil ile erek dil arasında köprü görevi gören çevirmen, çeviri yaparken birçok sorun ile karşı karşıya gelir. Bu sorunları çevirmenden kaynaklanan ya da

dilden kaynaklanan sorunlar olarak ikiye ayırabiliriz. Çevirmen odaklı sorunlar çevirmenin yeterli olamadığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Çevirmen, iyi bir çeviri eğitimi almamış, kendini bu alanda geliştirmemiş, gerekli bilgi, donanım ve tecrübe ile donanmamış olduğunda yeterli olamaz. Bu durumda, çeviride çevirmenden kaynaklanan sorunlar ortaya çıkar. Diğer bir sorun ise dilsel sorunlardır. Bu sorunlar, dilin yapısından ya da içinde barındırdığı yabancı sözcüklerden kaynaklanan sorunlardır. Alanında uzman olan bir çevirmen bile dilsel nedenli sorunlarla karşılaştığı zaman çeviride zorluk çekmektedir. Bu sorunların karşılaşıldığı alanlardan biri de ekonomi çevirisidir. Ekonominin sürekli gelişim halinde olması, ekonomi terimlerinin de zamanla değişmesine, gelişmesine bazen de kaybolmasına neden olmaktadır.

Çalışmamızda, Fransızcadan Türkçeye çevrilen tüm terim ve metinlerde karşılaşılan güçlükleri değil, sadece ekonomi çevirisi ile olan incelememizdeki amaç, özellikle bu alanda sıkça karşılaşılan sorunlara dikkat çekmektir.

Tezin yöntemi

“Fransızcadan Türkçeye Çevrilen Ekonomi Terim ve Metinlerinde Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri” adlı tez çalışmasında betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Kavramsal çerçevesi

Çeviri, en genel tanımıyla kaynak dilde yazılan bir metnin erek dile aktarılmasıdır. Çeviride önemli olan iletilecek olan iletinin en doğru şekilde ve eksiksiz olarak aktarılmasıdır. Çeviri, aslında dilin var oluşuyla ortaya çıkmıştır. İnsanların inandıkları farklı dinler, birbirleri arasında merak uyandırmış ve çeviri ilk önce dini kitapların çevrilmesi ile başlamıştır. Daha sonra, savaşlarda ülkeler birbirlerinin savaş stratejisini öğrenmek için ajanlar tutmuş, bu ajanlara çeviriler yaptırarak ülkeler hakkında bilgi almaya çalışmıştır. Günümüzde ise çeviri ve çevirmene olan ihtiyaç küreselleşme ile hız kazanmış, çevirmene olan ihtiyaç her geçen gün hızla artmaya başlamıştır. Teknoloji de bu küreselleşmeye hız

kazandırmış, internet aracılığıyla insanlar istedikleri bilgiyi kolayca elde etmeye başlamışlardır.

Varsayımlar

Çalışmanın varsayımları şu şekilde saptanabilir:

1. Ekonomi çevirisi ile çevirmenin ekonomi bilgisinin gerekliliği arasında doğrudan bir ilişki vardır.
2. Ekonomi çevirisi ile çevirmenin karşılaştığı terimsel zorluklar arasında doğrudan bir ilişki vardır.
3. Fransızca ekonomi terimleri ile Türkçe ekonomi terimlerinin farklılıkları ve koşutlukları arasında ilişkiler söz konusudur.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Çeviri alanında çalışmış olan birçok dilbilimci, akademisyen, bilim adamı ve çevirmen vardır. Ancak, genel olarak çeviri, çeviri kuramı, çeviri eleştirisi ve yazınsal çeviri üzerinde durulmuş, ekonomi çevirisine yeterince ağırlık verilmemiştir. Bundan dolayı teknik çeviri alanlarında yeteri kadar bilgi ve kaynak üretilmemiştir.

Çalışmamız, veri toplama aracı olarak kullanılan metinlerin Fransızca ve Türkçe çevirileriyle sınırlandırılmıştır. Sunulan metinler Fransızca, uygulanan metinlerin dili ise Türkçedir. Elde edilen bilgiler sonucunda, Fransızca-Türkçe ekonomi metinlerinde çevirmenin karşılaştığı sorunları çözmeye yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Veri toplama tekniği

Tez çalışmasının okuma ve yazma aşamasında kullanılan veri toplama tekniği tezle ilgili kitaplar ve internet kaynaklarıdır. Hem Türkçe hem de Fransızca olarak araştırılan kaynaklar tezin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Fransızca ekonomi metinleri için “*Le Monde*” gazetesinden yararlanılmıştır.

I. BÖLÜM

ÇEVİRİ İLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

1.1. Çeviri

Çeviri, genel anlamıyla bir dildeki metnin başka bir dile anlaşılacak biçimde aktarılması işlemidir. Çevrilecek olan dil ve metin “*kaynak metin*” veya “*kaynak dil*”, çeviri yapılacak dil ve metin ise “*erek metin*” (hedef metin) ya da “*erek dil*” olarak adlandırılmaktadır.

Çeviri sözcüğü, Arapçadaki tercüme sözcüğünün yerine geçmiştir. Çeviri yapan kişiyi göstermek için kullanılan çevirmen sözcüğü ise eski dilde yazılı çeviri yapan kişi yerine kullanılan mütercim ile sözlü çeviri yapan tercüman kavramları yerine kullanılmaktadır. Çevirinin üç aşaması vardır. Bu aşamalar: kaynak metnin çözümlenmesi, erek dile aktarılması ve erek metnin oluşturulmasıdır.¹ Bu aşamalar, birbirleriyle tamamen bağıntılıdır. Bir çeviriyi kolaylaştırabilmek ve gerçek bir çeviri ortaya koyabilmek için bu süreç izlenmelidir.

Çeviri yapmak demek sadece ana metindeki sözcüklerin aktarılacağı demek ya da çevrilen sözcüklerin yan yana dizilmesi demek değildir. Çeviri eylemi, anlamın yanı sıra biçimin ve metnin taşıdığı işlevin de aktarıldığını ya da en doğru biçimde aktarılması gerektiğini göstermektedir. Bu nedenden dolayı, çeviride kaynak metin ile erek metin arasında bir eşdeğerlikten söz edilirken birçok ögenin eşdeğerliği söz konusu olabilir. Önemli olan kaynak dil ile erek dil arasındaki bu eşdeğerliliğin sağlanmasıdır.

Birçok bilim adamı çeviriyi farklı tanımlamaktadır:²

1. Çeviriyi dilbilimsel yöntemlere göre tanımlayanlar,
2. Vazgeçilmez bir aracı olduğu konusunda tanımlamalar yapanlar,
3. Çeviriyi çeşitli benzetmelerle tanımlayanlar olarak sınıflandırabiliriz.

¹ <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri>, Erişim tarihi: 03.03.2010

² Baykan, Ali. (2007), “*Sosyal-Kültürel Faktörlerin Çevirideki Rolü*”, Adana: Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi, sayı:14, ss.179-183

Bunlardan birkaç tanesine örnek verecek olursak;

*“Çeviri, yapmak iki efendiye birden hizmet etmek demektir. Bu hizmet aslında hiç kimsenin yapamayacağı bir şey. Bu nedenle, kuramsal olarak, hiç kimsenin yapamayacağı her şey gibi, çeviri de uygulamada herkesin yaptığı iş olup çıkar. Hiç kimse çeviri yapmadan edemez ve herkes çeviriye el atar.”*³

Burada eleştirilen aslında herhangi bir kurama dayanmayan, herkesin yaptığı gelişigüzel çeviri ve bu çeviri yapan çevirmendir. Oysa çevirinin çok zor bir iş olduğu inkâr edilemez bir gerçektir.

Fransız dilbilimcisi Georges Mounin ise çeviriye dilbilimsel yöntemlere göre şu şekilde tanımlamıştır:

*“Çeviri, bir dildeki belirli bir parçada bulunan anlamın başka bir dildeki belli bir parçada yeniden kurulmasını sağlayacak biçimde girişilen dilsel bir aktarma işlemidir.”*⁴

Çeviride önemli olan sözcüklerin anlamını bilmek değil, o metni doğru şekilde çözümlenektir. Kısacası, metnin tamamını anlamak ve erek metne uygun sözcüklerle anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde çevirmektir.

Vazgeçilmez bir aracı olduğu görüşündeki bazı kuramcıların çeviri tanımlarına aşağıdaki gibi örnek verebiliriz:

“Çeviri çok taraflı bir sanattır ve onun hiçbir tam veya nispi tetkiki bu gerçeği görmezlikten gelemez. Çeviri de bir sanat olduğuna göre, aynı şekilde zamansız olmalı, birbirini takip eden nesillerin duyduğu ihtiyaca uygun olarak sürekli bir surette yeniden yapılmalıdır. Bir yağlı boya veya sulu boya ressamı, ‘Mapledurham değirmeninin birçok defalar resmi yapılmıştır’ diye onun yeni resimlerini yapmaktan çekinmez; bu olayı kendisinin yapması için bir fazla daha sebep sayar. Aynı şekilde yazarlar da başka dillerde yazılmış epigramlardan ve beyitlerden tutunuz da,

³ Baykan, A.g.y. s.178

⁴ A.g.y. s.179

destanlara ve uzun kitaplara kadar her türlü eserleri kendi dillerine aktarmaya daima heves duymuştur."⁵

Algün'ün tanımı da aynı bölüme örnek olacak niteliktedir:

"En genel tanımıyla çeviri, insanın insanla ilişkiye girdiği her durumda kendini ifade etme yoludur. Başka bir deyişle, düşünce ve duygularını, dilek ve beklentilerini dile getirmeye çabaladığı her girişim, bir çeviridir denilebilir. Olaya bu bağlamda yaklaştığımızda, sosyal yaşamda, gerek ana dilimizde gerekse sonradan edindiğimiz dillerde gerçekleştirdiğimiz bir transfer yöntemi. Kloepfer'in tanımıyla 'yabancı olanı, bilinen aracılığıyla anlaşılır kılmaya çalışan bir yöntemdir.'"⁶

Çeşitli benzetmelerle yapılan çeviri tanımlarına bakacak olursak; Howell, çeviriyi şu şekilde tanımlıyor:

*"Kimi der ki, çeviri bir Türk halısının arka yüzüdür."*⁷

Farklı bir benzetme de Bertrand'ın yazdığı bir metinde mevcuttur:

*"Çeviri kadın gibidir, güzelse sadık olmaz, sadıksa güzel olmaz."*⁸

Bilim adamları, çeviri ile ilgilenen çeviri bilimciler, edebiyatçılar, yorumbilimciler, dilbilimciler ve çeviri ile ilgilenen birçok uzman, çevirinin tanımını birbirinden farklı olarak yapmaktadır. Ancak, her ne kadar yapılan tanımlamalar farklı olsa da, aslında anlatılmak istenen şey aynıdır. Çevirinin gerekliliği ve önemidir. Uzmanlar çeviri yapmanın iki ayrı kültürü yeterince tanımak, iki ayrı dili yeterince bilmek ve çeviri yöntemlerini yerinde kullanabilmek olduğu konusunda hem fikirdirler. Çeviri yapmak için ön koşul çeviri bilincinin edinilmesidir. Uzman bir çevirmen, çeviri yapabilmek için çeviri yöntemlerini yerinde kullanabilmelidir. Eğer bunu yapabiliyor ise uzman bir çevirmendir. Çeviride ilk adım kaynak metni çözümlenektir. Bu çözümleneyi yapabilmesi için de çevirmenin her iki dilin de dilbilimsel özelliklerini iyi bilmesi gerekir. Erek metin ise hedeflenen metindir.

⁵ Baykan, A.g.y. s.181

⁶ A.g.y. s.180

⁷ A.g.y. s.182

⁸ A.g.y. s.182

Çevirmen, erek metni üretirken kaynak metni temel alır, birikimlerinden ve deneyimlerinden yola çıkarak erek metni kurgular.

Çeviri becerisi, metinleri erek dilde en doğru ve etkili biçimde anlatabilme becerisi gerektirdiği için çeviri yapacak kişi kendini bu konuda yeterince geliştirmiş olmalıdır. Çevirinin getirdiği gereksinimlere ve becerilere sahip olmalıdır. Günümüzde çeviri öneminin artmasıyla, birçok çevirmen kendini ilgili alanda geliştirmeden çeviri yapmaya çalışmaktadır. Bu durumda ortaya çıkan eksiklikler ve yanlışlar, aslında çevirinin ne kadar zor ve beceri isteyen bir iş olduğu gerçeğini gözler önüne sermektedir.

1.2. Çeviri Türleri

Birçok bilim dalında olduğu gibi çevirinin de kendi içinde alt dalları olarak nitelendirebileceğimiz türleri vardır. Ancak, çeviribilimciler bu çeşitlendirmeyi birbirlerinden farklı olarak yapmaktadır.

Anamur'a göre:

“Genel çeviri doğrudan bilgi aktarımını amaçlayan düz anlamsal nitelikli betiklerden yapılan bir çeviridir. Ancak, bu betiklerin teknik betiklerden temel ayrımı, bunların uzmanlara, bilim adamlarına değil, geniş kitlelere yönelik oluşları, bir başka deyişle terim içermeyişleridir.”⁹

Anamur'un tanımladığı gibi, genel çeviri uzmanlara ya da bilim adamlarına değil, daha çok halka hitap edeceğinden teknik çeviriye nazaran daha az teknik terimler içermektedir. Gazete, radyo, televizyon haberlerinden, günlük konuşmalardan yapılan düz anlamsal nitelikli çeviriler genel çeviri alanına girer.

Çeviri yazılı ve sözlü çeviri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

⁹ Anamur, Hasan. (1997), “Terimbilim Sorunları ve Bir Çözüm Önerisi, Türkiye’de Çeviri Eğitimi Nereden Nereye?”, İstanbul: Sel Yayınları, s.40

1.2.1. Yazılı Çeviri

Yazınsal alandaki çevirilerin başlaması Cumhuriyet dönemi yazarlarının yaşam deneyimleriyle doğru orantılıdır. Çünkü, o dönemde yaşanan siyasi ve iktisadi çöküntülere karşın hoşgörölü, kültürel mozaige sahip bir imparatorluk vardı. Böyle bir ortamda yaşayan yazarlar geniş bakış açısına sahiptiler. Bu alanda yakalanan çeviri başarısına karşın, teknik ve bilimsel alandaki çevirilerin başarısızlığı söz konusuydu. Her iki alanda da görülen bu çelişki, kültürlerarası iletişimi etkileyerek yazınsal çeviriye verilen önemi arttırmıştır.

Yazılı çeviri de kendi içinde teknik çeviri ve yazın çevirisi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.¹⁰

1.2.1.1. Teknik Çeviri

Ana hedefleri açıklık, kısa ve öz olma ve doğruluk olan teknik çeviri sadece sözcüklerin sözlük karşılıklarını kullanmak değil, kaynak dili çok iyi bilmenin yanı sıra teknik alanda bilgi sahibi olmak, bu alanda sözcük, düşünce ve yöntem düzeyinde araştırma yapmayı sağlayacak donanıma ulaşabilmektir.¹¹ Teknik çeviri yapmak sözcüklerin sözlükteki anlamlarını bir araya getirip cümle kurmak demek değildir. Her tür çeviride gerekli olduğu gibi teknik çeviride de kaynak dili çok iyi bilmenin yanı sıra, hedef dili ve o dildeki teknik yazım kurallarını da çok iyi bilmek gerekir. Açık, kısa ve öz, doğru bir teknik çeviri ortaya koymak için çevirmen, bu alanda yeterli terim bilgisine sahip olmalı ve her iki dile hâkim olmanın yanında çevirdiği konu ile ilgili düşünce ve yöntem düzeyinde yeterli derecede araştırma yapmış olmalıdır.

Anamur'a göre:

“Teknik Çeviri sağlık bilimlerinden balıkçılığa, hukuktan arıcılığa kadar özel bir “özel alan dili” kullanılan bilim, meslek ya da uzmanlık dallarında yazılmış olan çıkış betiklerinden yapılan çeviri türüdür. Bu özel alan dilleri ya da uzmanlık alan dili, doğal olarak, bu alanda

¹⁰ Anamur, A.g.y. ss.40-41

¹¹ <http://www.mutlutercome.com/hizmetlerimiz/yazili-tercume/teknik-tercume>, Erişim tarihi: 11.04.2010

doğrudan doğruya bilgiye ulaşmaya, bilgi aktarmaya, bilgi depolamaya yönelik düz anlamsal bir söylemdir. Teknik ve bilimsel çeviri, bilgi aktarımını amaçlayan düz anlamsal bir uzmanlık dilinden yapılan, tek anlamlı terimler temeli üzerine kurulu düzgüsel ve dilsel bir aktarım işlemidir. Anlamın yorumlanmasını kabul etmeyen, sözcük bağımlı diyebileceğimiz bu çeviri, çıkış betiğini elden geldiğince yakından izleyen bir anlayışla gerçekleştirilmektedir.”¹²

Yazınsal çeviri, teknik ve genel çeviriden çok daha farklıdır. Diğerleri düz anlamsal betikleri kapsarken, yazınsal çeviri çok anlamsal betiklerden oluşur. Ayrıca, yazınsal çeviri yapabilmek için tecrübe ve dilin dilbilimsel öğelerine hâkim olmak da gerekir. Her iki dili de en güzel şekilde kullanabilecek, yorum kabiliyeti yüksek, yazarlık yanı ağır basan kişilerin elinden geçmelidir. Bu yüzden, her çevirmen her alanda çeviri yapabilmeli diye bir zorunluluk yoktur. Çevirmenler kendilerini yetiştirdikleri alanda çeviriye yönelmeli; o alanda bilgi ve becerisini kullanmalıdır.

Köksal’a göre:

“Teknik çeviriden kastedilen şey, bilimsel ve teknolojik disiplinler bağlamında yazılmış deneysel veya betimsel metinlerin çevirisidir. Çevirmen, ilgili alanda işe yarar bir hedef dil metni oluşturmak için uzmanlık alanının teknik uğraş diline ve kesitine aşina olmalıdır. Elbette teknik metinlerin çevrilmesinde çevirmenlerin karşılaştıkları sorunlar diğer herhangi bir türe ilişkin metin çevirisinde karşılaşılan sorunlardan farklı değildir.”¹³

Hervey ve Higgings ise teknik çeviriyi şöyle tanımlamaktadır:

“Teknik çeviri dediğimizde bilimsel ya da teknoloji alanları bağlamında yazılmış olan deneysel ve betimleyici metinlerin çevirisi anlaşılır.”¹⁴

¹² Anamur, Hasan. (1997), “Terimbilim Sorunları ve Bir Çözüm Önerisi, Türkiye’de Çeviri Eğitimi Nereden Nereye?”, İstanbul: Sel Yayınları s.39

¹³ Köksal, Dinçay. (2005), “Çeviri Eğitimi Kuram ve Uygulama”, Ankara: Nobel Yayınları, s.67

¹⁴ Erten, Asalet. (1997), “Approaches to Technical Translation”, Ankara: Çeviribilim ve Uygulamaları, s.17

Teknik çevirinin genel çeviri araştırmaları içerisinde kapladığı alanı, gelişimini ve önemini anlayabilmemiz için, bilimin nasıl ortaya çıktığına ve çevirinin bilimin ortaya çıkış aşamasındaki yerine bakmamız gerekmektedir.

1.2.1.2. Yazın Çevirisi

Yazınsal çeviriler, dilin kendini en güzel şekilde ifade ettiği ve sergilediği çevirilerdir. Bu yüzden, yazınsal metin çevirileri çok güçlü bir dil bilgisi, tecrübe ve ince bir dil zevki gerektirmektedir. İçerik ve biçimin aynı öneme sahip olduğu yazınsal çevirilerde, çevirmen orijinal metnin ruhunu adeta yaşayarak erek dilde yeniden kuran kişidir. Yazınsal çevirilerde kaynak dildeki yazınsal eserin erek dile doğru bir şekilde aktarılması için her iki dilin kültürel özelliklerini çok iyi bilmek gerekmektedir. O dilin kültürünü bilmenin yanında, yazınsal çeviri aynı zamanda çok iyi bir dil becerisine ihtiyaç duyar.

Anamur'a göre:

“Yazınsal çevirinin teknik ve genel çeviriden temel ayrımı, bu tür çevirinin yapıldığı çıkış betiklerinde kullanılan dilin düz anlamsal değil, yan anlamsal oluşu, bir başka deyişle, bu çeviri türünde terim bulunmayışı; sözcüklerin bir uzmanlık alanı dilindeki gibi tek anlamlı olmayışları; tersine çok anlamlı oluşlarıdır. Çünkü, yazınsal betiklerde genelde amaçlanan doğrudan bilgi aktarımı değil, duyguları, izlenimleri, heyecanları, gözlemleri, yargıları, yorumları... imgeler, eğretilmeler, sözcük oyunları ve başka yazınsal anlatım yollarıyla çoğul okumaya açık bir biçimde yansıtabilmektir. Dolayısıyla, bu tür çeviride, bir uzmanlık alanındaki nesnel, hatta otomatikleşmiş çeviriden de genel çeviriden de bu özelliği ile ayrılır ve kaçınılmaz olarak, çevirmenin bilişsel dağarcığının süzgecinden geçerek bir yorum niteliği kazanır.”¹⁵

Yazınsal çeviri diğer çeviri türlerine göre daha farklıdır. Diğer çeviri türleri düz anlamsal bir metinden oluşurken, yazınsal çeviri aksine çok anlamlı metinlerden oluşmaktadır. Çünkü, bu çeviri türünde amaç doğrudan bilgi aktarımı değil, tamamen

¹⁵ Anamur, Hasan. (1997), “Terimbilim Sorunları ve Bir Çözüm Önerisi, Türkiye’de Çeviri Eğitimi Nereden Nereye?”, İstanbul: Sel Yayınları, s.40

duyguları ortaya koymaktır. Romanlar, hikâyeler, şiirler, fıkralar, deyimler, atasözleri yazınsal çevirinin alanına girmektedir.

1.2.2. Sözlü Çeviri

Çeviri yapan kişinin, bir konuşma, diyalog ya da benzeri durumda konuşan kişi ile birlikte, herhangi bir zamansal atlama yapmaksızın sözlü olarak yaptığı çeviriye denir.¹⁶

Sözlü çeviri de kendi içinde üçe ayrılmaktadır:¹⁷

1.2.2.1. Eşzamanlı Çeviri

Eşzamanlı çeviride çevirmen için ses yalıtımı sağlanmış bir kabin, konuşmacılar için mikrofon ve dinleyiciler için kulaklık sistemi gerekmektedir. Bu çeviri türünde, çevirmen konuşmacıyla aynı anda konuşur ve kulaklıktan dinleyip konuşmacının konuştuklarını anında çevirerek dinleyicilere aktarır. Bu nedenle, iyi bir konuşma ve dinleme becerisi gerekmektedir. Her çevirmenin yapabileceği türden bir çeviri değildir. Bu alanda çalışan çevirmenler bu konuda özel eğitim alarak yetişirler.¹⁸

1.2.2.2. Ardıl Çeviri

Çevirmenler katılımcılarla birlikte aynı masaya otururlar ve herhangi bir teknik donanım kullanmazlar. Konuşmacı konuşmasını yaptığı sırada çevirmen not tutar. Konuşmacı durur ve çevirmenin söylenenleri diğer dile aktarmasını bekler. Bu çeviri türü genellikle çok kısa, teknik ve gizli olması sebebiyle eşzamanlı çeviri yapılmayan durumlarda uygulanır. Ancak, süre olarak eşzamanlı çeviriye göre daha uzun sürmektedir.¹⁹

¹⁶ Esen Eruz, Sakine. (2008), “*Akademik Çeviri Eğitimi Çeviri Amaçlı Metin Çözümlemesi*”, İstanbul: Multilingual Yayınları s.3

¹⁷ A.g.y. s.4

¹⁸ A.g.y. s.4

¹⁹ A.g.y. s.4

1.2.2.3. Konferans Çevirisi

Konferans çevirmenleri, edilgin dillerinden etkin dillerine çeviri gerçekleştirmektedir. Anadilleri aktif dil olarak adlandırılmaktadır. Kimi çevirmenler ise ana dilleri dışında bir aktif dile sahiptir. Diğer konuştuğu dillerden bu dile çeviri yapmaktadır. Bu da onların ikinci bir aktif dile sahip olduklarını göstermektedir. Kendi ana dilinden ikinci bir aktif dile çeviri yaparak çevirmen “*retour*” işlemini gerçekleştirmiş olur. Ancak, “*retour*” diline sahip olan çevirmenler, genelde eşzamanlı çeviriden ziyade ardıl çeviri yöntemini kullanır. Bazı çevirmenler ise sahip olduğu tüm dillerden ikinci bir aktif dile çeviri işlemi yapmaktadır.

Her ne kadar çeviribilimciler tarafından çeviri çeşitleri birbirinden farklı olarak çeşitlendirilse de aslında hepsi aynı noktada çakışmaktadır. Önemli olan nasıl çeşitlendirildikleri değil, çeşitlendirmenin neye göre yapıldığı ve izlediği yöntemin doğru olup olmadığıdır.

1.3. Çeviri Sorunları

Çeviri, bütün çağlarda karşımıza çıkan bir etkinliktir. Ancak, özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra uluslararası bildirimlerin gereksinimi ile önemi hızla artmaya başlamış, diğer bilim dalları arasında önemli bir bilim dalı olarak görülen çeviribilimin etkinlik alanı daha da genişlemiştir. Öneminin artmasıyla, üniversitelerde çeviri bölümleri açılmış, uzman çevirmenler yetiştirmek adına araştırmalar yapılmış; öğrencileri de bu yönde eğitmek için büyük çabalar sarf edilmiştir.

Berke, çevirinin önemine şu şekilde dikkat çekmektedir:

*“Çeşitli üniversitelerin yanı sıra uluslararası kuruluşlar da çeviri konusuna büyük önem vermekte, özellikle uzmanlık dallarındaki çeviri etkinliği büyük bir ilerleme göstermektedir. Uygulamalı sözcükbilime bağlı yeni bir dal olan terim bilim’den de çağdaş uygulayımın olanaklarından yararlanılarak çok başarılı sonuçlara ulaşılmaktadır.”*²⁰

²⁰ Vardar, Berke. (1978), “Çeviri Sorunları”, Türk Dili Dergisi Çeviri Sorunları Özel Sayısı, TDK Yayınları, sayı:322, s.60

Bu bağlamda, çeviriyi kaynak dildeki bildirimleri anlamsal ve işlevsel eşdeğerlik sağlayarak erek dile aktarma işi olarak değerlendirebiliriz. Kaynak dil ile erek dil arasındaki eş değeri en iyi şekilde sağladığımızda, işte o zaman başarılı bir çeviri ortaya koymuş oluruz. Bu dönüştürüm eylemi sırasında karşılaşılan en önemli sorun, kaynak dildeki betiğin erek dildeki betiğe dönüştürülürken bilgi yitimine uğramasıdır. Bilginin yitime uğraması kaynak dilde oluşturulan bildirideki öğelerin tümünün veya bir kısmının erek dildeki düzleme yerleştirilememesidir. Bu yüzden, çevirmen kaynak dildeki bildirimleri erek dile aktarırken bilgi yitimi kaygısı yaşamaktadır.

Bilgi yitimine sebep olan birçok neden vardır. Bunlardan dilsel ve toplumsal nedenler diğerlerine nazaran daha ön plandadır.

Her dilin kendine has bir özgünlüğü vardır. Evreni kendine özgü bir şekilde yorumlar. Öte yandan içeriğin olduğu gibi, anlatımın da her dilde farklı biçimleri vardır. Bir dilde bütünü oluşturan düzenek başka dillerdeki dizge ve düzeneklerden çok daha farklıdır. Hiçbir dil birbiriyle birebir çakışmaz. Aralarında farklı oranlarda da olsa ayrılıklar vardır. Önemli olan bu ayrılıkları asgari düzeye indirmektir. İki dil arasındaki farklılıkları birbirine bağlayabilecek ifadeleri ortaya koyarak aralarında bir köprü kurmaktır.

Çevirinin en önemli sorunu olarak görülen bilgi yitimine sebep olan bir diğer etken de toplumsal nedenlerden kaynaklanmaktadır. Her dil belli bir uygarlık çerçevesinde doğar ve gelişir. Bu toplumsal ortamda işlevini sürdürür ve bu etkenlerle yoğrulur. Toplum bilinci de toplumsal olguların ortaya koyduğu değerlerden kaynaklanır. Bu yüzden, diller sadece içyapılarından değil, aynı zamanda dış ortamları bakımından da birbirinden ayrılır. İşte bu noktada, çevirmenin karşısına bilgi yitimine neden olan çeviriyi güçleştiren engeller çıktığı görülmektedir.

Toplumsal nedenlerden kaynaklanan çeviri sorunları, iki dil arasındaki sosyal ve kültürel farklılıklardan kaynaklanabilir. Toplumsal nedenlerden biri olan kültürün, ideal bir çeviriyi gerçekleştirmedeki rolünün diğerlerine nazaran daha fazla olmasının sebebi çok yönlü ve kişiden kişiye olan algılama çeşitliliğinden gelmektedir. Bu algılama kaynak ve erek okur kitlesinin kültür yapısıyla alakalıdır.

İşte bu noktada çevirmen iki kültür arasındaki köprüyü kurarak en zor görevi üstlenir.

Kurultay'a göre:

“Çeviri derslerinin başarılı olabilmesi için seçilen metinde hedeflenen çeviri sorunuyla öğrencinin düzeyi arasında bir denge bulunmalıdır. Öğrenim amacını ilgilendiren metin öğelerinin çeviri sorunu olarak belirlenebilmesi için öğrencinin bunlara ilişkin dil ve kültür bilgisine sahip olması gerektiğini vurgulamakta ve bu yönüyle öğrenciye güçlük çıkaracak bir metin, dersi ister istemez dil ve kültür bilgisi eksikliklerinin giderilmesine yönelik bir çalışmaya dönüştüreceğini belirtmektedir.”²¹

Bu görüşten yola çıkarak, çeviri ister eğilim yoluyla gerçekleştirilmek için, ister kişisel çalışmalarda başarılı olmak için yapılsın her iki dilin kültürünü de çok iyi tanımak gerekir. Sorunlara neden olan diğer etkenler arasında bir üçüncüsü de “düzey” ’dir. Düzey sorunu her ne kadar diğerleri arasında arakesit noktasında yer alsada önemli sayılabilecek nedenlerdendir.

Vardar, bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

“Düzey de değişik açılardan bilgi yitiminin ortaya çıkabileceği gerçeklik düzlemidir. Bunun nedeni, bildirilerin tek türden olmaması ve değişik düzeyler içermesidir. Kimi bildiriler gündelik konuşmalara ilişkindir, güncel gereksinmelerin dar çerçevesi dışına pek çıkmaz. Kimi bildiriler ise ekinsel dile değindir, yazınsal kullanımı şiirsel yaratımı ilgilendirir, özel uzmanlık alanlarına bilimsel ve uygulamalı düzlemlere bağlanır. Güçlüklerin belirginleştiği alandır bu.”²²

Bu güçlükleri ve bilgi yitimini tamamen ortadan kaldırmak imkânsızdır. Çünkü, çeviri ne kadar başarılı olursa olsun kaynak dildeki betikler belirli bir noktada eksilmiş olarak erek dile ulaşacaktır. Güçlüklerin belirlenmesi, her güçlüğe karşı kendi alanda çözümler üretilmesi en önemli önlem sayılır. Bu konuda,

²¹ Balkan, Ali. (2007), “Sosyal-Kültürel Faktörlerin Çevirideki Rolü”, Adana: Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi, Dilbilim Araştırmaları Dergisi, s.9

²² Vardar, Berke. (1978), “Çeviri Sorunları”, Türk Dili Dergisi Çeviri Sorunları Özel Sayısı, TDK Yayınları, sayı:322, s.68

çeviribilimin ortaya koyduğu çalışmalar, sorunları çözme hususunda yardımcı olacaktır. Ancak, bu çözümler geçici değil, geçerli çözümler olmalıdır.

Vardar, sorunlara çözüm noktasında düşüncelerini şu şekilde ortaya koymaktadır:

“Çağdaş dilbilimin geliştirdiği yöntemler, her iki dili de iyi bildiği varsayılan bir çevirmenin genellikle bilinçsiz olarak uyguladığı bu işlemlerin güçlük gösteren durumlarda bilinçli bir biçimde gerçekleştirilmesinin çok yararlı olabileceğini göstermektedir. Her dilin yüzeysel yapısına değişik dönüştürüm süreçlerinden geçilerek varılması, eş değerli yüzeysel görünümünün çok ayrı biçimlere bürüneceğini ortaya koyar. Diller arası eşdeğer birim ve birleşimlerin saptanması, E. Benveniste, E. Nida, vb. dilbilimcilerin gösterdiği doğrultuda bütün dillerde yer alan öge ve özelliklerin ya da tümellerin belirlenmesi bildiriler düzleminde eşdeğerin sağlanmasını kolaylaştıran önlemlerdendir.”²³

Her ne kadar önlemler alınsa da çeviri sorunlarından tamamen kurtulmak mümkün değildir. Farklı alanlardaki çeviri sorunlarını tam olarak saptamak ve bu sorunların çözümüne yönelik araştırmalar bizi doğru yola götürebilir. Bu konuda bize yardımcı olabilecek kişiler ise daha önce bu konu üzerinde çalışmış dilbilimcilerdir.

1.4. Çeviri Yöntemi

“Çeviri nasıl yapılmalı?” sorusunu yanıtlanmadan önce “Çeviri olanaklı mı?”²⁴ sorusuna yanıt aranmalıdır. Yüzyıllardır bu konu üzerinde çalışan bilim adamları, çevirinin kendi içerisinde olanaksızlık oluşturduğunu söylemekten kaçınmadılar. Kimi bilim adamları çevirinin olanaklı olduğunu savunurken kimileri olanaksız olduğu kanısındadır.

²³ Vardar, A.g.y. s.69

²⁴ Cary, Edmond. (1996), “Comment-faut-il traduire?”, (Çev. Mete Çamdereli), İstanbul: İnsan Yayınları, s.41

Cary'e göre:

“Kuşkusuz, keman çalmak için işe ele bir keman almakla başlanmalı, roman yazmak içinse kâğıtla kalem ya da yazı makinesine sahip olunmalı ve sözcüklerle cümlelerin nasıl biçimlendiği bilinmeli. Ama müziğin özüyle yazının özü başka başka yerlerde ve önemli olan da zaten budur. Gerek şairleri gerekse teknik bröveleri çevirmek için en azından iki dili az çok bilmek gerekir: yalnızca bir çıkış noktası, başlangıç verilerinden biridir bu, ama kesinlikle her derinleşmiş bilimsel incelemenin nesnel temeli değildir.”²⁵

Ayrıca, bir dilden öbür dile anlam aktarımının dolaylı ve dolaysız yedi farklı işlemle aktarılabilirliğini ve çevirmenin karşılaştığı güçlüğü göre bu yedi işlemden birine başvurabileceği yöntemleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Dolaysız çeviri işlemleri:
 - a. Aktarma
 - b. Öyküntü / Öykünme
 - c. Sözcüğü sözcüğüne çeviri
2. Dolaylı çeviri işlemleri:
 - a. Biçim değiştirme ya da sözcük türü değiştirme
 - b. Bakış açısı değiştirme
 - c. Eş değerlik
 - d. Uyarılama²⁶

Çeviri, üç aşamadan meydana gelmektedir:²⁷

1. Çeviri Metninin İncelenmesi: Çevirmenin çeviri metnini incelediği aşamadır. Erek dilde kullanacağı terminolojiyi, yararlanacağı kaynakları (sözlük, internet, araştırma ödevleri vs.), konu ile ilgili ön araştırma yapması gerekiyorsa bu incelemeyi yaptığı, çevirinin süresi ve erek dilde çıkacak karakter sayısı hakkında bilgi sahibi olduğu ve buna göre çevirisini yapacak kişiyi bilgilendirdiği bölümdür.

²⁵ Cary, A.g.y. s.44

²⁶ <http://www.dijitaltercume.com/tr/bilgi-arsivi/ceviri-nedir-nasil-yapilir>, Erişim tarihi: 08.02.2010

²⁷ <http://www.dijitaltercume.com/tr/bilgi-arsivi/ceviri-nedir-nasil-yapilir>, Erişim tarihi: 08.02.2010

2. Çeviri/Tercüme: Çeviri metni inceleme aşaması bittikten sonra konunun uzmanı çevirmen tarafından anlam bütünlüğü sağlanarak, metne sadık kalarak çevirinin gerçekleştirildiği aşamadır.
3. Son Okuma ve Kontrol: Çevirisi yapılan metin, kaynak metinle karşılıklı olarak karşılaştırılarak, eksik yer var ise tamamlanır, terminoloji konu ile uygun olarak düzenlenir, gramer ve yazım denetimi yapılarak kişiye teslim edilir.

Çeviri yaparken her iki dilde de göz önünde bulundurulması gereken unsurlar vardır. Bunlar başta her iki dilin dil bilgisi kuralları olmak üzere, o dilin deyimleri ve terminolojisidir. Çeviri yapma işine yeni başlayanlar, sözcüklerin birebir karşılıkları olduğu yanılgısına düşerler. Sözcükleri anlamının ve hedef dile aktarmak için sözlük kullanmanın yeterli olacağı kanısındadırlar. Ancak, çeviri bundan çok daha fazlasını gerektirmektedir. İyi bir çeviri yapmak dil bilmenin ötesinde bazı beceriler de gerektirmektedir.

1.5. Türkiye’de Çeviri Eğitimi

Çeviri eğitimi kavramı çevirinin bütün alanlarını kuşatmaktadır. “*Öyle ki çeviri tarihi, ikinci bir yabancı dil öğrenimi, çeviri kuramları, çevirinin disiplinlerarası konumu, çeviri eleştirisi gibi konularda akademik çeviri eğitiminin bir parçasıdır.*”²⁸

Çağdaş çeviri eğitimi yaklaşımına göre;

1. Çeviri eğitimi bir dil eğitimi olmamalıdır,
2. Çeviri eğitimine gelen öğrenci en az iki farklı dili yazılı ve sözlü olarak iyi bilmeli ve en az iki farklı kültür ortamını içselleştirecek alt yapıya sahip olmalıdır,
3. Çevirmen adayının donanımı onun bir çevirmen olarak yetişmesini olanaklı kılmalıdır.²⁹

²⁸ Eruz, Sâkine Esen. (2008), “*Akademik Çeviri Eğitimi Çeviri Amaçlı Metin Çözümlemesi*”, İstanbul: Multilingual Yayınları, s.53

²⁹ A.g.y. s.54

Türkiye’deki çeviri eğitiminden bahsedecek olursak, çeviribilimde 1980’li yıllarda başlayan eğitim devlet okullardan özel okullara ve uzmanlık alanlarına kadar yayılmıştır. Alanın yabancı dil olmasından dolayı olsa gerek yurt içinde olduğu kadar yurt dışı iletişimde de son derece güncel ve yoğundur. Çeviribilim eğitiminin kurumsal başlangıcını 1983 yılında Boğaziçi, daha sonra Hacettepe ve 1993 yılında İstanbul Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi gibi ülkemizin en büyük, eski, geleneksel üniversitelerdeki çeviri bölümlerine dayandırmak yanlış olur. Bu alan, çok daha eskilerde filoloji ve dil öğreti adı altındaki derslerle sürdürülmüştür. Daha eskilerde ise, çeviri bürosu devinimi adı altında kurum dışı eğitim odakları işin içindeydi. Çok eskilere gitmeye gerek duymadan Cumhuriyet kuşağına baktığımızda bunu rahatlıkla görebiliriz. Aslında, Cumhuriyet’in ilk çevirmen kuşağı o zamanlarda oluşmuştur.

Türkiye’deki çeviri eğitiminin gelişimini günümüzle sınırlandırmak yanlış olur. Ülkemizde köklü bir geçmişi olan çeviribilimi yakın zamanda büyük adımlar atarak kültürel dağarcığını bir devrimle değiştirmiş; birçok benzer ülkede olduğu gibi yasalardan yazına birçok alanda bu kaynaklardan ilham almıştır. İstanbul Üniversitesi’nin 1996 yılında çeviribilimde eğitim kuramlarını bir araya getiren tarihsel toplantısının ardından, yurdun her bir yerine yayılan çeviribilim bölümleri iletişim içerisinde çalışmaktadır. Her ne kadar tam olarak ortak bir planlama çerçevesi içinde çalışılmasa da bölümler bütünden kendilerini soyutlamadan gereksinimlerini belirleyip ellerindeki olanakları da kullanarak büyük çabalar sarf ederek çalışmaktadırlar.

Genel olarak üniversitelerdeki eğitimin amacının ne olduğu sorusunu şu şekilde yanıtlayabiliriz: öğrencilere bilgiye nasıl ulaşacakları yolunu göstermek; ulaştıkları bilgiyi nasıl kullanacaklarını öğretmek; neyi neden yaptığı konusunda bilinçlendirmek ve aldığı kararların arkasında durabilecek güveni sağlamaktır.

1.6. Çevirmenin Yeterliliği

Eşdeğerlilik, çeviri sorunlarında geleneksel bir tutum haline gelmektedir. *“Kaynak metinde görülen anlamın ve anlatımın erek dilde eşdeğerinin ne*

*olabileceği, bulabilecek en yakın karşılığın ne olabileceği temeline dayanıyor.*³⁰ Erek dilde, kaynak metne en yakın çözümlene yapılmak isteniyorsa, burada çevirmenin görevi ortaya çıkmaktadır. Çevirmen, kaynak metnin tam olarak neyi içerdiğini, eksiksiz ve doğru anlamalıdır, kendi yorumunu katmamalıdır.³¹ Bir metnin çeviri açısından çözümlenmesi isteniyorsa, metni en ince ayrıntısına kadar okumak gerekir. Ancak, bu tüm ayrıntılara egemen olunması gerektiği anlamına gelmez. Çünkü, çevrilecek kaynak metnin, bir yansıtma olarak değil de, çevrilen dilin anadili ile uyum oluşturması, tamamlaması olarak düşünülmelidir. Bir yapıtın çevrildiği dilde rahat ve akıcı bir şekilde okunabilmesi, bu çevirinin çok güzel olduğu ve büyük övgüler alabileceği anlamına gelmez. Çünkü, yapıtın yazıldığı dönemde kullanılan dil, çevirmenin bu yapıtı çevirdiği zamanda kullanılan dille aynı olmayabilir hatta *“yüzyılların akışı içerisinde büyük yazın yapıtlarının ton ve anlamlarının tümüyle değişmelerine koşut olarak, çevirmenin anadili de değişimlere uğrar.”*³² Bu bağlamda, çevirmen, kaynak metne ne kadar hâkim olursa ve dili ne kadar iyi kullanırsa, o kadar başarılı olur diyebiliriz.

Çevirmen, kaynak metnin çevirisinin saydam olmasına özen gösterir. Yapıtın aslını ve ne demek istediğini kesinlikle saklamaz yani *“onun saçtığı ışığı kesmez.”*³³ Aksine, kaynak metnin çok daha anlaşılır ve güçlü olmasına özen gösterir, olanak sağlar. Bu da, *“söz dizimin sözcüğü sözcüğüne, çevrilmesiyle gerçekleşir; bu yol, çevirmenin ana öğesinin tümce değil, sözcük olduğunu kanıtlar.”*³⁴ Buradan da anlaşılmaktadır ki, tümce kaynak metinde kullanılan dilin önüne çıkan bir engeldir, *“sözcüğü sözcüğüne çevirisi ise sütunlu bir geçittir.”*³⁵

Çevirmen, kaynak metnin çevirisini yaparken aslında bir yandan da kendi dilinin sınavından geçmektedir. Kaynak metinde, kapalı kalmış olan anlamları, kendi dilinde yeniden türeterek bu kapalılığı özgür kılmış olur. Aslında, burada çevirmenin çabası, erek dilin, kaynak metnin anlamına benzemek yerine, *“o metinde anlamın*

³⁰ Bengi Öner, Işın. (1998), *“Çeviribilim I/Çeviri Eğitiminde Özgün Metni Yorumlama Çeviri Metni Oluşturma Sürecine Yönelik Yöntem Önerileri”*, Ankara: Ankara Üniversitesi Tömer Yayınları Bursa Şubesi, s.112

³¹ A.g.y. s.113

³² Rıfât, Mehmet. (2008), *“Çeviri Seçkisi II, Çeviri (bilim) Nedir?”*, İstanbul: Sel Yayınları, s.28

³³ A.g.y. s.32

³⁴ A.g.y. s.33

³⁵ A.g.y. s.33

dile getirilmiş biçimini en küçük ayrıntısına değin kendi yapısı içerisinde yeniden oluşturmaktır."³⁶ Bu yüzden, çevirmen kaynak metnin çözümlemesini yapmadan önce, kaynak metni bilinçli bir bakış açısıyla incelemelidir. Çünkü, sonrasında kaynak metni çözümlerken, çevirmenin kaynak metnin birçok kısmında değerlendirme yapması ve kararlar vermesi bununla birlikte bütünsel çözümler getirmesi gerekebilir.

Çevirmenin, kaynak metnin çözümlemesinde, aslında çok da bireysel olamayacağı açıktır. Bunun tek sebebi erek okur kitlesine karşı duyduğu sorumluluktur. Bununla birlikte, çeviri deneyimi olmayan kişilerin, kaynak metne ve erek dile ilişkin tam bir bilgi sahibi olmadan, erek dile karşı sorumluluğunu yerine getirmeden çözümlene yapmaları, aslında tipik bir çeviri başarısızlığıdır.

Çevirmen, hangi alanda çeviri yapıyorsa o alanla ilgili gerekli donanıma, beceri ve tecrübeye sahip olmalıdır. Çünkü, yazar ile okur arasındaki bağlantıyı ve iletişimi sağlayacak olan kişidir. Eğer teknik bir çeviri yapıyorsa metne tamamen sadık kalarak; eğer yazınsal bir çeviri yapıyorsa erek dilin bütün dilsel güzelliklerini ortaya koyarak çeviri yapmalıdır.

Türk Dili'nin "*Çeviri Sorunları Özel*" sayısında ise başarılı bir çeviriden şu şekilde bahsedilmektedir: Bir çevirinin başarılı olabilmesi için, çevirmenin çevirdiği kitabın dilini ve kendi dilini çok iyi bilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda çevirmen metinden çıkartmalar yapmamalı ve eklemelerde de bulunmamalıdır.

Özellikle edebiyat eserlerinde, eser asıl değerini üslubundan aldığından her şeyden önce çevirmen, bir sanatçı titizliğiyle yazarın üslubuna yaklaşmalıdır. "*Söz gelimi, Proust'un uzun, kimi zaman iç içe girmiş cümlelerini keserek biçerek kısa cümlelerle çevirmek başışlanmaz bir saygısızlık olur.*"³⁷

Bir çevirmenin başarılı ve yeterli olması, her şeyden önce eserini çevireceği yazar ile aynı düşünce ve ortamda olması ile ilişkilidir. Ortak olarak yapılan çevirilerde ise başarılı olabilmek için ortakların aynı beğenide olmaları ve okuyucuya tanıtmak istedikleri esere karşı aynı hayranlığı beslemelerine bağlıdır. Ortak yapılan

³⁶ Rıfat, A.g.y. s.32

³⁷ Yetkin, Kemal Suat. (2008), "*Başarılı Çevirinin Koşulları*", Türk Dili Çeviri Sorunları Özel Sayısı, sayı:322, 1 Temmuz 1978, ss.43-45, Çeviri Seçkisi I, İstanbul: Sel Yayınları, s.90

çeviri ise çevirmenlere şöyle bir olanak sağlamaktadır: iki kişiden birinin yaptığı herhangi bir öneri karşısında diğer çevirmende uyanan çağrışımdır. Oysa tek yapılan çeviride böyle bir olanak yoktur.

Kimi çeviribilimcilere göre, aslında çevirmenin karşılaştığı ilk güçlük saf dili aşmak zorunda oldukları ünlü dil engelidir. Yani ilk önce, metni çözümlenmeleri ve sözcüklerin ne anlama geldiğini kavramaları gerekmektedir.

Cary'e göre:

“Şu anıtsal yanlışlara düşecek olanlar da onlar: “dear, dear”ın Fransızcaya chère, chère ile çevrilmesi, İngilizcedeki spin sözcüğünü Fransızcadaki épine ile karıştırarak, “bir kavalidenin kolunda bir tur vals” yerine “kolda kemik” olarak çevrilmesi gibi...(bunları Thomas Hardy'nin Judel'Obscur'ünden bulduk).”³⁸

İki kültürün özelliklerine sahip olunmadığında çeviriyle birlikte ortaya çıkan anlamlar aslında okuyucuda da yanlış anlamalara neden olmaktadır. Yukarıda verilen örnekte olduğu gibi, aslında çevirmen yapıta sadık kalmaya çalışırken kaynak dilin kültürünü erek dile aktaramama sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu da çevirmenin metni bütünüyle anlamaya çalışmadan, kullanılan ifadelerin ne gibi duyguları yansıtmaya çalıştığı sorusuna yanıt bulmadan, çeviri yapmaya başlamasıyla oluşmaktadır.

Yazınsal çeviriden yola çıkarak örnek verdiğimiz bu konuya çevirmenin çeviri yapmaya başlamadan önce sahip olması gerektiği özellikleri ortaya koyarak devam edebiliriz:

- a. Her şeyden önce kaynak dili çok iyi bilmeli,
- b. Ereke dile tam olarak hâkim olmalı,
- c. Çevirisini yapacağı konuyu çok iyi bilmeli ve sevdiği bir alan olmalı,
- d. İyi bir dil yetisine sahip olmalı ve yazar okuyucu arasındaki rolünü iyi oynamalı,
- e. Yazarın diline en yakın olabilecek sözcükleri seçebilmeli,

³⁸ Cary, Edmond. (1996), “Comment-faut-il traduire?”, (Çev. Mete Çamdereli), İstanbul: İnsan Yayınları, s.48

- f. Çevirisinin yaptığı yazarın geçmişini tanımalı ve kullandığı dili bilmeli,
- g. Yazara sadık kalmalı, ondan daha iyi olma düşüncesi taşımamalı,
- h. Kendine özgü biçim yaratabilmeli ve yazarı okuyucuya yakınlaşmalı,
- i. Nesnel olmalı,
- j. Dürüst olmalı,
- k. Yapıta kişisel görüşlerini aktarmamalı,
- l. Alçak gönüllü olmalı,
- m. Karar verebilme becerisine sahip olmalı,
- n. Öğrenmeye, gelişmeye ve değişmeye istekli olmalı,
- o. Hangi tür çeviri yapıyorsa o türün anlatım yetisine sahip olmalı.³⁹

Çevirmenin sahip olması gerektiği bilgi, beceri ve yetenekleri yazınsal çeviriden yola çıkarak ortaya koyduktan sonra, bu sürecin en doğru şekilde işlemesi ve iyi bir çeviri ortaya koyabilmek için çeviri işlemi üç aşamada ele alınmalıdır. Bu aşamalar; kaynak metnin çözümlenmesi, erek metne aktarılması ve erek metnin oluşturulmasıdır.⁴⁰

Kaynak metni tam olarak çözümleyebilmek için çevirmenin metnin tüm içeriğini, bilinçli ve yöntemli bir şekilde yorumlaması ve analiz etmesi gerekmektedir. Bu işlem kaynak dili konuşanların kültürü hakkında olduğu kadar grameri, anlambilimi, söz dizimi, deyimleri ve benzeri konuları da kapsamalıdır.

Çevirmenin metni erek dile çevirebilmesi için o dil hakkında da aynı seviyede bilgi sahibi olması gerekir. Hatta, çevirmenin erek dil üzerindeki hâkimiyeti daha önemlidir. Kaynak dile nazaran erek dile olan hâkimiyeti daha fazla olmalıdır.

Erek metnin oluşturulması artık çevirmenin dil becerisini ne şekilde kullanacağına bağlıdır. Yaptığı çeviri türüne göre, yorum gerektiriyorsa yorumlayarak; ancak kendi düşüncelerini aktarmadan, eğer gerektirmiyorsa en yakın anlamı bularak erek dili oluşturmalıdır.

³⁹ Eradam, Yusuf. (2006), “*Nasıl Çevirsem de Kuramsızlığı Kuramlaştırsam?*”, Ankara: Ankara Üniversitesi, Felsefe Ekibi Dergisi, cilt:3, s.71

⁴⁰ Bengi Öner, Işın. (1995), “*Çeviribilim I/Çeviri Eğitiminde Özgün Metni Yorumlama Çeviri Metni Oluşturma Sürecine Yönelik Yöntem Önerileri*”, Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER Bursa Şubesi, s.12

II. BÖLÜM

FRANSIZCA EKONOMİ METİNLERİ VE TERİMLERİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. Ekonomi Biliminin Fransızca Metin Çevirisindeki Yeri

Bilim dalı olarak kabul edilen ekonomi, yeryüzündeki kaynakların sınırlı, insan ihtiyaçlarının sınırsız olması sebebiyle, kaynakların daha verimli, daha doğru bir biçimde kullanılabilmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Henry Fischback bilimi genel gerçek ve yasaların şekillenmesi ve düzenlenmesi ile ortaya çıkan herkes tarafından kabul edilen bilgiler olarak tanımlamaktadır ve şu şekilde sınıflandırmaktadır:⁴¹

- a. Soyut Bilimler: Elle tutulamayan sayılar ve düşüncelerdir. Bu bilim dalına örnek olarak metafizik, mantık ve matematik bilim dalını örnek verebiliriz.
- b. Doğa Bilimleri: Canlı ve cansız tüm nesnelere içeren, kendimiz dışında doğada rastladığımız bitkiler, hayvanlar, yıldızlar (fizik, kimya gibi) ya da kendimizle ilgili bilimlerdir. Bu bilim dalına örnek olarak fizik, kimya ve tıp bilimlerini örnek olarak verebiliriz.
- c. İnsani Bilimler: Tek başımıza ya da başkalarıyla birlikte düşünme biçimimizi, ruh halimizi ve davranışlarımızı kapsar. Bu bilime örnek olarak psikoloji ve sosyoloji bilimlerini verebiliriz.

Bu tanımlardan hareketle ekonomi bilim dalı, soyut bilimler alanına girmektedir.

Ekonomiyle ilgili yapılacak çeviriler, akademik çeviriler ve akademik olmayan çeviriler şeklinde iki grupta toplanabilir. Akademik çeviriler daha çok bilim adamlarının ya da araştırmacıların iktisadi olgular üzerine çalıştıkları tez, makale, araştırma, gözlem gibi belgelerden oluşur. Akademik olmayan belgeleri ise banka

⁴¹ <http://www.shazinem.com/teknolojiler-amp-teknoloji-haberleri/304193-bilim-nedir-tum-bilim-dallari-nelerdir.html>, Erişim tarihi: 18.05.2010

yazışmaları, satış raporları, maliyet analizleri, finansal raporlamalar gibi dokümanlar oluşturmaktadır.⁴²

Ekonomi metinleri çevirisinde bulunması gereken özellikler şunlardır:

a. Açıklık: Açıklık denildiğinde, kaynak dil ve hedef dil arasında söz dizimsel ve sözcüksel farklar olduğunda hedef metinde açıklık unsurunu yakalamak için cümlelerin bağlamsal düzeyde ve terimsel düzeyde yeniden düzenlenmesi anlaşılmaktadır.⁴³

b. Kısa ve Öz Olma: Hedef metinde kısa ve öz olmak, gereksiz yere sözcük kalabalığına yol açmadan yapılacak bir çeviri demektir. Ancak, bunun yapılabilmesi için özgün metnin tekrardan düzenlenmesi gerekebilir. Genelde, bu alanda çeviri yapacak olan teknik yazarlar iyi bir yazma becerisine sahip olanlardan değil, konuyu iyi bilenler arasından seçilirler. Kötü bir şekilde yazılmış olan yazı, okuyucuyu bir bölümden diğer bir bölüme etkili bir şekilde taşıyamaz. Teknik metinlerde aynı sözcüklerin sık tekrarları, söz kalabalıkları ve karmaşık bir terminoloji kullanımlarıyla çok sık karşılaşmaktayız. Teknik metni oluşturan yazar, yazısını artık düzenleyemeyeceğine göre, çevirmen gerektiğinde özgün metinde düzenlemeler yaparak metni iyileştirebilir. Cümle kaynak dilden çıktığı andan itibaren anlam ya da açıklık açılarından gereksiz olan fikirler, sözcükler ve yapılar çıkarılabilir.⁴⁴

c. Doğruluk: Teknik çeviride doğruluk iki anlama gelmektedir. Bunlardan birincisi, kaynak metindeki teknik terimleri doğru bir şekilde erek metne aktarmaktır. Ancak, bunun gerçekleşebilmesi için de çevirmenin çevirdiği metnin konusunu çok iyi bilmesi ve teknik terimlerin karşılıklarını tam olarak bulabilmesi gerekir. Bunun için de yeterli sözlük, ansiklopedi ve bilgisayar donanımına sahip olmalıdır. Teknik çeviride doğruluk, büyük ölçüde kaynak dildeki teknik terimlerin erek dildeki karşılıklarını bulmaktan geçmektedir. Metnin doğru olarak çevrilmesi özgün metindeki dilbilimsel yanlışların düzeltilerek çevrilmesini de içerir. İkincisi ise, özgün metindeki yanlışlara rağmen doğru bir metnin ortaya konmasını sağlamaktır.

⁴² <http://www.onlinetercumanlik.com/blog/2010/02/ekonomi-cevirisi>, Erişim tarihi: 01.02.2010

⁴³ Aksoy, Berrin. (1998), “*Teknik Çeviri*”, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, sayı:15/ 2, s.79

⁴⁴ A.g.y. s.79

Çevirmene mantıksız gelen cümleler, anlatımlar ve göstergeler varsa çevirmen o konudaki alan bilgisine ve uzmanlara danışarak gerekli düzeltmeleri yapmalıdır.⁴⁵

2.2. Fransızca-Türkçe Ekonomi Çevirisinin Özellikleri

Fransızcadan Türkçeye yapılan ekonomi ve finans metinlerinin çevirileri sadece uzman bir dilbilimin ötesinde geniş alana yaygın bir takım beceriler gerektirmektedir. Ortalamanın üstünde bir yazı becerisi ile birlikte belirli bir ekonomi bilgisi bu alanda uzman bir çevirmenden beklenen birçok nitelikten biridir. Ekonomi dili aynı zamanda çok teknik ve tüm donanıma sahip bir kişilikle zenginleştirilmiş yaşayan bir dildir.

Fransızcadan Türkçeye ekonomi çevirisi yapmaya başlamadan önce ekonomi dilinin çok teknik, bilgi ve beceri gerektiren bir alan olduğunu unutmamak gerekir. Bu konuda acemi biri için ekonomi çevirisi teknik terimlerle dolup taşmaktadır. Büyük kitlelere hitap eden ekonomi gazetecilerine halkın anlayacağı bir nitelikte yazma zorunluluğu getirilse, bu alanda yetişmemiş olanlar çoğu defa özel bir terminolojiye başvurma gereksinimi duymadan ekonomideki son gelişmelerden haberdar olabilirler. Böylece Fransa ekonomisi hakkında bilgi sahibi olmak isteyenler için yapılan ekonomi çevirileri çevirmen için zorlayıcı bir nitelik taşımayacaktır.

Ekonomi metinlerinde çoğu zaman benzetmeler ve sözcük oyunlarına başvurulmaktadır; bu da çevirmenin işini daha da zorlaştırır. Bu duruma Fransız basınında yer alan bir makaleden örnek verebiliriz.

“Michel Bon reste fidèle à sa ligne (M. Bon étant, au moment où paraît l'article dont cette phrase est extraite, le PDG de France Télécom).”⁴⁶

Bu cümlede, Fransız Telekom Şirketi Genel Müdürü Sayın Bon'un çizgisine sadık kaldığı ifade edilmek istenmiştir. Ancak, cümleyi daha güzel bir şekilde dile getirmek ve zenginlik katmak adına “*reste fidèle à sa ligne*” ifadesi kullanılmıştır.

⁴⁵ Aksoy, A.g.y. s.79

⁴⁶ Houbert, Frédéric. (2001), “*Problématique de la Traduction Économique et Financière*” Banking&Finance, Translation Journal, s.2

Fransa'daki ekonomi gazete ve dergilerinde bu tarz sözcük oyunlarına sıkça rastlanır. Bu tarz metinleri çevirebilmek için ise çevirmenin bu alanda yeterli donanıma sahip olması gerektiği kaçınılmaz bir gerçektir.

2.3. Ekonomi Çevirisinin Aşamaları

Son yıllarda gerçek çevirinin ne olduğu ile ilgili çalışmaların artmasıyla çeviri yöntemleri üzerine de araştırmalar yapılmaktadır. Ancak, çeviri üzerine her ne kadar çok önemli çalışmalar olsa da çevirinin yöntemleri ve nasıl yapılacağı ile ilgili tartışmalar hâlâ devam etmektedir.⁴⁷

Ekonomi çevirisinde biçem, kesit, yapı ve noktalama çevirmenin seçimine bağlı olabilir. Ancak, çevirmen bu seçimi yaparken çevirinin hangi amaçla yapıldığını ve kime hitap edeceğini bilmesi gerekir. Bu yüzden, çevirmen çeviriyi yaparken kullanacağı yöntemden önce hedefini belirlemelidir. Çeviriyi yaparken çevirmen için metindeki ileti ana unsurdur ve eksiksiz olarak çevrilmesi gerekir.

Brussov' a göre:

*“İleti tüm yan anlamları ve farklılıkları ile birlikte hiçbir yanlış anlamaya meydan vermeyecek şekilde tam doğru ve eksiksiz olarak hedef dile aktarılmalıdır. Herman'a göre açık, kısa ve öz, doğru bir çeviri ancak o zaman ortaya çıkar.”*⁴⁸

Aksoy'a göre ekonomi çevirisi yaparken izleyeceğimiz aşamalar şunlardır:⁴⁹

1. Kaynak metnin anlamının oluşturulması
 - a. Metnin ilk okuması: Metnin güçlük derecesinin ve konusunun saptanması, anlamsal çatının çıkarılması,
 - b. İkinci okuma: Ayrıntılı olarak anlam çözümlemesi ve metnin arka alanının oluşturulmasıdır.

⁴⁷ Brussov, Valéry. (1992), “La Méthode de Traduction de Valéry Brussov”, Erudit. Org., vol:5 no:1, s.195

⁴⁸ A.g.y. s.75

⁴⁹ Aksoy, Berrin. (1998), “Teknik Çeviri”, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, sayı:15/ 2, s.79

2. Kaynak metnin dilsel özelliklerinin incelenmesi
 - a. Metnin özelliklerinin saptanması,
 - b. Metnin üstün özelliklerinin belirlenmesi,
 - c. Metindeki uzmanlık terimlerinin, sözlükbirimlerin ve dizimlerin saptanması, anlamlarının ve kavram alanlarının belirlenmesidir.
3. Erek metnin oluşturulması
 - a. Aktarım güçlüğü bulunan terimlerin ve diğer metin öğelerinin karşılıklarının seçenekli olarak belirlenmesi,
 - b. Metnin tümce tümce çevrilmesi ve belirlenen karşılık seçeneklerinin uygunluğunun sınanılarak metne aktarılması,
 - c. Öğrencilerin önerilerinin tartışılması ve eleştirilerin işleminde çevirilerin gözden geçirilmesidir.
4. Çalışmanın sonuçlandırılması
 - a. Bir öğrencinin çeviri örneğinin bütün olarak değerlendirilmesi,
 - b. Çeviri sorunlarına ilişkin saptama ve çıkarımlara gidilmesidir.

Aksoy'a göre uygulanan bu aşamalar ile yapılacak olan çeviri çok daha kolay ve anlaşılır olacaktır. Çeviri sürecine başlamadan önce bu gibi yöntemlerin gözden geçirilmesi, hem çevirmen hem de çeviri eğitimi alan kişiler için gereklidir. Hangi tür çeviri olursa olsun kolaylık sağlayacak bir yoldur.

Sevim Sönmez'in "*Ekonomi İle İlgili Metinlerde Özgür Çeviri Mi, Sadık Çeviri Mi Yapılmalı?*" başlıklı bildirisindeki ekonomi çeviri örneklerini inceleyerek nasıl bir yol izlediğini görebiliriz.

Örnek:

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu İşbirliğiyle Japon Hükümeti tarafından Kyoto-Japonya'da 4-6 Aralık 1995 tarihinde düzenlenen "Conférence Internationale sur la contribution durable des pêches à la sécurité alimentaire." (Gıda teminatı deniz mahsullerinin dayanıklılığına destek üzerine uluslararası konferans) metninden birkaç cümle ve çevirisi:

Fransızca Metin:

“Conférence Internationale sur la contribution durable des pêches à la sécurité alimentaire.

La sauvegarde de l’approvisionnement futur en poisson; principaux enjeux et mesures de politiques.

Le secteur des pêches joue un rôle significatif en matière de sécurité alimentaire par sa contribution à la création de revenus et de bien-être, et par son apport en produits alimentaires. A ce double égard, il revêt une très grande importance dans de nombreux pays en développement.

Jusqu’à ces derniers temps, l’offre de poisson destiné à la consommation humaine directe a davantage progressé que la population mondiale..”

Türkçeye Çevirisi:

“Gıda teminatı deniz mahsullerinin dayanıklılığına destek üzerine uluslararası konferans.

Gelecekteki deniz mahsulü stoğunun korunması: temel çıkarlar ve siyasi ölçütler.

Balık avı sektörü gelir düzeyine ve refah seviyesine olan katkısından dolayı gıda teminatı konusunda belirleyici bir rol oynar. Bu, her iki açıdan da gelişmekte olan ülkelerde büyük bir öneme sahiptir.

Son zamanlara kadar, insanların doğrudan tüketimine dayalı balık avı, dünya nüfusuna oranla daha fazla artmıştır...”⁵⁰

Sönmez’e göre, ilk önce, metin kişinin kendinin duyabileceği şekilde yüksek sesle okunmalıdır. Metni okurken kişi kendince zorluk derecesini belirlemelidir. Eğer kaynak metin daha önce bilgi sahibi olmadığınız bir konu ile ilgili ise ilk önce konuyla alâkalı ön araştırma yapılmalıdır. Araştırmayı yaptıktan sonra metni tekrar okuyup ilk önce sözlük kullanmadan kişinin anladığı kadarıyla bir kâğıda kaynak metnin genel anlamda ne anlatmak istediği ve vermek istediği iletinin ne olduğu not edilmelidir. Daha sonra, metin çözümlenmeye başlanmalıdır. Bilinmeyen teknik

⁵⁰ Sönmez, Sevim. (1999), “*Ekonomi İle İlgili Metinlerde: Özgür Çeviri Mi, Sadık Çeviri Mi Yapılmalı?*” Çeviri Eleştirisi, Ankara: Ankara Üniversitesi Tömer Bursa Şubesi, Sempozyum Bildirileri, s.101

terimlerin ne anlama geldiği sözlükten bakılmalıdır. Ancak, ne tür çeviri yapıyorsa mutlaka o türe ait bir sözlük ve donanıma sahip olmak gerekir. Sözcüklerin anlamlarını da sözlükten bakıp öğrendikten sonra erek dile en doğru şekilde nasıl aktarılacağı tespit edilmelidir. Eğer kaynak metindeki bir sözcük erek dilde kullanılmıyor ise erek kültüre en yakın şekilde aktarılmaya çalışılmalı ve dipnot ile o sözcüğün erek dilde kullanılmadığı ya da o terimin erek dilde yer olmadığı mutlaka belirtilmelidir. Bu işlemin yapılması hem yapılacak yanlış bir aktarıma engel olmuş olur hem de okurun bu konuda bilgi sahibi olmasını sağlar. Metin tümce tümce çevrilerek erek dile en doğru şekilde aktarıldıktan sonra tekrar başa dönülerek çevrilen metnin yüksek sesle okunması gerekir. Bu okuma kulağa hoş gelmeyen devrik ya da eksik cümlelerin düzeltilmesini ve tamamlanmasını sağlayacaktır.

Örneğin, “*l’offre de poisson*” ifadesini ele aldığımızda “*l’offre*” sözcüğü normalde “*talep, istek*” anlamına gelirken buradaki anlamının çok daha farklı olduğunu görüyoruz. Kaynak metinde deniz mahsullerinden bahsedilmektedir. Bu yüzden, “*l’offre de poisson*” ifadesiyle anlatılmak istenen balık talebi değil, “*balık avı*” sektörüdür. Eğer kaynak metnin tam olarak hangi konudan bahsettiği çevirmen tarafından anlaşılmazsa ortaya çok yanlış bir aktarım çıkar. Bu nedenle, kaynak metni çevirmeye başlamadan önce izlenilecek yöntem çok önemlidir. Kaynak metindeki terimler sözlükten bakılıp, erek dile en uygun şekilde nasıl aktarılacağı belirlendikten sonra metin tümce tümce çevrilir. Çevrildikten sonra eksiklik ya da devriklik var mı diye metin tekrardan okunur. Böylece çevirmene kulağa hoş gelmeyen kısımların düzeltilmesi fırsatı doğar. Çevirmen, gerekli düzeltmeleri de yaptıktan sonra iyi ve doğru bir çeviri yapmış olmanın keyfini yaşar.

Çevirmen, “*kaynak metin-erek metin-erek metnin okuru*” arasındaki zincirde yer alan bir tür ara okurdur. Bu yüzden, çevirmen ara okur olarak kaynak metni en doğru ve düzgün şekilde anlamlandırılmalıdır. Ancak, metin ile çevirmen arasındaki ilişki gerçek okurla metin arasındaki ilişkiden çok daha farklıdır. Yazınsal metinlerde çevirmen metni istediği gibi yorumlama özgürlüğüne sahipken teknik metinlerde böyle bir özgürlüğe sahip değildir.

2.4. Fransızca Ekonomi Terimlerinin Özellikleri

Her tür çeviride olduğu gibi ekonomi çevirisinin de kendine özgü terimleri vardır. Aslında çeviri türlerinin hepsi belli başlı terimler etrafında şekillenmektedir. Bu nedenle, çevirmenler belli bir aşamadan sonra karşılaştıkları terimlere aşına olurlar ve bunun getireceği kolaylıkla daha pratik çeviri yapma olanağı sağlarlar.

Ekonomi çevirisi yapan bir çevirmenin, basit sözcükler ya da eski, az bilinen sözcükleri kullanmaktan memnun olmadığı açıktır: derin bir sözdizim bilgisi edinmek zorundadır, Gérardilg bunu “*anlam bütünü*” olarak adlandırır. Özellikle yazılı basını devamlı takip eden bir okuyucu, deyimsel ifadelerin ve sözdiziminin zenginliğini kolaylıkla fark eder. Çevirmen, ekonomi metinlerinde özellikle en çok kullanılan terimler etrafında kurulmuş eşdizimliliğe dikkat çekmek zorundadır. Örneğin, “*marché*” sözcüğü için birçok “*anlam bütünü*” söz konusudur (dynamisme du marché, marasme du marché, marché bien orienté, marché orienté à la baisse, l'euphorie du marché).⁵¹

Fransızca ekonomi terimlerinden bazılarını Türkçe tanımlamaları ile aşağıdaki çizelgede veriyoruz.⁵²

Fransızca	Türkçe Açıklaması	Terim Karşılığı
Actif	Bir bilançonun dönen ve duran varlıklardan oluşan sol kısmını ifade eder.	Aktif, varlık, değer
Action	Anonim ortaklıklar tarafından çıkarılan ve anonim ortaklığın sermayesine belirli bir katılma payını temsil eden kıymetli evraktır.	Hisse, hisse senedi, eylem
Adjudication	En çok arttırmanın ya da eksiltenin icabını kabul niteliğinde olmak üzere, artırma ya da	İhale

⁵¹ Houbert, Frédéric. (2001), “*Problématique de la Traduction Économique et Financière*” Bancing&Finance, Translation Journal, volume:5 no:2, s.20

⁵² Yalvaç, Faruk. (2008), “*Bankacılık Terimleri Sözlüğü*”, Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı

	eksiltmeyi yürüten makamın açığa vurduğu irade açıklamasıdır.	
Amortissement	Bir firmada bir yıldan fazla kullanılacağı düşünülen ve herhangi bir biçimde değerden düşmesi söz konusu olan ekonomik değerlerdir (taşınmazlar, bunların tamamlayıcı parçaları, ayrıntıları, makine, teçhizat, vb.). Oluşacak değerlerin bir yıl içinde uğradıkları değer kayıplarının üretilen malların maliyet tutarlarına eklenmesi veya söz konusu kayıpların o yılın giderleri arasına yazılmasıdır.	Amortisman, itfa
Analyse coût-avantage	Maliyet/Fayda analizinde, bir program veya faaliyetin parasal değerler olarak maliyetleri ile faydalarının karşılaştırılması yapılır. Bir programın veya faaliyetin mali etkilerinin ölçülmesinde kullanılır.	Avantaj-maliyet analizi
Arbitrage	Vadeli ürün fiyatının teorik değeri ile piyasa değeri arasındaki farktan kazanç elde etmek üzere yapılan işlemdir. Arbitraj işlemleri risk unsuru taşımazlar ayrıca arbitraj yapan bir yatırımcı pozisyon alıp anında sattığı için açık pozisyon taşımazlar.	Tahkim, arabuluculuk
Assiette fiscale	Vergi matrahı, vergi borcunun hesaplanmasında vergi oranının uygulanabileceği iktisadi veya teknik unsurlardır.	Vergi matrahı
Avantage absolu	Mutlak üstünlük, bir ülkenin belli bir malın üretimini diğer ülkelere göre daha az kaynak kullanarak gerçekleştirmesidir. Ya da diğer	Mutlak üstünlük, mutlak avantaj

	bir ifade ile aynı miktar kaynakla daha fazla üretim yapabilmesidir.	
Avantage relatif	Bir mal veya hizmeti daha düşük maliyette üreten bir ülkenin diğer ülke üzerinde sağladığı avantaj.	Oransal, nisbi avantaj
Balance commerciale	İthalat ve ihracat arasındaki fark. Bir ülkenin ödemeler bilançosunda toplam mal ithalatı ile toplam mal ihracatı arasındaki farktır. Ülkenin ithal ettiği malların toplam değeri ihraç ettiği malların toplam değerinden büyük olursa ticaret dengesi açığı söz konusudur.	Ticari denge
Banque nationale	Türkiye’de Türk yasalarına göre kurulmuş, sermayesi Türk parası olarak koyulmuş ve sermayesinin çoğunluğu ile yönetim ve denetimi Türklere ait olan banka.	Ulusal banka
Barrières non tarifaires	Uluslararası mal ve hizmet akımlarının serbest ticaret koşullarına göre gelişmesine engel olan tarife önlemleri dışında kalan her türlü araç ve politikalarıdır.	Tarife dışı engel
Bien économique	Üretimi için emek harcanan mallardır. İşletmelerin tüm somut ürünleri bu anlamdaki mal kavramına girer.	İktisadi mal
Biens publics	Toplumun tüm üyelerinin herhangi bir bedel ödmeden tüketebileceği ve bir kişinin tüketiminin bir başkasının tüketimine engel teşkil etmediği mallardır.	Devlet malları
Bilan bancaire	Bir bankanın belirli bir tarihteki alacaklarını, mevcutlarını, borçlarını ve öz varlığını gösteren tablo.	Banka bilançosu

Billet à ordre	Belli bir meblağın ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız taahhüdü içeren bir kıymetli evraktır.	Bono
Capital	Anamal, anapara, kapital; bir teşebbüsün kuruluşunu ve faaliyete geçmesini sağlamak amacıyla öz kaynak olarak konulan ya da taahhüt edilen para veya mal şeklindeki kıymet; mübadele yoluyla gelir sağlamaya tahsis edilen servet; klasik ekonomide gelir elde edebilmek için işletilebilecek her türlü mal ve para; Marksist kuramda artık değer yaratmak için kullanılan üretim araçları ve para. Sermaye sahibine kira, faiz, kâr şekillerinde gelir getirir. Bankada parası olanlar, hisse senedi, tahvil sahipleri, ev tarla çiftlik sahipleri birer sermayedardır.	Sermaye
Carte de crédit	Nakit para ödmeden mal ve hizmet satın alınmasını sağlayan ve üstünde sahibinin ismi, imzası ile bir hesap numarası olan kart.	Kredi kartı
Certificat d'analyse	Malların bir eksper tarafından tespit veya tahliline gerek görüldüğü durumlarda düzenlenen sertifikalar.	Analiz sertifikası
Changement dans la demande	Piyasada fiyat dışındaki değişkenlerde meydana gelen değişimler talep eğrisinin sağa ve sola kaymasına neden olur. Yani talepteki değişmeye yol açar. Talebin artması eğriyi sağa, talebin azalması ise sola kaydırır.	Talepte değişiklik
Changement dans l'offre	Piyasa fiyatı dışındaki değişkenlerde meydana gelen değişimler eğrinin sağa ve	Arzda değişiklik

	sola kaymasına neden olur.	
Chômage	Çalışma istek ve kabiliyetine sahip olan ve cari ücret haddinde çalışmak isteyip de iş bulamayanların oluşturduğu istihdam düzeyidir.	İşsizlik
Clause or	Zamanla para değerinde meydana gelen düşüşe karşı alacaklıları korumak için sözleşmelere 'altın kaydı' olarak konulan bir hüküm.	Altın Kaydı
Commerce	Kâr amacıyla malın yer ve zaman faydasını artırarak alım satım faaliyetleriyle uğraşmak.	Ticaret
Compte courant	Muhasebe ve bankacılık açısından bir hesaplaşma şekli, hukuksal bakımdan bu hesaplaşmaya ilişkin sözleşmedir.	Cari Hesap
Compte ouvert	İşletmelerin normal faaliyetleri içinde mal ve hizmet satışlarından doğmuş talep hakları ya da ticari alacaklar.	Açık Hesap
Conflits du travail	Çalışma hayatında işçi-işveren ilişkilerinden doğan uyuşmazlıklardır.	İş uyuşmazlıkları
Conjoncture	Hal ve şartların bir araya gelmesinden doğan durum, bir ülkenin iktisadi sosyal ve siyasi durumunun belli bir devrede bağlı olduğu unsurların tümü, ekonomik olay ve göstergelerin belirli bir zamandaki bütünü. Üretimin artması veya azalması, fiyatların inip çıkması, belli alanlarda tüketimin azalıp çoğalması, işsizliğin artması veya düşmesi, banka mevduatlarının gösterdiği değişimler gibi ekonomik olaylar ve eğilimlerin toplamı	Konjonktür

	konjonktürü teşkil eder.	
Consommateurs	Tüketim işlemini gerçekleştiren bireylere ya da örgütlere tüketici adı verilir. Tüketici gereksinme ve isteklerini karşılamak amacıyla, mal ya da hizmetleri kullanan bireyler ve örgütlerdir.	Tüketici
Consommation	İstihlak; doğal ve endüstriyel maddelerin kullanılması. Dört türlü tüketim vardır. Fertler arasında yapılan özel tüketim, devletin yetkili makamları tarafından yapılan tüketim, yararlı bir şey vermeyen verimsiz tüketim ve başka bir zenginliğin üretimi için kullanılan verimli tüketim. Verimli tüketim de kendi bünyesinde endüstriyel tüketim ve zevk için tüketim olarak ikiye ayrılmaktadır.	Tüketim
Contraction	Üretimin gerilemesi, işsizliğin artması, fiyatların ve ücretlerin gerilemesidir.	Daralma
Contraction des crédits	Para arzını kontrol etmek ve talebi sınırlamak amacıyla verilecek kredi miktarına koyulan sınır.	Kredi sınırlaması
Courbe de demande	Diğer değişkenler sabitken değişik fiyat düzeylerinde talep edilen mal ve hizmet miktarlarını birleştiren eğridir	Talep eğrisi
Courbe d'offre	Diğer değişkenler sabitken, değişik fiyat düzeylerinde arz edilen mal ve hizmet miktarlarını gösteren pozitif eğimli bir eğridir.	Arz eğrisi
Coût d'opportunité	Üretim unsurlarının bazı işlerde kullanılmasından dolayı, kaçırılan fırsatların	Fırsat maliyeti

	oluşturacağı maliyettir.	
Coûts	Elde edilen ürünün, meydana gelmesi ve pazarlanabilmesi için kullanılan ara malların ve unsurların parasal ifadesidir.	Maliyetler
Crédit immobilier	Taşınmaz mal edinilmesini sağlamak amacıyla verilen kredilere denir.	Gayrimenkul kredisi
Crédit par acceptation	Dış ticaret işlemine konu olan mal bedelinin ithalatçı tarafından malın teslim alınmasından belirli bir süre sonra ödeneceğini satıcıya temin etmek üzere açılan ve lehdarın ibraz edeceği vadeli bir poliçenin bankaca kabulü suretiyle gerçekleşecek olan bir tür akreditiftir.	Kabul kredisi
Croissance économique	Üretim imkanları eğrisinin sağa kayması malların daha fazla üretileceği anlamına gelir. Üretimin artması ise ekonomik büyüme olarak tanımlanır. Bunun nedeni kaynakların artması, teknolojik gelişmeler gibi olumlu faktörlerdir.	Ekonomik büyüme, ekonomik gelişme
Déclaration de faillite	Ticaret mahkemesinde incelenen iflas davası sonunda verilen depo kararı üzerine borçlunun borcunu ödemediği ve depo da etmediği durumlarda, ticaret mahkemesinin, depo kararından sonraki ilk oturumda borçlunun iflasına yönelik karar verme mecburiyetidir.	İflas kararı
Déficit budgétaire	Devletin harcamalarının, gelirlerinden yüksek olmasıdır.	Bütçe açığı
Déflation	Tedavüldeki paranın azaltılması, ekonomik	Deflasyon

	daralma, deflasyon, emisyonadaki azalma, paranın piyasada azalması üzerine satın alma gücünün artması, fiyatlar genel düzeyinin düşürülmesidir. Enflasyonla değerini kaybetmiş olan paranın değerini tespiti yarayan tedbirlerden biridir. Ancak, para değerindeki düşüş çok fazla olduğu zamanlar deflasyon çok güç hatta imkansız olur.	
Demande	Belli bir malın belirli bir anda ve belirli piyasada muhtemel fiyatları karşısında alıcıların o maldan satın almayı düşündükleri miktardır.	Talep
Demande globale	Bir ekonomide üretilen mal ve hizmetlere olan talebin toplamıdır.	Toplam talep
Dépréciation	Bir varlığın veya nakit yaratan birimin defter değerinin geri kazanılabilir tutarı aşan kısmını ifade eder.	Değer kaybı
Distribution du revenu	Bir ülkede belli dönemler içinde yaratılan milli hasıla ya da gelirin bireyler, bireylerden oluşan gruplar veya üretim faktörleri arasında bölünmesidir.	Gelir Dağılımı
Droit d'achat de devises	Önceden belirlenmiş bir fiyattan gelecekteki bir tarihte ve belli miktardaki yabancı parayı alıp satma hakkı.	Döviz opsiyonu
Effect à l'escompte	Borçlusu aynı şehirde bulunan, henüz vadesi gelmemiş emre muharrer senet ve poliçe miktarlarından, işlem tarihinden vadeye kadar olan müddetlere ait faiz düşüldükten sonra, kalanın cirantaya ödenmesi	İskonto senedi

	muamelesidir.	
Efficacité économique	İşletmelerin ellerinde bulunan kıt kaynakların en iyi biçimde kullanımınıdır.	Ekonomik etkinlik
Efficacité technique	İşletme faaliyetlerinin belirlenen niceliksel standartlara ulaşabilme derecesidir. Belirli bir işi en ucuz yoldan yerine getirmek ya da belirli bir çıktıyı elden gelen en düşük girdi ile sağlayabilmektir.	Teknik etkinlik
Embargo	Askeri, iktisadi ve politik nedenlerle mal alım satım ve naklini yasaklayan ya da kısıtlayan önlemlerdir.	Ambargo
Emploi	İş verme, iş gücünün ekonomik faaliyet alanlarında çalıştırılması. Tam istihdam, işsizliğin asgari düzeye düşürülmesini ifade eder. Eksik istihdam ise iş gücünün bir bölümünün işsiz olduğu durumdur.	İstihdam, kullanım
Endossement	Emre yazılı senetlerin devrini sağlayan işlemdir.	Ciro
Entreprises	Müesseselerin ve bağlı ortaklıkların mal ve hizmet üreten fabrika ve diğer birimleridir.	Şirket, işletme, girişim
Équilibre	Denge, her şeyin planlanana uygun seyretmesi nedeniyle ekonomik birimlerin kararlarını ve davranışlarını değiştirmedikleri bir ortamdır. Diğer bir ifade ile denge ayrılma eğiliminin söz konusu olmadığı noktadır. Bir ülkedeki denge gelir ve harcama düzeyinin belirlenmesi planlanan ve fiilen gerçekleşenin aynı olduğu gelir ve harcama	Denge

	düzeyine ulaşması anlamına gelir.	
Expertise	Herhangi bir konunun eksperlere havalesi ya da fikir ve görüşleri alınmak üzere eksperlerce incelenmesi, keşif ve muayenesi işlemidir.	Ekspertiz
Exportations	Bir ülkenin başka ülkelere mal satması, dış satım, kişi ve kuruluşlarca üretilen mal ve hizmetlerin yurt dışına satılması. Makroekonomik açıdan ihracat, toplam talebin bir parçasıdır. İhracat, gerçekleştiren ülke açısından alacak doğurduğu için ödemeler bilançosunun alacak tarafına yazılır. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan izin alınarak yapılabilir.	İhracat, ihraç
Facteurs de production	Bir üretim sürecinde kullanılan her türlü unsur. Bunlar doğal kaynaklar, emek, sermaye ve girişimcidir.	Üretim faktörü
Fédéral Reserve System	ABD’de 1913 yılında çıkarılan Federal Reserve yasası ile kurulan sistem içerisinde yer alan bankalardır. Bu sisteme içerisindeki bankaların oluşturduğu organizasyon ABD’nin Merkez Bankası FED’i meydana getirmiştir. FED farklı bir yapıyla meydana gelmiş olmasına rağmen bir merkez bankasının sahip olduğu tüm fonksiyonlara sahiptir.	Amerikan Merkez Bankası
Finances publiques	Devlet faaliyetlerinin iktisadi ve mali yönlerini neden ve sonuçlarıyla inceleyen ve bunlardan kaynaklanan sorunların çözüm yollarını araştıran bir bilim dalı.	Kamu Maliyesi

Flux circulaire	Korumaya dönük önlemler alınarak devlet tarafından kısıtlanmamış dış ticarettir.	Serbest dolaşım
Fonds Monétaire Européen	Avrupa Parasal İşbirliği Fonu'nun yerini alan ve 1979 yılında yürürlüğe giren Avrupa Para Sistemi'nin öngördüğü bir kurum.	Avrupa Para Fonu
Importations	Diğer ülkelerden satın alınan mal ve hizmet miktarıdır. İthalatı da ihracatı da belirleyen faktörler etkiler. Ancak, ihracattan farklı olarak ithalatı belirleyen en önemli faktör ülkenin gelir düzeyidir. Ülkenin gelir düzeyindeki bir artış ithalatta artışa neden olacak, gelirdeki bir azalış ise ithalatta azalışa neden olacaktır.	İthalat, ithal
Impôt de transfert	Bir hak veya malın mülkiyetinin devri sırasında, devir nedeniyle alınan vergi.	İntikal vergisi
Impôts	Devlet veya devredilmiş vergilendirme yetkisine sahip kamu kuruluşları tarafından mükelleflerden alınan paradır.	Vergi
Inflation	Parasal şişkinlik. Tedavüle aşırı derecede para çıkarma sonucu para değerinin düşmesi ve fiyatların yükselmesidir. Enflasyonla fiyatlar yükselir, paranın satın alma gücü azalır. Üretimin aksamaması, tekelin gelişmesi, bankaların kredi hacmini genişletmesi, dış ticaret kısıntıları, vasıtalı vergilerin artırılması enflasyona yol açabilir.	Enflasyon
Institutions financières	Devamlı ve mutad iştiğal konusu olarak her türlü mal ve hizmet alımını kredilendirmek üzere ödünç para veren tüketici kredi şirketleri.	Finans kuruluşu

Intérêt	Üretim faktörlerinden sermayenin elde ettiği getiridir. Diğer bir ifade ile paranın kullanım bedelidir.	Faiz
Investissement	Uzun vadeli sermaye yatırımı, bir sermayenin gelir sağlamak amacıyla bir işe yatırılması; belli bir dönem içinde ekonomideki üretim araçları mevcuduna yapılan eklemeler ve bu eklemeleri mümkün kılan harcamalar. Ekonomideki gelir ve istihdamı artıran temel unsurdur. Üretimi artırmayan harcamalar, yatırım niteliğinde değildir.	Yatırım
Macro-économie	Ekonomik olayları global olarak ele alan ve çözümleyen ekonomi. Makro büyüklükler, toplam üretim, toplam istihdam, toplam işsizlik, genel fiyat düzeyinin değişme oranı, ekonominin büyüme hızı gibi büyüklüklerdir. İngiliz ekonomisti Keynes'in ileri sürdüğü, "Birey için doğru olan, toplum için doğru olmayabilir. Toplum için doğru olan da birey için doğru olmayabilir" anlayışından yola çıkılarak ortaya atılan mikro ekonomi karşıtıdır.	Makro ekonomi
Main-d'œuvre	Çalışma çağında olan nüfustan, öğrenci ve rantıye gibi iş gücüne dahil olmayan nüfus çıkarıldığında işgücü sayısına ulaşılır. İşgücü, ücretli veya maaşlı olarak bir işte çalışanlar, kendi işlerinin başında olanlar, işverenler ve işsizlerin toplamını ifade eder. Marjinal çalışanlar ve yerleşik bir işi	İnsan gücü, işçilik, el emeği

	olmayanlar da işgücü tanımı içinde kabul edilir.	
Marché en banque	Takas odasında bankaların günlük borç ve alacakları karşılaştırıldığında, nakit fazlalıklarının ya da noksanlıklarının neden olduğu bir günü gününe para piyasasıdır.	Banka İçi Piyasa
Marché orienté à la baisse	Talebin az, fiyatların düşme eğiliminde olduğu piyasa.	Düşen piyasa
Marché Ouvert	Alicılar ya da satıcılar üzerinde herhangi bir sınırlamanın bulunmadığı bir piyasa.	Açık Pazar
Masse monétaire	Merkez bankası tarafından ekonominin genel ihtiyaçlarına göre dolaşıma çıkarılan paradır.	Para arzı
Maturité économique	Ekonomik bakımdan tamamen gelişmiş bir ekonomiye verilen sıfattır.	Ekonomik olgunluk
Micro-économie	Ekonomik olayları bireysel açıdan ele alan ve çözümleyen ekonomi. Özellikle tüketicilerin ve firmaların davranış biçimlerini inceleme konusu yapar.	Mikro ekonomi
Offre	Diğer değişkenler sabitken, belli bir zaman diliminde piyasada üreticilerin değişik fiyat düzeylerinde satmaya hazır oldukları mal ve hizmet miktarıdır.	Teklif, arz, tedarik
Offre globale	Toplam arz bir ekonomideki mal ve hizmet arzıdır.	Toplam arz
Paiement	Bir borcun para, takas ve mahsup, havale ile veya alacakların devir ve temlik gibi yollardan biriyle kapatılmasıdır.	Ödeme
Plein emploi	Bir ekonomide tüm üretim faktörlerinin	Tam istihdam

	çalışır durumda olduğu bir düzeydir.	
PNB	Bir ülkede belirli bir dönem içinde tüketilen mal ve hizmet miktarıyla gerçekleştirilen yatırımlardır. Bu değerden vasıtalı vergiler düşüldüğünde, ülke harcamaları bulunur.	Gayri Safi Milli Hâsıla
Politique fiscale	Belli ekonomik, mali ve sosyal amaçlara ulaşmak için vergilerin miktarında ve bileşiminde yapılan ayarlamalar. Şu amaçlarla yapılır: 1.Kamu harcamalarının finansmanını sağlamak, 2.Gelir dağılımındaki eşitsizlikleri azaltmak, 3.Ödemeler dengesi açığını azaltmak, 4.Ekonomik kalkınmayı sağlamak ve bölgesel eşitsizlikleri azaltmak amacıyla belli sektör ve bölgelerin gelişmesini teşvik etmek.	Vergi politikası
Politique monétaire	Merkez Bankasının ekonomideki para miktarını kontrol edebilmek amacıyla aldığı önlemlerdir. Bu politika ile devlet para miktarının, fiyatlar genel düzeyini faiz oranlarını ve döviz kurunu etkileyerek, işsizlik ve üretim üzerinde etkilerinin bulunduğunu kabul etmektedir.	Para politikası, parasal politika
Pouvoir d'achat	Belli bir miktar para ile satın alınabilen mal miktarının ölçüsüdür.	Satın alma gücü
Pouvoir fonctionnel	Belirli bir grup faaliyet veya belirli bir faaliyetin bazı yönleri hakkında emir hazırlama ve verme iznidir.	Fonksiyonel Yetki
Préposé à l'exécution	İcra dairelerinde icra işleriyle uğraşmak ve icra hakimince verilen kararları uygulamak	İcra memuru

	ve yerine getirmek üzere tayin edilen kişi.	
Production	İstihsal; kıt malların miktarını ya da sağladığı faydayı artırmak amacıyla harcanan çabaların tümü; bir kuruluşun, bir malı pazarlanmaya hazır duruma getirmek için gerçekleştirdiği işlemler, insanların toplumun varlığı ve gelişmesi için zorunlu olan nesnelere sağlamak üzere amaçlı etkinlikleriyle doğal çevrelerini değiştirmeleri ve bunu yaparken kendi kendilerini de değiştirmeleri süreci, mal ve hizmetleri halka getiren ekonomik işlem dizisinin ilk adımıdır.	Üretim
Productivité	Kurumun hedeflerini göz önünde tutarak, belli girdilerle en yüksek çıktının elde edilmesini veya sabit değer ve miktardaki çıktının en az girdiyle elde edilmesini ifade eder.	Verimlilik
Produit national brut nominal	Hesaplama yapılan dönemde piyasada geçerli olan fiyatların kullanılması ile bulunan Gayri Safi Milli Hasıla değeridir.	Nominal Gayri Safi Milli Hâsıla
Produit national brut réel	Belirli bir yılın fiyatları esas alınarak hesaplanan Gayri Safi Milli Hasıla değeridir. Gayri Safi Milli Hasıla fiyat değişimlerinin etkisinden arındırılmış durumdaki Gayri Safi Milli Hasıla rakamıdır.	Gerçek Gayri Safi Milli Hâsıla
Produit national brut réel par tête	Bir ekonomide belli bir dönemde yaratılan milli gelirden kişi başına düşen pay. Milli gelirin ülke nüfusuna bölünmesiyle bulunur.	Kişi başına düşen Gayri Safi Milli Hâsıla

Profit	Bir işten elde edilen sonuç, ürün; faaliyetlerin ve proseslerin sonucu; değer katılmış olarak satışa sunulan madde; yapılması ya da üretimi tamamlanmış, tüketime ya da satışa hazır durumda bulunan maldır.	Ürün, üretilmiş mal, mamul, mal, gelir
Quantité demandée	Satın alma gücü bulunan bireylerin ekonomik mal ve hizmetlere karşı gösterdikleri istekleridir.	Talep miktarı
Quantité offerte	Talep karşısında işletmelerin, tüketicilerin gereksinmelerini karşılamak üzere mal ve hizmet sunumunda bulunmalarıdır.	Arz miktarı, talep miktarı
Rapport en douane	Gümrükten giren ya da çıkan malların niteliklerine ilişkin ithalatçı veya ihracatçı tarafından verilen yazılı belge.	Gümrük beyannamesi
Resquilleur	Bir kişinin kamusal maldan fayda elde etmesine karşın, kamusal malın finansmanından herhangi bir maliyet yüklenmekten kaçınma şeklindeki davranış.	Bedavacı
Ressources économiques	Bir üretim sürecinde kullanılan her türlü unsur. Bunlar doğal kaynaklar, emek, sermaye ve girişimcidir.	Ekonomik kaynaklar
Ressources humaines	Bir kuruluşun amaçlarını gerçekleştirmede ihtiyaç duyduğu insanlardır.	Beşeri kaynaklar, insan kaynakları
Ressources naturelles	İşletme sahip ve ortaklarının sahip veya ortak sıfatıyla işletme varlıkları üzerindeki haklarıdır.	Doğal kaynaklar, öz kaynaklar

Ressources budgétaire	Vergi gelirleri, vergi dışı normal gelirler, özel gelirler ve fonlardır.	Bütçe gelirleri
Revenu	Gelir bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır.	Gelir, getiri
Salaires	Bir üretim faaliyetine, üretim faktörü olarak katılan emeğin, yaratılan üründen aldığı paydır.	Ücret, maaş
Sécurité sociale	İşçi ve işverenlerden emeklilik, sağlık sigortası, işsizlik sigortası ve benzeri ödemeleri karşılayabilmek amacıyla zorunlu olarak kesinti yapılması.	Sosyal sigorta
Stabilité des prix	Para politikasının uzun dönemli temel amaçlarına (büyüme ve istihdam) yönelik olarak ekonomik birimlerin karar alma süreçlerinde etkili olmayacak ölçüde düşük ve istikrarlı bir enflasyon oranını ifade eder.	Fiyat istikrarı
Surplus budgétaire	Devlet gelirlerinin harcamalarından yüksek olmasıdır.	Bütçesel fazla
Système économique	Bir ülkenin sahip olduğu kaynakların, gereksinme ve isteklerinin karşılanması amacıyla vatandaşları arasında dağılımını temel alan kurallar bütünüdür.	Ekonomik sistem
Taux de chômage	Toplam iş gücü içerisinde işsiz olanların yüzdesidir.	İşsizlik oranı
Taux de la banque	Bankaların kredi ve mevduata uyguladıkları faiz oranı.	Banka faizi
Taux de participation	Aktif nüfusun toplam nüfusa oranıdır.	Katılma oranı

Taux d'intérêt	Bir yatırım fırsatının kârlı olup olmadığını belirleyen temel faktör faiz oranıdır. Faiz oranı borçlanılan fonların maliyeti olarak tanımlanabilir. Borçlanmanın maliyeti yani faiz oranı yükselirse daha az sayıda yatırım projesi karlı hale gelecektir. Faiz oranı yükseldiği zaman yatırım harcamaları azalacak faiz oranı düştüğü zaman ise yatırımlar artacaktır.	Faiz oranı
Taxes	Devlet veya devredilmiş vergilendirme yetkisine sahip kamu kuruluşları tarafından mükelleflerden alınan paradır.	Vergi
Termes de l'échange	Mal ithalatı ile mal ihracatı arasındaki dengedir.	Dış ticaret haddi, ticaret haddi
Traitements et salaires	Bir üretim faaliyetine, üretim faktörü olarak katılan emeğin, yaratılan üründen aldığı paydır.	Maaş, ücret, aylık
Transbordement	Yükleme limanından boşaltma limanına veya sevk veya teslim alma yerinden son teslimat yerine kadar geçen nakliye süresi içerisinde, bir nakliye aracından veya bir gemiden diğer bir nakliye aracına veya diğer bir gemiye veya aynı nakliye araçları arasında yapılan aktarma.	Yük aktarması
Transport de bout	Malların birden fazla taşıma aracı ile nakledilmesi veya sevk edilmesi.	Doğrudan sevkiyat
Valeur nominale	Menkul kıymetlerin üzerinde yazılı olan fiyatlardır.	İtibari değer

Valeur précédentaire	Gerçek bedeli olmayan veya bilinmeyen ya da doğru olarak tespit edilemeyen bir malın, değerlendirme gününde satılması halinde emsaline nazaran haiz olacağı değerdir.	Emsal bedeli
Vitesse de circulation	Paranın belli bir dönem içinde il değiştirme hızıdır.	Paranın dolaşım hızı

Çizelge 1. Fransızca ekonomi metinlerinde sıklıkla kullanılan terimlerin Türkçe açıklaması ve terim karşılığı

2.5. Fransızca Ekonomi Metni Çevirisine Bir Örnek

Ekonomi çevirisi yapmak bir uzmanlık işidir. Çünkü, çevirmenden sadece kaynak metni erek metne çevrilmesi beklenmez aynı zamanda erek metindeki terimler hakkında bilgi sahibi olması istenir. Yazınsal metin çevirileri gibi sadece kaynak metni en güzel ifadelerle anlatmak ve sanatsal dil kullanmak yeterli değildir. Ekonomi metinleri sadık bir çeviri bekler. Fazlaca yapılacak olan anlatım, erek dile yanlış aktarılmasına neden olur ve büyük yanlışlara sebebiyet verir. Bu yüzden, ekonomi çevirisi yapmak sorumluluk ve tecrübe gerektirir.

“*Le Monde*” ’un ekonomi sayfasındaki bir metinden çeviri örneği;

Fransızca Metin:

Athènes attend que les marchés repartent et retrouvent confiance

Enfin de la lumière. Les pays de la zone euro se sont finalement mis d'accord sur les détails du plan de soutien financier à la Grèce qu'ils sont disposés à mettre en œuvre si Athènes le demande. Des prêts d'un montant d'une trentaine de milliards d'euros pourraient être accordés au maillon faible de la zone, à un taux d'intérêt légèrement supérieur à 5 % sur trois ans. Le Fonds monétaire international (FMI) pourrait être amené à apporter de son côté jusqu'à 15 milliards, à un taux en principe inférieur.

Reprise espérée

La Grèce semble encore espérer que la simple annonce du plan pourrait rendre inutile son déclenchement - en vertu d'une sorte de théorie de la dissuasion : *les marchés financiers* rassurés retrouveraient confiance dans les obligations grecques, faisant baisser leur rendement. Athènes a des raisons de ne pas se précipiter au *guichet* dont on connaît les conditions : l'Allemagne demeure toujours hostile à une aide, demande que toutes *les voies de financement normales* soient auparavant épuisées, et ne fera pas preuve de souplesse avant les élections régionales du 9 mai, cruciales pour Mme Merkel.

La réaction immédiate *des marchés* a été positive, *le rendement des obligations de l'Etat grec* à dix ans baissant ainsi de 0,6 %, à 6,5 %. C'est là certes un niveau qui reste insoutenable à long terme. Mais le véritable test sera fourni par l'accueil qui sera fait aux prochaines émissions d'emprunts grecs, et la Grèce connaîtra encore des épreuves avant que *l'hypothèse d'un défaut de paiement* puisse être totalement écartée.

Le principal élément de l'accord de dimanche est que les membres de la zone euro se sont mis d'accord sur le concept de *taux non subventionnés* qui était à la base de leur accord de principe du 25 mars. Le fait que la Grèce ne bénéficie pas *d'avantages financiers* exorbitants avait été la condition posée par l'Allemagne à son adhésion au dispositif. Depuis, les désaccords persistants sur le sens de ce principe avaient contribué à aggraver la situation. Berlin voulait que *les prêts de la zone euro* soient accordés aux *taux du marché* - 7,4 % la semaine dernière -, alors que le président de la BCE, Jean-Claude Trichet, souhaitait un taux plus proche de ceux dont bénéficient les pays de l'euro.

Le compromis trouvé est raisonnable. Pour ses emprunts à *taux fixe*, la Grèce paierait *le taux des "swaps"* de l'Euribor, augmentés de 3,5 % - soit 5,3 % *aux conditions de marché* du 12 avril. Pour un emprunt à trois ans, c'est plus que *les taux de l'ordre de 1,5 %* pratiqués pour l'Allemagne ou la France. Mais si la pénalité est substantielle, elle n'est pas mortelle.

Le premier ministre grec, Georges Papandréou, fait toujours face à la tâche herculéenne de diminuer la dette et *les déficits publics* tout en rendant l'économie grecque plus compétitive. Au moins sait-il ce qu'il peut attendre de ses alliés.⁵³

Türkçeye Çevirisi:

Atina piyasaların yeniden canlanmasını ve tekrar güven kazanmasını bekliyor

Sonunda ışık görüldü, para birimi Avro olan ülkeler Atina'nın talep ettiği gibi Yunanistan için yürürlüğe konmaya hazırlanan mali destek planının detayları konusunda sonunda anlaşmaya vardılar. %5'in üstünde üç yıllık faiz oranlı otuz milyar doları aşan ödünç para, Avro kullanan ülkelerin zayıf noktası olan Atina'ya verilecek. Uluslararası Para Fonu (IMF) en alt bir oran olarak 15 milyara kadar kendi tarafını belirleyecek.

Beklenen Canlanma

Yunanistan hâlâ - caydırıcılık bağlamında planın basit ilanının onun önemini yararsız kılabileceğini sanıyor gibi görünüyor. Şöyle ki; Yunan tahvillerinde güven tazelemiş olan *finans piyasaları* onların randımanını (faiz getirisi ya da kazanç) düşürerek yeniden güven bulabilirler. Atina, koşulları bilinen *vezneye* koşmamak da haklıdır: Almanya hâlâ yardıma düşman gözüyle bakıyor, tüm *normal finansal yolların* daha önceden tükenmiş olduğunu dile getiriyor ve Merkel için çok önemli olan 9 Mayıs bölgesel seçimlerden önce esneklik göstermeyeceğini bildiriyor.

Piyasaların ani tepkisi olumlu oldu, on yıllık Yunan Devlet tahvili getirisi %0,6 dan %6,5'e düşüyor. Bu, kesinlikle uzun vadeli sürdürülemez bir düzeydir. Ancak, gerçek test; Yunanistan'ın borç para alımının verilmesi sırasında karşılanmasıyla yapılacaktır ve geri ödemenin yapılamaması varsayımından tamamen uzaklaşmadan önce Yunanistan yine de deneyimler kazanacaktır.

Pazar günü yapılan anlaşmanın en önemli özelliği; Avro bölgesi ülkelerinin, 25 Mart tarihindeki anlaşmanın temel prensibi olan *desteklenmeyen oran* kavramı üzerinde anlaşmaya varmış olmalarıdır. Yunanistan'ın usulsüz *mali avantajlardan*

⁵³ <http://www.lemonde.fr/economie/article/2010/04/13/athenes-attend-que-les-marches-repartent-et-retrouvent-confiance>, Erişim tarihi: 13.04.2010

yararlanmaması, düzeni kabul eden Almanya tarafından ortaya konulan bir şarttı. Bu ilke konusundaki ısrarlı anlaşmazlıklar durumu daha da kötüleştirmeye neden olacaktı. *Avrupa Merkez Bankası (BCE)* başkanı Jean-Claude Trichet, Avro ülkelerinin yararlandığı en yakın oranı talep ederken, Berlin *avro bölgesi ödünç paralarının* geçen haftaki %7,4 *piyasa oranı* ile uyumlu hale getirilmesini talep ediyor.

Uzlaşma mantıklı. *Sabit oranlı* aldığı ödünç paralar için, Yunanistan *12 Nisanın piyasa koşullarında* %5,3 olması gereken Euribor'un *faiz oranlarını* %3,5 olarak artmış şekilde ödeyecek. Üç yıllık bir ödünç alma için, bu oran Almanya'ya da Fransa için uygulanan *%1,5'lik sipariş oranlarından* fazladır. Eğer ceza önemli ise, ölümcül değildir.

Yunanistan Başbakanı Georges Papandreou Yunanistan ekonomisini daha rekabetçi bir hale getirmek, *kamu açıklarını* ve borcu azaltmak için büyük işlere girişmeye hazırdır. Hiç değilse, müttefiklerinden neler bekleyebileceğini bilmektedir.

Ekonomi çevirisi yaparken diğer çevirilere nazaran daha fazla çaba sarf ederiz. Çünkü, ekonomi metinlerinde kullanılan sözcükler ya çok teknik ya da söz sanatlarına başvurularak yapılanan tümcelerden oluşur. İyi bir ekonomi çevirisi yapabilmek için ekonomi terimlerini çok iyi bilmenin yanı sıra, güncel ekonomi haberlerini takip ederek sözcüklere aşina olmak gerekir. Böylece çeviri sürecinde karşılaştığımız terimleri çok rahatlıkla erek dile dönüştürebiliriz. Ekonomide sıkça kullanılan ve yukarıdaki kaynak metinde geçen terimleri ve anlamlarını ortaya koyarak ne ifade etmek istediği üzerinde duralım.

Kaynak metnin ilk cümlesindeki "*enfin de la lumière*" ifadesi, ilk bakışta bir anlam ifade etmiyormuş gibi görünüyor. Ancak, haberin başlığına baktığımızda, "*Atina piyasaların yeniden canlanmasını ve tekrar güven kazanmasını bekliyor*" cümlesiyle Atina'da piyasalar için yeni bir umut ışığının yandığını anlıyoruz. İlk cümlede kullanılan "*enfin de la lumière*" ifadesi, sonunda Atina piyasalarında bir umut ışığının yandığını belirtiyor. Öznesiz, nesnesiz, yüklemsiz bir cümle olduğunu görüyoruz. Ancak, yazar anlatmak istediğini tek bir sözcük ile ortaya koymaktadır.

Son paragraftaki “*la tâche herculéenne*” ifadesi ise ekonomi metinlerinde sıkça karşımıza çıkan benzetmelerden birine örnektir. Bu ifade ile oranın herkülvari olduğu anlatılmak isteniyor. Kısacası Herkül gibi dev ve güçlü bir oran.

Kaynak metinde geçen ekonomi terimlerini aşağıdaki çizelgede şöyle gösterebiliriz:

Fransızca	Türkçe
À taux fixe	Sabit oran
Des conditions de marché	Piyasa koşulları
BCE	Avrupa Merkez Bankası
D'avantages financiers	Finansal/mali avantajlar
Des prêts d'une trentaine de milliards d'euros	Otuz milyar dolarlık ödünç para
Guichet	Vezne
L'hypothèse d'un défaut de paiement	Geri ödemenin yapılmaması varsayımı
Le Fonds monétaire international (FMI)	Uluslararası Para Fonu (IMF)
Le rendement des obligations de l'Etat	Devlet tahvili getirisi
Le taux des "swaps"	Swap oranları
Les déficits publics	Kamu açıkları
Les marchés financiers	Finans piyasası, mali piyasa
Les pays de la zone euro	Para birimi Avro olan ülkeler
Les prêts de la zone euro	Avro bölgesi ödünç paraları
Les taux de l'ordre de 1,5 %	%1,5'lik sipariş oranları
Les voies de financement normales	Normal finansal yollar
Maillon faible	Zayıf nokta
Marché	Piyasa
Plan de soutien financier	Finansal destek planı
Reprise espérée	Beklenen canlanma

Taux d'intérêt	Faiz oranı
Taux du marché	Piyasa oranı
Taux non subventionnés	Desteklenmeyen oran

Çizelge 2. Kaynak metinde geçen ekonomi terimleri ve anlamları

2.6. Bilgisayar Destekli Fransızca Ekonomi Çevirisi ve Yetersizliği

Bilgi çağının, bilişim teknolojileriyle her geçen gün kendini daha fazla hissettirdiği ve teknolojik gelişmelerin hayatımızın her alanını kuşattığı bir dönemdeyiz. Bu zaman dilimi içerisinde bilgisayar ve ona bağlı teknolojilerde yaşanan hızlı gelişmeler bilimsel etkinlikleri de içine alacak şekilde ortaya çıkmaktadır ve bu teknolojik gelişmeler eğitimin her alanında kendini hissettirmektedir.

Eğitim alanındaki gelişmeler her alanda olduğu gibi dil eğitimi alanında da kendini göstermektedir. Dilin uluslararası bir araç olma özelliği taşıması sebebiyle dil eğitiminin bu teknolojilerin yayılmasındaki rolü ve kendi alanının gelişmesindeki önemi büyüktür.

“*Bilgisayar Destekli Ekonomi Çevirisi*” ifadesi, dilin gelişmekte olan teknolojilerle olan ilişkisini ortaya koymakta yeterlidir. Ayrıca, konuya sadece çeviri açısından bakmak yanlış olur. Aynı zamanda konuya dil eğitim/öğretim açısından da yaklaştığımızda teknolojik gelişmelerin ne kadar büyük etkiler bıraktığını görebiliriz.

Çevirinin, dil öğretiminde ve uluslararası kültür ve bilgi aktarımında ne kadar büyük bir rol oynadığı açıktır. Dünyanın iletişim ağlarıyla sarılması ve bilgiye erişimde internet ve mobil teknolojilerin bilime sağladığı katkılar dilin önemini gün geçtikçe daha da artırmaktadır.

Büyükaslan’a göre:

“*Çok uluslu şirketlerin farklı dillerin konuşulduğu yerlerdeki şubelerinden, temsilcilerinden tutun, politik yapılanmaların uluslararası arenada hızlı değişimlere yol açtığı bir dünyanın birbirini anlama sorununu gidermede dilin/çevirinin önemi daha da artmıştır. Çoğu*

uluslararası organizasyonlar çok üyeli bir yapılanmaya sahip olmalarından dolayı her türlü etkinliklerde çok dilli bir çalışma içerisine girmektedir. Bunun sonucu oluşan aynı konuyu farklı dillerde sunma ihtiyacı hep karşı karşıya bulunulan ve çözümlenmesi yolunda ciddi çabaların yapıldığı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.”⁵⁴

Bilgisayarı yaşamımızın vazgeçilmezi kılan sebeplerden biri de evrensel bilginin paylaşımında bize sunduğu kolaylıklardır. Bu bilgilerin paylaşımında ortaya çıkan en büyük sorunlardan biri de bilginin sağlandığı dili bilme ve anlama yetkinliğidir.

İnternetin olduğu gibi bilgisayarlı çevirinin çıkış noktası da tamamen askeri amaçlıdır. “1958–1966 yılları arasında soğuk savaş döneminde Amerikan Hava Kuvvetlerince gerçekleştirilen SYSTRAN sisteminin kullanımıyla gündeme gelmiştir.”⁵⁵

Bu soğuk savaş esnasında, Amerika çeviri işlemini basit bir şifre çözme işlemi olarak görüyordu. Sovyetlerin haberleşmelerini dinleyip çözmek için geniş sözlükler oluşturmuşlar; böylece konuşulanların karşılıklarını bulabiliyorlardı. O zamanlarda, çevirinin bir makine tarafından yapılıyor olması herkesi heyecanlandırmıştı.

Bilgisayar destekli çeviri programları arasında en iyi olarak gösterilen Reverso, hafızasında barındırdığı sayısız sözcükle diğerlerinden ayrıldığı gibi ortaya koyduğu çeviriler de kaynak dile en yakın olanlarıdır.

Örneğin, Büyükaslan “*Bilgisayar Destekli Çeviri Üzerine Bir İnceleme*” adlı makalesinde Reverso ile ilgili şunları söylemektedir;

“Transfer sistemi olarak yaygın bir kullanıma sahip BD çeviri yazılımlarından REVERSO’nun çeviri işlemi esnasında uyguladığı dilbilime ait analizler şu şekildedir:

a. *Sözcüklerin kategorilendirilmesi: isim, sıfat, fiil, zarf gibi*

⁵⁴ Büyükaslan, Ali. (2008), “*Bilgisayar Destekli Çeviri Üzerine Bir İnceleme*”, Adana: Çukurova Türkoloji Araştırma Merkezi, ss.1-2

⁵⁵ A.g.y. s.3

- b. *Morfolojik tanımlama: fiil çekimi gibi*
- c. *Semantik tanımlama: fiil yapıları, sıfat yapıları, isim yapıları*
- d. *Article kullanımı*
- e. *Sözcüklerin diziliş tanımlaması*

Bir milyondan fazla sözcüğü barındıran Reverso sözlüğünün en önemli özelliği, bu sözcüklerin basılı sözlükteki gibi listeler şeklinde olmayıp her sözcüğün dilbilimsel özellikleriyle yer almış olmasıdır.

Reverso sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmadığını şu örneklerle açıklıyor:

The person I talked to is right here

La personne à qui j'ai parlé est juste ici

La personne j'ai parlé à est juste ici (şeklinde değil) ”⁵⁶

Reverso'nun teknik çeviride ne derece yeterli olduğunu göstermek için Fransızca ekonomi cümlesini İngilizceye nasıl çevirdiğini inceleyelim;

“Et la situation ne devrait pas s'améliorer pour les 15–24 ans. ‘Dans les pays de l'OCDE au début des années 2010, les taux de chômage des jeunes seront partout supérieurs aux niveaux d'avant la crise’, écrivent les auteurs du document.”⁵⁷

İngilizceye çevirisi:

“And the situation should not improve for 15-24 years. ‘In the countries of the OECD at the beginning of 2010s, the unemployment rates of the young people will be superior everywhere to the levels of front the crisis’ write the authors of the document.”

Çevirinin Reverso çeviri programı tarafından nasıl yapıldığını incelemeden önce “Le Monde” gazetesinde geçen bu haberi Türkçeye çevirelim;

“Ve bu durum 15–24 yıl içerisinde düzelmeyecek. Bu belgenin yazarları ‘2010 yılı başlangıcında Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

⁵⁶ Büyükaslan, A.g.y. s.8

⁵⁷ www.lemonde.fr/economie/article/2010/04/14/chomage-des-jeunes, Erişim tarihi: 14.04.2010

(OCDE) ülkelerinde, genç işsizlik oranının daha önceki krizin üstünde olacağını bildirmektedir.”

“Le Monde” gazetesinden alınan bu metinde işsizlik oranı ve işsizlik oranının giderek artacağı kaygısı yaşandığından söz edilmektedir. Bilgisayar destekli Reverso çeviri programının teknik metinleri nasıl çevirdiğini göstermek için bu metni İngilizceye çevirmesini istedik. Çevrilen metinde, ilk cümlede yapılan yanlışlık hemen göze çarpmaktadır. Fransızcada “ne devrait pas” olarak kullanılan yapı, geleceğe yönelik bir anlatımı ifade etmektedir. Ancak, buna karşılık İngilizcede tavsiye için kullanılan “should not” yapısı kullanılmıştır. Kaynak metinde anlatmak istenen “bu durumun 15–24 yıl içerisinde değişmeyeceği”dir. Cümle bir tavsiye cümlesi değil, gelecek zaman ifade eden bir cümledir.

Sonuç olarak, bilgisayarlı çeviri programları çoğu zaman her tür çeviriyi yapabilecek kapasitede değildir. Teknik çeviri, birebir yapılması gereken bir çeviri türüken yazınsal çeviri tamamen çevirmenin dil becerisini gerektirmektedir. Çevirmen, erek kültür için çeviri yaptığından cümleleri erek kültüre aktarırken çoğu zaman kendi bilgi ve becerisini kullanır. Yorum gereken yerlerde kaynak metinden uzaklaşmadan yorum yapar. Ancak, hiçbir bilgisayarlı çeviri programı yorum yapabilecek yeteneğe sahip değildir. Düşünebilme ve yorum yapabilme yeteneği tamamen insana özgüdür. Bu yüzden, bilgisayarlı çeviri programları çevirmenlere sadece kolaylık sağlayabilir. Ancak, hiçbir zaman bir çevirmenin yerini alamaz.

2.7. Teknik Bilgi Gerekliliği

Çevirmeni yalnızca bilgileri kaynak metinden erek metne aktaran kişi olarak düşünmek yanlış olur. “Çevirmen bir kültürden diğerine bilgi aktaran uzman olarak, aktardığı kültürdeki bilginin kültürel algılanışının farkında olmak durumundadır.”⁵⁸ Kaynak kültürün yazarı ile erek dilde bilgiyi yeniden şekillendirip, erek kültüre aktarmaya çalışan çevirmen aynı kültürden gelmemektedir. Bu algılama ve tanımlama metin türlerine göre değişmektedir. Çevirmenden kaynak dildeki bilgileri kelimesi kelimesine çevirmesini beklemek metni kısırlaştırır. Çünkü, çevirmen

⁵⁸ Tosun, Muharrem. (2006), “Kültürlerarası Bilgi Aktarımında Çevirmenin Sorumluluğu”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, cilt:3, sayı:2, s.1

metne sadık kalma duygusunu fazlaca taşıyorsa metnin ruhuna inmekten ve o ruhu okurun algılamasına olanak sağlamaktan uzaklaşmış olur. Aslında, birçok dilbilimci bu konuda birbirinden farklı düşünmektedir. Kimisi metne sadık kalınmadığında yazara ihanet edildiğini düşünürken kimisi sadık kalma duygusu taşıırken metni en güzel şekilde ifade edilemediğini savunmaktadır.

Tosun'a göre:

“Çevirmenin görevini yalnızca metinleri olduğu gibi aktarmayla sınırlı gören görüş, çeviriyi ve çevirmenliği tanımamaktan doğmaktadır. Çevirmenin ne metinleri olduğu gibi aktarması mümkündür, ne de kendisinden böyle bir görev beklenebilir. Çevirmene görev veren kişi ya da kurum çevirmenden hem kaynak metnin hem de okur beklentilerinin karşılaşmasını ister. Çevirmene verilen görevler belli standartlara göre olmayıp, metinlere göre farklılıklar göstermektedir. Örneğin, bir tıp metninin çevirmeni bilgi aktarımı görevini üstlenmenin yanında, tıp terimcesi ve hekimlerin kullandığı dili bilmelidir. Reklam metni çeviren bir çevirmen, metnin bilgisinden çok alıcıyı yönlendirme özelliğini dikkate almak zorundadır. Dinsel ya da siyasal metin çeviren çevirmen ise, kendisine verilen görevden, görevi verenin ve çeviri okurunun beklentilerini bilmelidir. Çevirmen bu tür metinleri sade bir dille ve bilgiyi aktararak çevirdiğinde, hem metin türünün özelliğine uygun hareket etmemiş olur, hem de kimseyi memnun edemez. İlgili metin türleri için alanın uzmanı çevirmenler özenle seçilmektedir.”⁵⁹

Hedef dilde güvenilir bir teknik terim elde etmek için, çevirmenin hem metinsel hem de teknik bağlamı tam olarak kavraması gerekir. Çevirmenin, çeviri yaptığı alanın kavramlarını iyi bilmesi ve alanın uzmanı ile görüş alışverişi yapması gerekmektedir.

Çevirmen adayının ekonomi çevirisi alanında eğitilmesi gerekir. Bu eğitim genel olmamalıdır. Çevirmenler, sadece belirli alanlarda uzmanlaşarak eğitilebilir. Köksal tarafından 1994 yılında yapılan araştırma anketini cevaplayan öğretim

⁵⁹ Tosun, A.g.y. s.2

elemanlarının ve öğrencilerin hemen hepsi ‘Çeviri, çevirmenin çalışmayı düşündüğü alanda uzlaşmasını gerektirir. Bu nedenle, her alandan müstakbel çevirmenler mezuniyet düzeyinde özel bir eğitim almalıdır.’ ifadesinde hem fikirdi.⁶⁰

Yapılan bu araştırma anketi ekonomi çevirisi yapacak olan çevirmenin henüz eğitim sürecindeyken alanını seçmesi ve bu alanda kendisini geliştirmesi gerektiği gerçeğini ortaya koymaktadır.

⁶⁰ Köksal, Dinçay. (2005), “Çeviri Eğitimi Kuram ve Uygulama”, Nobel Yayın Dağıtım, s.68

III. BÖLÜM

EKONOMİ METİNLERİNİN ÇEVİRİLERİNDE KARŞILAŞILAN ÇEVİRİ GÜÇLÜKLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

3.1. Ekonomide Anglo-Sakson Ekolünün Ağırlığı

Ekonomik ve finansal metinler, artık kullanıma da yerleşmiş, doğrudan İngilizceden alınan sözcüklerle doludur. Fransızcanın uğradığı bu istila kendini en çok görsel-işitsel basında ve ekonomi alanında hissettirmektedir. Fransa'nın "*La Vie Financière*" adlı ekonomi dergisi, 1999 yılının Ekim ayında çıkardığı sayıda konuya şu şekilde dikkat çekmektedir: "*Ekonomik terimler çoğu kez isteyerek, bazen de zorla Anglo-Sakson sözcükler tarafından istila edilmektedir. Bu sözcükler, sadece özel alanlarda değil, aynı zamanda günlük dilde de büyük ölçüde yer almaktadır.*"⁶¹

Bu duruma verilebilecek en iyi örnek, "*marketing*" sözcüğüdür. Artık Fransa'da olduğu gibi birçok ülkede "*marketing*" ve "*shopping*" sözcükleri kullanılmaktadır. Küresel ekonomide baskınlığını hissettiren Amerika, bu konuda adeta Fransa'ya meydan okumaktadır.⁶²

Dünya ekonomi piyasasında Amerika Birleşik Devletleri'nin terminolojik egemenliği, Fransız ekonomistleri rahatsız etmektedir. Fransa bu konuda gecikmiş olmanın sıkıntısıyla karşı karşıyadır. Dünya ekonomisine hâkim olma çabası içerisindeki Amerika, aynı zamanda ekonomi diline de hâkim olmaya çalışmaktadır. Örneğin, "*Enfin ! Les fonds "no load" (littéralement "non chargés") débarquent en France. Aux Etats-Unis, ces produits sans droits d'entrée font fureur depuis longtemps*"⁶³ cümlesinde fonlardan bahsedilirken "*no load*" ifadesi kullanılmıştır. Aslında, "*les fonds non chargés*" olması gereken sözcük, İngilizceden aynen aktarılmıştır. Anlatılmak istenen ise "*vergisiz fonlar*"'dır.

⁶¹ <http://translationjournal.net/journal/16finance.htm>, Erişim tarihi: 19.03.2010

⁶² <http://translationjournal.net/journal/16finance.htm>, Erişim tarihi: 19.03.2010

⁶³ <http://translationjournal.net/journal/16finance.htm>, Erişim tarihi: 19.03.2010

Atlantik Okyanusu'ndan gelen bu terminolojik sele daha fazla kapılmadan Fransız Devleti bir komisyon kurmaya karar vermiştir. Komisyonun görevi ekonomi diline yerleşmiş olan İngilizce terimlerin Fransızca karşılıklarını bulmaktır. Bu komisyon, ekonomi ve mali yöneticiler, araştırmacılar, teknisyenler, gazeteciler gibi özel şirketlerin dünya şahsiyetlerini bir araya getirmiştir. Gerçeklik ifade eden her yeni terim için bulunacak olan tanımlama ve karşılık genel kurulca tartışılmaktadır. Karşılığı bulunan her terim, Fransızca Uluslararası Konseyi, Fransız Dili Genel Delegasyonu ve Fransız Akademisinden önce ekonomi yazarlarına ve gazetecilere sunulmaktadır. İdari ve kamu hizmetinde kullanımını zorunlu kılan kurum ise Ekonomi Bakanlığıdır.

Komisyonun bunca terminolojik çabasına rağmen, İngilizce neolojizmi kendini her alanda hissettirmekte ve ekonomi diline yerleşmeye devam etmektedir. Böylece, Paris Borsası'nda hiç kimse “*spread*” yerine “*écart*” ve “*back-office*” yerine “*post-marché*” ifadesini kullanmamaktadır.

Fransa'nın yaşadığı bu zorlu dönem sadece birkaç yıldan ibaret değildir. Bu konuda yapılan çalışmalar, İngilizcenin yayılma hızı kadar bir ivmeye sahip olmadığından, daha geride kalmaktadır.

Anglo-Sakson ekolünün ağırlığı küreselleşme ile birlikte daha da artmıştır. Amerika, bazı ülkelere daha yakın olma çabası içerisinde olup aydınlarını kendi tarafına çekmeyi hedeflemektedir. Aydınlar üzerinden ülkenin dil ve kültürünü asimile ederek saf dışı bırakmayı amaçlamaktadır.

Yamaç'ın “*Küreselleşme ve Yabancı Dilde Yükseköğretim*” konulu makalesinde yazdıkları bu düşünceyi desteklemektedir:

“Şimdi tüm bu koşullar altında egemen sermayenin az gelişmiş ülkelerdeki politikalarını planlayan bir kişi ya da kurum olsaydınız oradaki insanları (aydınları) küreselleşmenin geri kalmış ülkeler için iyi olduğuna nasıl ikna ederdingiz? Bunun yanıtı da epey yalındır. O ülke aydınlarını yanınıza çekerek! Peki, bir ülkenin aydınlarını nasıl yanınıza çekerdingiz?”

1. Onların ulusal değerlerini - kültürünü zayıflatarak

2. *Bilim ve teknoloji ile olan bağlarını azaltarak*
3. *Size ait tüm kültürel değerleri onların gözünde yücelterek.*⁶⁴

Sonuç olarak, küreselleşme ile birlikte anglo-sakson etkisinin artması, Fransızca ekonomi metinlerinde İngilizce terimlerin yaygın olarak kullanılmasına sebep olmaktadır. Fransızca ekonomi terim ve metinlerini anlamının bile zor olduğu bir çeviride, İngilizce terimlerin kullanılması, Fransızcadan Türkçeye yapılan ekonomi çevirilerinde sorun yaratmaktadır.⁶⁵

3.1.1. Avrupa Birliği'nde İngilizcenin Yeri

Fransızca en çok konuşulan onbirinci dildir. Birleşmiş Milletlerin ve Ocak 2002'den beri Avrupa Birliği'nin resmî dili olmasının yanı sıra, Avrupa Birliği'nin en çok konuşulan dillerinden biridir. Aynı zamanda Avrupa Anayasa Mahkemesinde, Brüksel'deki Avrupa Komisyonuna bağlı olan basın ajansında ticari dil olarak kullanılmaktadır.⁶⁶ Bu kadar geniş alanda etkin olmasına karşın, İngilizcenin dünya ekonomisi üzerindeki egemenliğine karşı koyamaz.

İngilizcenin küresel dil olma yolunda hızlı ilerleyişini ve diğer ülkelerin bu hâkimiyeti kabul etmesine karşın, yine de bu ülkeler, dillerinin dünya üzerinde varlığını hatta etkisini sürdürmek için çaba sarf etmektedir. Türkiye'nin de üyesi olduğu, Birleşmiş Milletler (United Nation) örgütü olmak üzere, Avrupa Konseyi (Council of Europe) Nato, OECD ve daha birçok uluslararası kuruluşta ortak iletişim aracı olarak birkaç ulusun dili kullanılmaktadır. Örneğin, Birleşmiş Milletler'in resmî dilleri Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusça'dır. Bu örgütte Fransızca ve İngilizce çalışma dili olarak; İspanyolca genel kurul ile ekonomik ve sosyal konsey çalışma dili olarak kullanılmaktadır.⁶⁷

Uluslararası birçok örgüt kendi içinde farklı dil kullanmaktadır. Ancak, bu diller arasında İngilizce diğerlerine oranla daha fazla kullanılmaktadır. Örneğin,

⁶⁴ Yamaç, Kadri. (2002), "*Küreselleşme ve Yabancı Dilde Yükseköğretim*", Ankara: Ankara Üniversitesi Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, cilt:2, sayı:4, s.20

⁶⁵ Çakar, Elif Sibel. (2011), "*Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde Kamu Maliyesi Metinlerinin Fransızcadan Türkçeye çevirisinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*", Kırıkkale Üniversitesi, 1.Uluslararası Çeviribilim ve Terimbilim Kurultayı, s.91

⁶⁶ http://florelders.com/neden_fransizca.aspx, Erişim tarihi: 11.05.2010

⁶⁷ Urgan, Suat. (2006), "*Avrupa Birliği'nin Dil Öğretimine Karşı Tutumu ve Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi*", Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı:15, s.218

Birleşmiş Milletler'in resmî çalışma dili Fransızca ve İngilizce olmasına karşın, genel kurul ile ekonomik ve sosyal konseyin çalışma dili İspanyolca'dır.

Ungan'a göre:

“Avrupa Birliği vatandaşlarının %47'si İngilizceyi konuşmaktadır. Yine %24'ü Almancayı ana dili olarak, %8'i ikinci dil olarak kullanmaktadır. Avrupa Birliği vatandaşlarının %28'inin yarısı Fransızca'yı anadili olarak; yarısı da ikinci dil olarak kullanmaktadır. İtalyanca Avrupa Birliği ülkelerinde en yaygın olarak kullanılmasına rağmen, İtalyancayı ana diline ilâveten yabancı dil olarak kullananların oranı %2'dir. Avrupa topluluğu vatandaşlarının %11'i ana dili; %4'ü yabancı dil olmak üzere %15 düzeyinde İspanyolca'yı kullanmaktadır.”⁶⁸

Ungan'nın vermiş olduğu sayısal verilere göre, Avrupa Birliği vatandaşlarının yarısına yakını İngilizce konuşmaktadır. %28'nin yarısı Fransızca'yı ana dili olarak konuşmakta; diğer yarısı ise ikinci dil olarak kullanmaktadır. Bu rakamlar, İngilizcenin Avrupa Birliği ülkelerinde dahi yüksek oranda kullanıldığını göstermektedir.

İngilizce, sadece ağırlığını hissettirmekle kalmayıp birçok dilde sözcüklerin yerini almaktadır. Sözcüklerin artık Türkçe karşılıklarını bulmak bile çok zordur. Örneğin, “*Broker, cash-flow, swap, trader*” vb. sözcükler, her dilde aynı şekilde kullanılmaktadır. Çevirmenler ekonomi metinlerinde sözcüklere karşılık bulamadığından İngilizce sözcükleri aynen aktarmaktadır.

İngilizcenin dünya sahnesindeki bu büyük rolü, Fransızca'yı daha çok etkilemektedir. Fransa'daki ekonomi terimlerinin İngilizceden çevrilmeden doğrudan kullanılması bu durumu kanıtlar niteliktedir.

3.2. Ekonomi Alanında Kullanılan İngilizce Terimlerin Yaygınlığı

Son yirmi yıldır ekonomiden sıkça söz edilmektedir. Bu bile, ekonominin bir ulusun yaşamında ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Ekonominin ulusal bir

⁶⁸ Ungan, A.g.y. s.222

nitelik taşınması ve ülkeler arasındaki ilişkilerin artması, farklı dillerdeki ekonomi haberlerinin dilimize çevrilme gereksinimini ortaya çıkarmaktadır.

Ekonomi çevirisi yaparken karşılaşılan sorunlar ve güçlükler diğer alanlardan çok farklı değildir, bununla birlikte kendisine özgün kabul edebileceğimiz güçlükler de sayılamayacak kadar çoktur. Bunlardan en önemlisi çevirmenin ekonomi alanında bilgi sahibi olup olmadığıdır. Çünkü, ekonomi alanında yeterli bilgiye sahip olmayan bir çevirmenden iyi bir ekonomi çevirisi yapması beklenemez. Ancak, bir ekonomist kadar derin bilgi sahibi olması da beklenemez.

Öylek, bu konuyla ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir:

Şimdiye değin dinleyici olarak katıldığım bütün konferanslarda, belli bir alanda iyi bir çeviri yapmanın ancak o alanın uzmanı olmakla mümkün olabileceği savunuldu; yani makine alanında en iyi çeviriyi yabancı dili çok iyi bilen bir makine mühendisi, tıp alanında en iyi çeviriyi de bir tıp doktoru yapabilir gibi. Bu görüşe biz de içtenlikle katılıyoruz, ancak Fransa’da eğitimi görmüş bir inşaat mühendisinin Türkçeye bu alanda en iyi çevirileri yapabileceğini söylemek de her zaman doğru olmayabilir. Şöyle ki, kendisi bu alanda Türkçe terminolojiyi öğrenmeye vakit bulamamış olabilir. Türkiye’imizde yabancı dilde eğitim veren liselerden mezun gençlerimizin de üniversite seçme sınavlarında en çok korktukları husus Türkçe terimlerdir. Diğer yandan, eğer belli dallarda uzman olan kişilerden uzman çevirmen yetiştirmek istersek, bu çevirmenler aç kalacaktır.”⁶⁹

Öylek, Fransızca-Türkçe ekonomi çevirisindeki güçlükleri sıralarken ekonomi alanında kullanılan İngilizce terimlerden de bahsetmektedir. Öylek’in yapmış olduğu sıralama aşağıdaki gibidir:

- a. Fransızca karşılıkları olsun olmasın, Fransızcada yoğun bir şekilde kullanılan İngilizce sözcükler ve Fransızcaya yeni giren kavramlar ve terimler,

⁶⁹ Öylek, Ahmet. (1997), “Fransızca-Türkçe Dillerinde Ekonomi Alanında Karşılaşılan Çeviri Sorunlarına Sınırlı Bir Yaklaşım”, Ankara: Tömer Çeviri Dergisi Özel Kuram Sayısı, sayı:10, s.65

- b. Türkçede ve Fransızca'da aynı kavramların veya kurumların bulunması nedeniyle, bir karşılık bulursa dahi anlama güçlüğü çıkaran sözcükler,
- c. Özellikle Fransız dilinde çok yaygın olan kısaltmalardır.⁷⁰

Yine Öylek'e göre, Fransa'da genç yazarlar arasında, yarı Fransızca yarı İngilizce karışımı bir dil kullananlar mevcuttur. Bu duruma karşı çıkan birçok dilbilimci ve aydın vardır. “*Dilbilimci Etiemble, bu türedi dili eleştirmek için, içinde yığınlarla örnek verilen kitap yazmıştır: ‘Parlez-vous franglais?’*”⁷¹ Bu durumdan en çok kaygılanan ise milliyetçi duygularla dolu olan Fransız Hükümeti'dir. İçişleri Bakanlığının bünyesinde kurulmuş olan kırk kişilik bir komisyon, sürekli olarak Fransızca'ya yerleşmiş İngilizce sözcüklere karşılık bulmaya çalışmaktadır. Bulunan karşılıklar ise devlet dairelerine ve sözlük yazarlarına duyurulmaktadır. Devlet dairelerinde ise bulunan karşılıkların kullanılması zorunlu hale getirilmiştir. Böylece, Fransızca İngilizce sözcüklerden arınmaya çalışmaktadır.⁷²

Konuya Fransız ekonomi gazetesi “*La Tribune*” ’ün 10 Mart 2000 tarihli makalesinde kullanmış olduğu başlıktan örnek verebiliriz;

“*Quand la ‘customer value’ le dispute à la ‘shareholder value’*”, ou à affirmer : “*Les ‘small caps’ doivent encore faire des efforts de communication.*”⁷³ Bu başlık bile, aslında Fransa'daki durumu gözler önüne sermektedir.

Fransızca ekonomi metni çevirisi yapan çevirmenin aynı zamanda kapsamlı bir İngilizce sözcük bulundurması gerektirmektedir. Ancak, en kapsamlı ekonomi terimleri sözlüğünde dâhi her sözcüğün Türkçe karşılığı olmadığından bazı sözcükleri aynen aktarmak durumunda kalacaktır. Bu durumda, çevrilen metin erek dile aktarılırken sözcük kaybına uğramış olacaktır.

Dile yeni giren kavramlar ve sözcükler de ayrı bir sorun oluşturmaktadır. Bu sözcüklerin anlamlarını bulabilmek için büyük sözlüklerin her yıl çıkan yeni basımlarını takip etmek gerekir. Aynı zamanda, büyük şehirlerdeki Fransız Kültür Merkezlerinde de gerekli araştırmalar yapılabilir.

⁷⁰ Öylek, A.g.y. s.66

⁷¹ A.g.y. s.66

⁷² A.g.y. s.67

⁷³ A.g.y. s.67

Delisle “*L’initiation à la Traduction Économique*” adlı makalesinde bu gerçeğe değinmektedir:

“1970’lerin 80’lerin sözlüklerinde, bir malı satın almak için belli bir kitleyi hedef almak anlamına gelen ‘cibler’ fiiline rastlanmaz. Dilde başlangıçtan beri bulunan kimi sözcükler, son yıllarda terimsel bir anlam kazanmışlardır ki bu anlamlar da ancak son dört-beş yılın sözlüklerinde bulunabilir. Örneğin, mesnet, kaide anlamına gelen ‘support’ sözcüğünün, üzerine reklam atılan sayfa, pano, duvar, vb. anlamında kullanılması. Bir komandit şirkette hissesi olan kişi anlamındaki ‘commanditaire’, son yıllarda reklamcılıkta ‘reklam veren; bir gazetede bir reklam köşesini satın alan kişi’ anlamında kullanılmaktadır.”⁷⁴

Sözcüklerin gelişimini izlemek karşılıklarını bulmak kadar önemlidir. Fransa’daki ekonomi ve mali terimbilim komisyonu tarafından ileri sürülen yeni sözcüğün ve onun karşılığının oluşum sürecini takip etmek her zaman için ilgi çekicidir. Günümüzde, İngilizce “*start-up*” (başlangıç) sözcüğünün, hükümetin dilbilimcileri tarafından Fransızca “*jeune pousse*” (genç filiz) olarak çevrildiğini belirtmek gerekir. “*Fusionite*” ve “*option sur titre*” kavramlarının tam olarak önerilen karşılığı ise “*merger maria*” ve “*stock options*” dur.⁷⁵

İngilizce “*to perform*” (uygulamak) eylemi Fransızcada birçok değişik biçimlerde kullanılabilir. “*Sentiment*” (duygu) sözcüğünün kullanımı özellikle teknisyenlerin ruh durumu ya da mizaçları, pazar duyarlılığı gibi kavramlar için kullanılmaktadır ve doğrudan İngilizceden esinlenmiştir. Kısacası, pazar piyasası, ülkenin ve değerlerin temel değişkenlerini betimleyen kavramlar, İngilizcenin alınan sözcükleri içermektedir.⁷⁶

1 Ocak 1999 tarihinden itibaren Avrupa Birliği’nin kullandığı para birimi, (ülkelerinde uygulamaya koymak için gerekli ölçütleri yerine getiren ilk on ülkenin oluşturduğu bütünlüğü belirten) “*euro land*” sözcüğünü de örnek verebiliriz. Bu

⁷⁴ Öylek, A.g.y. s.67

⁷⁵ Houbert, Frédéric. (2001), “*Problématique de la Traduction Économique et Financière*” Bancing&Finance, Translation Journal, volume:5 no:2, s.5

⁷⁶ Houbert, Frédéric. (2001), “*Problématique de la Traduction Économique et Financière*” Bancing&Finance, Translation Journal, volume:5 no:2, s.5

sözcük ortaya çıktığı sırada çok sayıda tartışmaya neden olmuştur. Kimileri Fransızca bu sözcüğün “*la zone euro*” olması gerektiğini savunurken, kimileri “*l’euro land*” olmasını istedi. Ekonomi Bakanlığı, Terminoloji Komisyonu Harrap’s ekonomi sözlüğünde geçen “*l’euro land*”(!) sözcüğünden yana karar verdi. Teknik olarak bir anlam ifade etmese de “*la zone euro*” sözcüğü ekonomi gazetecileri arasında bir tercih sebebidir. Ancak, her iki sözcüğün de Fransız ekonomi gazetelerinde kullanıldığı görülür.

Ekonomi alanında sıkça kullanılan bazı İngilizce terimlerin Fransızca karşılıkları aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir:⁷⁷

İngilizce	Fransızca
Credit Revolving	Crédit documentaire renouvelable
Franchising	Le franchisage
Hardware	Le matériel
Leasing	Le crédit bail
Marketing	La mercatique
Printer	L’imprimante
Software	Le logiciel

Çizelge 3. Ekonomi alanında kullanılan bazı İngilizce terimlerin Fransızca karşılıkları

3.3. Fransızca Ekonomi Alanındaki Kısaltmaların Çeşitliliği

Ekonomi çevirilerinde karşılaşılan bir diğer güçlük de Fransızca çok kullanılan “acronyme” denilen ve sözcüklerin baş harflerinden veya ilk hecelerinden oluşan kısaltmalardır. Bunlar özel isimler için yaygın olduğu gibi, söylenmesi uzun sürecek kavramlar için de sıkça kullanılır. Örneğin, BENELUX-Belçika-Hollanda-

⁷⁷ Houbert, A.g.y. s.67

Lüksemburg Gümrük Birliği, ANFOR-Fransız Standartlar Kurumu, CEEA veya EURATOM-Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu gibi.⁷⁸

Tüm kısaltmaların yer aldığı bir sözlük bulmak oldukça zordur. Ancak, çevirmen kaynak metinde yer alan kısaltmanın açılımını bilmiyorsa, konu ile ilgili araştırma yapması gerekecektir. Diğer yandan, kavramlar da kısaltmalara konu olmaktadır: “*Le SMIC: “salaire minimum interprofessionnel de croissance”- Mesleklerarası asgari ücret, C.A. “Chiffred'affaires” – ciro, satış hacmi, C.A. “Conseild'Administration”-Şirket yönetim kurulu, OPCVM “Organismes de placement collectif en valeur smobilières” -Menkul değerler ortak yatırım kuruluşları gibi.*”⁷⁹

Çeviride kısaltmalarla ilgili güçlük oluşturabilecek iki önemli konu vardır:

a. Kısaltmanın çeviride kaynak dildeki biçimi ile mi yoksa Türkçeye çevirisinden hareketle yapılmış bir kısaltma mı olarak yer aldığıdır. Fransızca-Türkçe terim sözlüklerinde, Fransızca kısaltmaların Türkçe çevirisinde ya Türkçe ya da İngilizce kısaltması yer almaktadır.

Örneğin, “*Banque Arabe pour le Développement Economique de l'Afrique*” adlı kuruluşun Türkçe kısaltması Fransızca-Türkçe terim sözlüklerinde yer almamaktadır. Bunun yerine İngilizce adından hareketle oluşturulan kısaltma yer almaktadır. Ancak, Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığının internet sitesinde söz konusu kısaltma Fransızca karşılığında hareketle “*BADEA*” olarak kullanılmıştır.⁸⁰

b. Kısaltmalarla ilgili bir diğer güçlük kısaltmanın birden fazla kuruluş adı için geçerli olabilmesidir. Çevirmen, her ne kadar metin içerisindeki bağlamdan anlaşılabile, çeviride güçlük oluşturabilir.

⁷⁸ Öylek, Ahmet. (1997), “*Fransızca-Türkçe Dillerinde Ekonomi Alanında Karşılaşılan Çeviri Sorunlarına Sınırlı Bir Yaklaşım*”, Tömer Çeviri Dergisi Özel Kuram Sayısı, sayı:10, s.68

⁷⁹ A.g.y. s.68

⁸⁰ Tok, Ziya. (2010), “*Fransızca Bankacılık Terimlerinin Türkçe'ye Çevirisi: Otomatik Sözlük Programı*”, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s.49

Örneğin, “Arap Magrep Birliği” adlı kuruluş “AMB” kısaltması, aynı zamanda “Avrupa Merkez Bankası” adlı kuruluş için verilen “AMB” kısaltmasıyla benzerdir. Bu durum çeviride belirsizliğe neden olabilir.⁸¹

3.4. Türkçe Karşılığı Olmayan Ekonomi Terimlerinin Bulunması

Ekonomi metinlerinde çeviri yaparken en çok karşılaşılan sorunlardan birisi de sözcüklerin Türkçede karşılıklarının olmaması ya da farklı anlamlara gelmesidir. Çevirmen, böyle bir durumla karşılaştığı zaman o sözcüğü erek dilde nasıl ifade edersem doğru olur, düşüncesine kapılmaktadır.

Fransız ekonomisinde geçen kimi sözcükleri Türkçeye aktarmak imkânsızdır. Çünkü, Fransız ekonomisinde kullanılan bir sistem Türkiye’de kullanılmayabilir. Bu durumda, çevirmen okura gerekli açıklamayı en doğru yöntem olarak düşündüğü dipnot ile yapar. Kaynak metinde kullanılan sözcüğün Türkçede karşılığının olmadığını çünkü Türk ekonomisinde böyle bir terimin kullanılmadığını vurgular. Özbalkan’ın “*Ekonomi Terimleri Sözlüğü*”nde geçen ekonomi terimlerinin üç ayrı dilde (İngilizce, Fransızca ve Almanca) anlamları verilmektedir. Ancak, kimi sözcüklerin Fransızcada karşılıklarının olmadığı görülür. Aynı şekilde, Fransızcadaki sözcüklerin Türkçede herhangi bir anlama gelmediğini de görülmektedir. Bu duruma aşağıdaki çizelgede Özbalkan’ın sözlüğünden birkaç örnek verebiliriz:⁸²

a. Tek düzen	b. Tek düzen hesap sistemi
İng. Monotonous	İng. Unified accounting
Fr. Monotone	Fr. YOK
Alm. Eintönig	Alm. Kontenrahmen
c. Tereke geliri	d. Teslim yerinde ödenebilen tazminat
İng. Estate income	İng. Indemnification payable at place of destination
Alm. Einkünfteaus Nachlass	Alm. Entschädigung zahlbar am Bestimmungsort

Çizelge 4. Türkçe karşılıkları olmayan bazı ekonomi terimleri

⁸¹ Tok, A.g.y. s.52

⁸² Özbalkan, Nuri. (1997), “*Ekonomi Terimleri Sözlüğü*”, İstanbul: Alfa Yayınları

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi Fransız ekonomisinde bir “*tek düzen*” ’den söz edebilirken “*tek düzen hesap sistemi*” söz konusu değildir. Verilen örnek, Türk ekonomisinde kullanılıp, Fransız ekonomisinde kullanılmayan bir sistemi göstermektedir. Diğer örnek ise, “*tereke geliri*”’dir. Tereke geliri miras geliridir. İngilizce ve Almancada karşılıkları varken Fransızcada herhangi bir anlam ifade etmemektedir. Bu da, çevirmenin aklına Fransa’da miras geliri için vergi ödenip ödenmediği sorusunu getirir. Bir diğeri ise “*teslim yerinde ödenebilen tazminat*”’ tır. Bu sözcüğün de aynı şekilde İngilizce ve Almancada karşılıkları varken Fransızcada yoktur.

Tüzüner’e göre:

*“Ekonomi, sürekli gelişen bir bilim dalı olduğundan yeni kelimeler üretiliyor ve ekonomi sözlükleri de her geçen gün biraz daha kalınlaşıyor. Oysa Türkçeye aktarıldığında terimlerin tam karşılığını bulmak çok zordur. Çoğu kez de kelime karşılığı yerine karşımıza açıklamalar çıkıyor. Bu durumda öğrenciler şu soruya yanıt arıyorlar; ‘Bu açıklamaları çevirilerimizde aynen mi kullanalım, dipnot mu yazalım? Yoksa parantez içinde mi saklayalım? Akıcılığı bozmamak için ne yapalım’.”*⁸³

Örneğin, “*outplacement*” sözcüğünün tek kelime ile ifade edilebilecek bir anlamı yoktur. Bu sözcüğün anlamı “*çalışanların işten çıkartılırken başka bir yerde işe yerleştirilmeleri*” ’dir. Bu sözcük, Türk ekonomisinde kullanılırken aynı zamanda Fransız ekonomi haberlerinde de görülmektedir. “*Actuary*” sözcüğünün Türkçe karşılığı bulunmamaktadır. Bu sözcüğün anlamı ise “*sigorta şirketlerinin istihdam ettiği ve olasılık yasalarını kullanarak rizikoları ve sigorta oranlarını hesaplayan profesyonel sigorta istatistikçisi ya da aktuarya*” ’dır.

Yine Tüzüner’e göre:

“Öğrencilerin bazıları da Recruitment’ın işletme dilindeki ‘işe almak için bulmak, ya da hizmetinden yararlanmak anlamını yetersiz bularak

⁸³ Tüzüner, Mine. (1997), “*Hukuk, Ticaret, Ekonomi Metinlerinin Çevrilerinde Karşılaşılan Güçlükler*”, Ankara: Tömer Çeviri Dergisi Özel Kuram Sayısı, yıl:3, sayı:10, s.71

tedarik sözcüğünü kullanıyorlar. Employment karşılığında ise adam çalıştırma, istihdam sözcüğünü yeğliyorlar. Böylece eski kelimeleri kullanarak anlamı çarpıtmadan çeviri yapmayı deniyorlar. Bu arada, çevirinin Türkçe akışı içinde zorunlu olarak kullanılan bu gibi eski kelimeler ya da yabancı terimler yerine, Process karşılığında üretilen süreç gibi uygun sözcükler bulabilmek ise çevirmeni rahatlatıyor.”⁸⁴

Açıklamalı sözcük karşılıkları ve eski sözcüklerin kullanımlarının yanı sıra bir de Türkçede karşılığı hiç bulunmayan ya da üretildiği halde beğenilmemiş ve benimsenmemiş sözcükler vardır. Bu sözcüklerin İngilizceleri kullanılmaktadır. “Örneğin, *Feedback* - karşılığında dönüt, geri bildirim, geri beslenme gibi yeni üretilmiş sözcükler var. Genellikle bunların benimsenmediği gözleniyor.”⁸⁵

Dilimizde birçok ekonomi terimin karşılığının bulunmaması, bu terimlerin aynen kullanılmasına neden olmaktadır. Örneğin, “*inflation, stagflation, libéralisme, capitalisme, montage vb.*” Bu terimler Türkçeye çevrilirken Türkçe söylemleri ile yazılmaları uygun olur. Ancak, Türkçede karşılığı bulunmayan terimin, okuyucu tarafından anlaşılamayacağı düşünülürse, parantez içinde veya dipnot şeklinde, çevirenin notu olarak bir açıklama yapılabilir ve bundan sonra o terim çeviride aynen kullanılmaya devam edilir. Tanıtım amacıyla müşterilere gönderilen mektuba “*lettre circulaire*”, “*circulaire publicitaire*” denilmektedir. Bu sözcük Türkçeye nasıl çevrilirse çevrilsin, bulunan sözcük bir terim sözcüğü olmayacaktır.⁸⁶

Fransızcadaki “*société*” sözcüğü, bizim dilimizde “*şirket*” anlamına gelmektedir. Ancak, şirket sözcüğü Türkçede kâr amacı güden bir kuruluş için kullanılmaktadır. Oysa, Fransızcada hayvanları koruma derneğidir. Türkçe karşılığı için “*cemiyet*” denilebilir.

Öylek, konuyu şu şekilde örneklemektedir:

“*La société civile professionnelle*’ sadece avukat, noter, doktor gibi bazı serbest meslek erbabının kurabildiği, herkesin kendisinden ve kendi payı

⁸⁴ Tüzüner, A.g.y. s.71

⁸⁵ A.g.y. s.72

⁸⁶ Öylek, Ahmet. (1997), “*Fransızca-Türkçe Dillerinde Ekonomi Alanında Karşılaşılan Çeviri Sorunlarına Sınırlı Bir Yaklaşım*”, Ankara: Tömer Çeviri Dergisi Özel Kuram Sayısı, sayı:10, s.67

kadar sorumlu olduğu ve vergisini ayrı ödediği bir şirkettir. Duyduğuma göre bu tür bir şirket Türkiye’de de kurulabiliyormuş, ancak hiçbir sözlükte bu şirkete bir ad verildiğine rastlamadım. Şu halde bunun, açıklama yapıldıktan sonra ‘mesleki sivil şirket’ olarak çevrilmesi bir çözüm olabilir.”⁸⁷

Verilen örneklerde görüldüğü gibi, bazı sözcüklerin Türkçe karşılıkları hiç bulunmazken; bazı sözcükleri ise Türkçede tek bir kelime ile ifade etmek mümkün değildir. Çeviri sürecinde çevirmenin karşı karşıya kaldığı bu güçlükler, yine çevirmenin yapacağı araştırma ve çalışmalar ile atlatılabilir.

3.5. Ekonomi Terimleri Sözlüklerinde Yer Almayan Terimler

Ekonomi terimleri çevirisinde bir diğer güçlük de, herhangi bir Fransızca terimin sözlükte Türkçe karşılığının yer almamasıdır. Bir metni kaynak dilden erek dile aktarırken her ne kadar kaynak dilin içeriği hakkında bilgi sahibi olsak da, karşılığını bilmediğimiz bir sözcükle karşılaşabiliriz. Bu durumda teknik terimler sözlüğüne başvurmak gerekir. Ancak, teknik terimin teknik terimler sözlüğünde yer almaması durumunda, çevirmenin hem o konuyu hem de çeviri yaptığı dili iyi bilen bir uzmana başvurması gerekir. Bu da çevirmene zaman kaybettirir.⁸⁸

Ekonomi terimleri ile ilgili terim sözlükleri üzerinde yapmış olduğumuz araştırmada, bazı ekonomi terimlerinin Fransızca-Türkçe sözlükte yer almadığını görüyoruz. Fakat biz sıklıkla kullanılan terimlerin Türkçe karşılıklarını önererek aşağıdaki çizelgede veriyoruz:⁸⁹

Fransızca	Türkçe
Abrasion monétaire	Parasal aşınma, mali aşınma
Actuaire	İstatistik hesap uzmanı
Actuariel	Aktueryal

⁸⁷ Öylek, A.g.y. s.68

⁸⁸ Tok, Ziya. (2010), “Fransızca Bankacılık Terimlerinin Türkçe’ye Çevirisi: Otomatik Sözlük Programı”, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s.41

⁸⁹ A.g.y. ss.42-44

Arrérages	Alacak kalıntısı
Assignats	Havale
Autorité du dernier crédit	Son kredi mercii
Aversion du risque	Riskten kaçınma
Bancarisation	Bankalaşma
Base monétaire	Parasal taban, para tabanı
Bilan analytique	Analitik bilanço
Bon à moyen terme négociable	Orta vadeli tahvil
Bonification d'intérêt	Faiz indirimi, faiz kolaylığı
Cambisme	Kambiyoculuk
Carton de signature	İmza belgesi
Cible d'inflation	Enflasyon hedeflemesi
Coefficient budgétaire	Bütçe katsayısı
Compensation d'inflation	Enflasyon telafisi
Crédit mobilisable	Yenilebilen kredi
Différence d'achat-vente	Alış-satış farkı
Echelle d'intérêts	Kâr payı
Encadrement du crédit	Kredi çerçevesi, kredi sınırı
Extranéité	Yabancı mudi
Financement compensatoire	Telafi edici finansman
Fonds alternatifs	Yüksek riskli yatırım fonu
Illusion monétaire	Parasal yanılsama
Impasse budgétaire	Bütçe çıkmazı
Indice agrégatif	Toplu gösterge, bileşik gösterge
Indice pondéré	Düzenleyici gösterge
Jour de banque	Ödeme günü
Lease-back	Kiralamanın geri alınması
Loi bancaire	Bankacılık yasası
Marché dérivés	Türev piyasalar
Marché des prêts hypothécaires	İpotek piyasası

Marché spot	Spot piyasa
Matif	Vadeli işlemler piyasası
Mécanisme de transfert	Aktarım mekanizması
Monep	Vadeli işlemler piyasası
Monnaie de base	Temel para
Monnaie de facturation	Faturalamaya esas para
Monnaie fiduciaire	Tedavüldeki para
Mutation monétaire	Parasal dönüşüm
Obligation cautionnée	Garantili tahvil
Obligation indexée sur l'inflation	Enflasyona endeksli thavil
Obligation participante	Kâr paylaşımli tahvil
Obligations à bons de souscription d'actions	Kurum garantili tahvil
Obligations à coupon unique	Tek kuponlu tahvil
Obligations à fenêtres	Belirli dönemlerde paraya çevrilebilen tahviller
Obligations à taux flottant	Dalgalı tahviller
Obligations à taux révisable	Yeniden yapılandırılabilen tahviller
Obligations à taux variable	Değişken oranlı tahviller
Obligations assimilables du trésor	Hazine garantili tahvil
Obligations spéciales à coupon	Kuponlu tahvil
Offre de prêt	Kredi arzı
Option du double	Alım satım hakkına aynı anda sahip olunması, çifte hak
Paiement différentiel	Farklılaştırılmış ödeme
Point de base	Baz puan
Prendre le risque	Risk alma
Prêt amortissable	Amorti edilebilir kredi
Prêt conventionné	Sözleşmeli kredi
Prêt étudiant	Öğrenci kredisi
Prime d'émission	Emisyon primi

Prime de risque d'inflation	Enflasyon risk primi
Produit net bancaire	Net banka hâsılası
Produits dérivés	Türev ürünler
Promis d'achat	Kesin alış
Promis de vente	Kesin satış
Reechellement de la dette	Borcun yeniden yapılandırılması
Refinancement hypothécaire	Tutsat (mortgage)
Risque de défaut	Borçları ödeyemezlik riski
Risque-retour	Risk-getiri
Scoring	Kredi derecelendirme
Service de garde	Saklama hizmeti
Signe monétaire	Parasal göstergeler
Stabilité monétaire	Para istikrarı
Surendettement	Aşırı borçlanma
Système de la marchandise primaire	Piyasa yapıcılığı sistemi
Taux de base bancaire	Bankacılık işlemleri oranı
Taux de fonds fédéraux	Federal fon oranları
Taxe d'inflation	Enflasyon vergisi
Trappe monétaire	Likidite tuzağı
Valeur à risque	Riske maruz değer
Valeur spot	Spot valör (değer)
Viscosité	Likit olmama

Çizelge 5. Terim sözlüklerinde yer almayan bazı ekonomi terimleri

Fransızca-Türkçe ekonomi terimleri sözlüklerinde yer almayan terimler, çeviri sürecinde çevirmenin işini güçleştirir. Sözcüğü erek dile nasıl aktarması gerektiğini bilmeyen çevirmenin araştırma yapması gerekir bu da çevirmene zaman kaybettirir. Bu konudaki güçlükler, *Çizelge 5*'te hazırlamış olduğumuz terim sözlüklerinde yer almayan bazı ekonomi terimleri ile giderilebilir.

3.6. Ekonomi Terimlerinin Sürekli Değişmesi ve Yeni Terimlerin Eklenmesi

Dil, kalıplaşmış, değişmez, durgun (statik) bir yapıya sahip değildir. Aksine, kendi yapı ve işleyişinin gerekli kıldığı özelliklere, tarihî, sosyal ve kültürel şekillenmelere bağlı olarak, zaman içinde az çok değişip gelişerek yol alan sürekli bir akış halindedir.

Dilin yıllar içerisinde ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz varlığı bakımından farklılık göstermesi dilin canlı, dinamik bir yapı ve işleyişe sahip olmasından ileri gelmektedir. Bundan dolayı, dil canlı bir sosyal varlıktır; canlı bir sosyal kurumdur.⁹⁰

Tüm dillerin zamanla değiştiği, bazılarının öldüğü, yeni kuramsal ve teknolojik gelişmeler sonucunda özel alan dillerinin doğduğu ve kullanıldığı artık herkes tarafından bilinmektedir. Değişim süreci yaşanırken aynı dili konuşanlar için alışılmadık kullanımlar ortaya çıkar. Çeviri yoluyla yeni alanların gerektirdiği terimler ve sözcükler türetilir. Bazıları dilde kabul görür, türetildiği bağlam dışında da kullanılmaya başlar ve yaşar. Bazıları unutulur gider, bazıları ise ait oldukları alanlarda kalır ve o alanla ilgilenenlerin sözlüklerinde yerlerini alırlar. Dil iletişimi sağlayan en önemli araç olduğu için, dildeki değişim, belli bir dilin tüm kullanıcılarını, değişik ölçülerde (değişimden etkilenme derecesine, yaptığı işe bağlı olarak) ilgilendirir. Bazıları bu değişimleri yadırgar ve çeşitli değer yargıları ile mahkum eder. Bazıları kuralcı bir tutum izleyerek sürekli bir yanlış avcılığı yapar. Bazıları değişime uygun bir gelişim için çalışır. Dil devrimini sırasında yaşanan güçlükler, değişimin zorluğunu ve tepkilerin çokluğunu kanıtlamaktadır.⁹¹

Ekonomi dilinin de dinamik bir yapıya sahip olması, terminolojiye yeni kavram ve terimlerin eklenmesine neden olmaktadır. Bu durum çeviri sürecinde bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

“Örneğin, Fransa’da Sarkozy döneminde ortaya çıkan yeni bir kavram : le bouclier fiscal’dir.

⁹⁰ <http://odevarensi.blogcu.com/dil-surekli-gelisen-degisen-canli-sosyal-bir-varliktir>, Erişim tarihi: 08.05.2010

⁹¹ http://turkoloji.cu.edu.tr/html/ba_dil_degisimi.htm, Erişim tarihi: 08.05.2010

Le bouclier fiscal, Fransızca'da, dolaysız vergilere bir sınır getirilmesini ifade etmektedir. Türkçedeki karşılığı "vergi kalkını" olarak oluşturulmuştur."⁹²

Değişim ve gelişim içerisindeki ekonomi terimleri, çeviri sürecinde çevirmeni zorlayan etkenlerden biridir. Çevirmen, metinlerde geçen sözcüklerin eski anlamlarına da dikkat etmelidir. Çünkü, artık kullanılmayan terimler çeviride hasar oluşturmaktadır.

3.7. Çevirmenin Ekonomi Konusundaki Yanlış Bilgilenmesi

Bilginin ekonomik değeri; bilgiye erişme zamanına, bilgi miktarına, bilginin muhafaza edildiği yere ve bilgiye ihtiyaç duyan kişiye göre değişebilen bir kavramdır. Bilgi teknolojileri, veri işlemede yeni yeni imkânlar sunmakta, dolayısıyla bilginin üretimi, saklanması ve iletimi de kolaylaşmaktadır. Bilginin sermaye konumunda olduğu günümüzde, bilgi yönetimi konusuna kayıtsız kalmak mümkün değildir. Bu bağlamda, bilgiye ihtiyaç duyan bir çevirmenin, istediği bilgiye istediği zaman erişmesini sağlama noktasında; bilginin doğruluğu ve güvenilirliği önem arz etmektedir.⁹³

Çevirmenin çeviri sürecinde kullanacağı kaynakları iyi seçmesi gerekmektedir. Çeviriye yardımcı bu malzemeler, bu alandaki ders kitapları ve kaynak kitaplar olabileceği gibi sözlükler, terim bankaları, çeviri için geliştirilen bilgisayar programlarıdır. Bunun dışında çeviride canlı kaynaklar da kullanılır. Bu kaynaklar konu uzmanlarıdır. Örneğin, ekonomi alanında bir metin çevrilirken bu alanın uzmanına danışılabilir. Tüm bu kaynaklar kullanılırken çevirmenin konu ile ilgili doğru bilgilenmesi gerekmektedir. Bu yüzden, çeviri sürecinde kullanacağı kaynaklar ile ilgili araştırma yapmalı ve kaynakların güncelliğinden emin olmalıdır. Ayrıca, çevirmenin kendi öz dili ve bildiği yabancı dile ait gelişmeleri yakından izlemesi gerekmektedir. Hedef topluma ve kültüre yanlış bilgi verecek ya da yanlış olarak gerçekten uzaklaştıracak hatalara ve belirsizliklere meydan vermeyecek bir çeviri hedeflemelidir.

⁹² Çakar, Elif Sibel. (2011), "Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde Kamu Maliyesi Metinlerinin Fransızcadan Türkçeye çevirisinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Kırıkkale Üniversitesi, 1.Uluslararası Çeviribilim ve Terimbilim Kurultayı, s.93

⁹³ <http://ab.org.tr/ab14/bildiri/326.pdf>, Erişim tarihi: 05.09.2012

3.8. Fransızca Ekonomi Metinlerinin Türkçeye Çevirilerinde Karşılaşılan Güçlüklerin Çözümüne Yönelik Öneriler

Teknik terimler alanındaki sorunların en iyi çözümü, her uzmanlık alanın kendi teknik terimler sözlüğünü veya veri bankalarını kullanmaktır. Bununla birlikte, bu tür kaynak materyaller, bilim ve teknolojideki hızlı değişimler nedeniyle çevirmenlerin güçlükleri aşması konusunda eksik kalabilir. Diğer taraftan, en iyi kaynak materyal olan sözcüklerin, bir sözcüğün tek bir eşanlamını vermesi söz konusu değildir. Çevirmen, alternatifler arasında bilinçli bir çözüm yapmak zorundadır.

Hedef dilde güvenilir bir teknik terim elde etmek için, çevirmenler hem metinsel hem de teknik bağlamı tam olarak kavramalıdır. Çevirmenlerin çeviri yaptıkları teknik alanın kavramlarını öğrenmeleri ve alanın uzmanları ile görüş alışverişi yaparak çalışmalarını gerekmektedir.

Fransızcadan Türkçeye çevrilen ekonomi terim ve metinlerinde karşılaşılan güçlüklerin çözümüne yönelik önerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

- a. Ekonomi alanında kullanılan İngilizce terimlere karşılık bulunacak yeni sözcükler,
- b. Türk Dil Kurumu çalışmalarının dikkate alınması,
- c. Teknik çeviride sözlüklerinin yenilenmesi ve denetimi,
- d. Kısaltmalar ve açılımlarının açıklanması
- e. Ekonomi konusunda çevirmenin doğru bilgilenmesidir.

3.8.1. İngilizce Ekonomi Terimlerinin Fransızca Karşılıklarının Oluşturulması

Ekonomi çevirisi yaparken karşılaştığımız güçlüklerden biri Fransızcada sıklıkla kullanılan İngilizce terimlerdir. Bu terimler İngilizce olmasına karşın, kaynak dildeki söyleniş biçimleri hedef dildeki yazı birimlerle ifade edilerek aynı zamanda Türkçeleştirilmeye çalışılmıştır. İngilizceden Fransızcaya sonra da Türkçeye geçen bu terimler için, ekonomi ile ilgili bazı terim sözlüklerinde parantez içinde Türkçe karşılıklar verilmiştir. Ancak bu durum, çeviri sürecinde bazı güçlükleri de

beraberinde getirmektedir. Zira teknik metinlerin en önemli özelliklerinden biri, içerdiği terimlerdir.

Ekonomi metinlerinde sıklıkla kullanılan bu İngilizce terimlerden bazılarının Fransızca ve Türkçe karşılıklarını aşağıdaki çizelgede veriyoruz:⁹⁴

İngilizce	Fransızca	Türkçe
Benchmarking	Référenciation, étalonnage, parangonnage	Kıyaslama
Book-building	Carnet d'ordres	Sipariş defteri
Business communication	Communication d'entreprise	İş ilişkisi
Business ethics	Éthique des affaires	İş ahlâkı
Business history	Histoire de l'entreprise	Şirket tarihçesi
Business intelligence	Veille économique	İş zekâsı
Businessman, businesswoman	Homme d'affaires/femme d'affaires	İş kadını, iş adamı
Business plan	Plan d'affaires, plan de développement	İş planı
Charity promotion	Promotion par l'argument charitable	Teşvik yardımı
Cherry picking	Picorage	Fiyatı artmış tahvilleri veya menkul kıymetleri satın fiyatı düşmüş olanları elde tutması
Claw back	Droit de reprise	Dolaylı yollardan geri almak, parasını kaptırmamak
Cobranding	Cogriffage, alliance de marques	Birlikte markalama
Combination store	Magasin permanent	Birleşik mağaza
Competitive intelligence	Veille à la concurrence	Rekâbet zekâsı
Corporate venturig	Participation-pari	Hukmi girişim, kurumsal girişimcilik

⁹⁴ Özbalkan, Nuri. (1997), “*Ekonomi Terimleri Sözlüğü*”, İstanbul: Alfa Yayınları

Cut-off	Accord de règlement, accord de règlement définitif	Uzlaşma anlaşması
Defeasance	Défaisance	Fesih
Empowerment	Renforcement d'équipe	Güçlendirme
Greenshoe	Rallonge	Ek satış hakkı
Hedgfund	Fonds spéculatif	Çift fonu
Laddereffect	Déqualification	Vasıfsızlaşma
Lay-off	Chômage temporaire	İşçileri geçici olarak işten çıkarma
Limit down	Limite à la baisse	Alt sınır
Limit up	Limite à la hausse	Üst sınır
Magnet	Aimantin	Cazibe merkezi
Marketing direct	Vente directe	Doğrudan pazarlama
Network organization	Organisation en réseau	Ağ kuruluşu
One-price store	Magasin à prix unique	Tek fiyat uygulayan mağaza
Outdoor catalogue	Catalogue du plein air	Açık katalog
Pin	Épinglette	Bağlamak, sıkıştırmak
Pre-marketing, pré-marketing	Préplacement	Arz öncesi (piyasaya)
Reengineering	Reconfiguration	Yeniden yapılandırma
Skimming	Écrémage	Curuf
Squeeze out	Cession forcée	Pay sahibinin zorla şirketten çıkarılması
Team building	Renforcement d'équipe	Ekip çalışması
Think tank	Laboratoire d'idées	Beyin takımı
Turnover	Rotation	Devir

Çizelge 6. Fransızca ekonomi metinlerinde sıklıkla kullanılan İngilizce sözcüklerin Fransızca ve Türkçe karşılıkları

Fransızca ekonomi metinlerinde kullanılan bu İngilizce terimlerin Fransızca ve Türkçede karşılıklarının bulunması kaynak metinde çözümleme yapan çevirmene kuşkusuz kolaylık sağlayacaktır.

Fransızca sıklıkla kullanılan İngilizce terimlerin dışında Türkçeye de yerleşmiş Batı kaynaklı bir çok terim vardır. Yapmış olduğumuz araştırmalar ile ortaya koyduğumuz bu terimleri aşağıda iki ayrı çizelgede veriyoruz:⁹⁵

Fransızcadan dilimize yerleşmiş ekonomik terimler	Türkçe karşılıkları
Afişe	Açıklanmış
Akreditif	Kredi mektubu
Alivre	Önceden satış
Banknot	Kâğıt para
Deflasyon	Para kısıtlaması
Deflatör	Para kısıtlayıcı
Dekont	Hesap belgesi
Depresyon	Çöküntü, ekonomik kriz
Devalüasyon	Değer düşürümü
Devalüe	Değeri düşürülmüş
Distribütör	Dağıtıcı
Ekstre	Hesap özeti
Enflasyon	Para şişkinliği
Envestisman	Yatırım
Finanse	Akçalanmış
Hedonist	Hazcı
Hedonizm	Hazcılık
Hiper enflasyon	Aşırı, yüksek enflasyon
Kapital	Sermaye

⁹⁵ http://www.tdk.gov.tr/?option=com_karsilik&view=karsilik&kategori1=abecesel&kelime2, Erişim tarihi: 10.09.2014

Kapitalizm	Anamalcılık
Konsolidasyon	Süreletme
Konsorsiyum	Şirketler birliği
Konsorsiyum	Şirketler birliği
Konvertibilite	Çevrilgenlik
Konvertibl	Çevrilgen
Liberalizm	Serbestlik
Liberasyon	Serbestlik
Likidasyon	Tasfiye
Likidite	Akışkanlık
Likit	Nakit
Lot	Tutam
Makroekonomi	Bütüncü ekonomi
Marj	Pay
Mikrokredi	İşçelik
Moratoryum	Erteletim
Optimal	En uygun
Promosyon	Özendirme
Rambursman	Geri ödeme
Rant	Getirim
Rantabilite	Verimlilik
Rehabilitasyon	İyileştirme
Resesyon	Durgunluk
Revalüasyon	Değer katma
Sirkülasyon	Dolaşım
Spekülasyon	Vurgunculuk
Spekülatif	Saptırıcı
Spekülator	Vurguncu
Stabilizasyon	İstikrar
Stagflasyon	Durgun şişkinlik

Stopaj	Ön kesinti
Sübvans	Para ile desteklenmiş
Sübvansiyon	Destekleme
Valör	Değer, geçerlik
Versiyon	Sürüm
Virman	Para aktarımı

Çizelge 7. Türk ekonomisinde kullanılan Fransızca terimler ve Türkçe karşılıkları

İngilizceden dilimize yerleşmiş ekonomik terimler	Türkçe karşılıkları
Bearish	Düşen piyasa
Blue chips	Mavi boncuklular
Broker	Borsa simsarı
Change	Para değişimi
Clearing	Takas
Dealing	Satım
Dumping	Düşürüm
Eurobond	Avrovil
Factor	Alacaklandırıcı
Factoring	Alacaklandırma
Happy Hour	İndirim saatleri
Hedging	Koruma
Kapitalist	Anamalcı
Leasing	Finansal kiralama
Management	İşletme
Market maker	Piyasa kurucu
Marketing	Pazarlama
Mortgage	Tutulu satış, tutsat
Off-shore	Kıyı bankacılığı

Oligopol	Azel
Oligopson	Az alıcı
Outlet Center	İndirim merkezi
Overnight	Gecelik
Pik	Değer bakımından yükselme
Slip	Ödeme belgesi
Supermarket	Büyük mağaza
Trade center	Ticaret merkezi

Çizelge 8. Türk ekonomisinde kullanılan İngilizce terimler ve Türkçe karşılıkları

Sonuç olarak, Fransızca-Türkçe ekonomi sözlüklerinin birçoğunda yer almayan bu terimlerle ilgili olarak çeviri sürecinde karşımıza bazı güçlükler çıkabilir. Fransızcadan Türkçeye çeviri yaparken, metinde geçen ve kaynak dile ait olmayan bir terimin, terimler sözlüğünde yer almaması çevirmenin işini güçleştirecektir.

3.8.2. Türk Dil Kurumu Çalışmalarının Dikkate Alınması

Türkiye son yıllarda sık sık ekonomik krizlerle haşır neşir hale geldiği için çeşitli ekonomik terimler günlük hayatımıza iyice girmiştir. Sonu genellikle "yon" takısıyla biten bu terimlere her gün gazete sayfalarında rastlıyor, televizyon ekranlarında konuşmacılardan duyuyoruz. “Enflasyon, devalüasyon” gibi bilinen terimlere artık “stagflasyon, konsolidasyon, moratoryum, hiperenflasyon, resesyon” gibi az bilinenler de eklenmiştir. Ancak, kullananların bir kısmı da dâhil pek çok kişi, bu terimlerin gerçekte neyi anlattığından habersizdir. Bu nedenle, Türkiye’de sorunların çözümüne yönelik önerilerde bulunanlara rastlanabiliyor. Bu öneriler arkadaş toplantılarında ve kahve sohbetlerinde yapıldığında bir soruna yol açmıyor. Ancak, bu öneriler politikacıların, işadamlarının, oda ve dernek başkanlarının ve akademisyenlerin ağzından çıktığında ortalık karışabiliyor.⁹⁶

Fransa bu konuda uzun süredir çalışmalar yapmaktadır. Ekonomi Bakanlığına bağlı kurulmuş özel bir komisyon sadece ekonomi diline yerleşmiş olan İngilizce

⁹⁶ <http://www.haberbilgi.com/haber/ekonomi/eko0103/e-kelime.html>, Erişim tarihi: 03.01.2010

terimlere karşılık bulmakla görevlidir. Bu komisyon, bilim adamları, ekonomistler, dilbilimciler ve akademisyenlerden oluşmaktadır. Ancak, yeterlilik ve süreklilik arz etmediğinden yeterince başarılı olamamıştır.⁹⁷ Kuşkusuz ki, tek taraflı yapılacak olan bir çalışma yeterli olmayacaktır. Aynı çalışmanın Türkçede ekonomi alanına yerleşmiş olan İngilizce terimler için de yapılması gerekir. Bu konuda Türk Dil Kurumu bazı adımlar atmıştır. Konu ile ilgili 2005 yılında gazetede yayınlanan bir haberi veriyoruz.

“Ekonomi Terimleri Türkçeleşiyor!

Türk Dil Kurumu, son yıllarda Türkçeye giren yabancı kökenli ekonomi terimlerine karşılık bulma çalışmasını sürdürüyor. İşte Türkçeleştirilen bazı terimler....

TDK Başkanı Akalın, Türkçeye giren yabancı kökenli terimlerin ekonomi alanında dikkat çekici boyutlara ulaştığını belirtti. Akalın, yabancı kökenli bu terimleri kullananların özgün biçimleriyle yazıp özgün biçimleriyle seslendirdiklerini belirterek, "(Business cycle'dan), (cash'ten) gibi biçimler dilimizin hem yazımını hem de ses düzenini bozuyor. Bu türden terimler gündelik dile de geçtiği için dilimizin söz varlığında da yabancılaşıma yaşıyor" dedi. Akalın, Türkçeyi yabancı kökenli ekonomi terimlerinden arındırmak amacıyla kurulan İktisat Terimleri Çalışma Grubu'nun, bugüne kadar 2 bine yakın yabancı kökenli ekonomi terimine Türkçe karşılık bulunduğunu kaydetti.

Akalın, önerilen terimlerin Kurumun <http://tdk.org.tr> adresindeki ağ sayfasında, Terimler Sözlüğü yazılımıyla bilim adamlarının, ilgililerin ve kamuoyunun tartışmasına sunulduğunu dile getirdi. İktisat Terimleri Çalışma Grubu, yabancı kökenli "parite" için "değerdeşlik", "factoring" için "alacaklandırma", "duopoly" için "çiftel", "gap" için "gedik",

⁹⁷ Houbert, Frédéric. (2001), “Problématique de la Traduction Économique et Financière” Bancing&Finance, Translation Journal, volume:5 no:2, s.5

"arbitrage" için "ara kazanç", "shortselling" için "yoktan satış" gibi terimler öneriliyor."⁹⁸

Türk Dil Kurumu, dilimize yerleşmiş olan bu sözcükler karşısında ilk adımını 2005 yılında atmıştır. Türk Dil Kurumu internet sitesinde yer alan "75. yılına Girerken Türk Dil Kurumunun 2006 Yılı Çalışmaları" adlı çalışmada ekonometri alanında oluşturulan sözlükten bahsedilmektedir. Ekonometri Terimleri Çalışma Grubu, ekonometri terimlerinin Türkçeleştirilmesi ve sözlüğünün hazırlanması amacıyla oluşturulan Çalışma Grubu'nun yaptığı çalışmalar sonunda madde başı olan 4.185 terim bir araya getirilerek Türkçe karşılıklarını bulmuştur. Göndermelerle birlikte yaklaşık 5.000 terimden oluşan Ekonometri Terimleri Sözlüğü'nde terimleri tanımlama çalışmasını sürdürmekte olan Çalışma Grubu, 2009 yılı çalışmaları sonucunda 1.331 terimi tanımlamıştır. Çalışma Grubu yalnızca terimlere Türkçe karşılık bulup tanımlamakla yetinmeyip, sözlükte terimlerde geçen formüllere, çizimlere de yer vermektedir.⁹⁹

Sonuç olarak, Türk Dil Kurumu önderliğinde devam eden bu çalışma ile İngilizce terimlere bulunacak olan karşılıklar kaynak dili erek dile aktarırken güçlük çeken çevirmenin işini kolaylaştıracaktır.

3.8.3. Teknik Çeviride Sözlüklerin Yenilenmesi ve Denetimi

Sözlük, bir dilin bütün ya da belli bir çağda kullanılmış sözcük ve deyimlerin alfabetik sıraya göre alarak tanımlarını veren, açıklayan ya da başka bir dildeki karşılığını veren yapıya denir.¹⁰⁰

Çevirmen, genelde, anlamada ya da adlandırmada güçlük çektiği zamanlar sözlüklere başvurur. Anlama güçlüğü çeviri öncesine, adlandırma güçlüğü ise çeviri evresine denk düşmektedir. Birinci durumda, çevirmen pek iyi anlamadığı bir sözcükten yola çıkarak onun ardındaki kavrama ulaşmaya çalışır. İkinci durumda ise, çevirmen kafasında canlanan bir kavramın adını koyma çabası içerisinde. Anlambirim terimleri ile söyleyecek olursak, birincisinde sorunu "kavrambilimsel"

⁹⁸ <http://www.haberpan.com/ekonomi-terimleri-turkcelesiyor-haberi>, Erişim tarihi: 10.04.2010

⁹⁹ <http://www.tdk.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster>, Erişim tarihi: 25.05.2010

¹⁰⁰ Bingöl, Zekeriya. "Sözlük ve Sözlükcülük Üzerine Bir Araştırma", Muğla: Muğla Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu, s.198

bir yol izleyerek çözmeye çalışır; ikincisinde ise “*adbilimsel*” bir yaklaşımla bilgiye ulaşmaya çalışır.¹⁰¹

Çevirmenin alanına göre kullanabileceği birçok sözlük türü vardır. Bunlar, ekonomi, tıp, otomotiv, hukuk vb. sözlüklerdir. Bu teknik sözlükler, bilimsel ve uygulamalı gelişmeleri yakalamak ve en son ortaya atılan terimleri kapsamlarına almak zorundadır. Yeni terim üretimi etkinliği de dilbilim verilerinden yola çıkar ve önerilen terimlerinin dilin kurallarına uygun nitelikte ve kendi aralarında uyumlu olmalarına özen gösterir.

Teknik terimler sözlüğü kullananlar, kendi tecrübelerini ve çeviri yeteneğini kullanmalıdır. Çeviri işi pratik ve faydalı bir şekilde yapılmak isteniyorsa, sözlüklerdeki kelimelerden yararlanarak evrensel bir çeviri yapılmalıdır. Kısaca, çeviri yapan kişi, sözlüklere tam bağlı kalmadan sadece onlardan istifade etmelidir. Her metin, kendini sözlüğün bağlayıcılığından kurtarmalıdır. Çünkü, metinlerin çevirileri esnasında, sözlükte bulunan ve aranılan kelimenin tam karşılığı olmayan ifadeler karşısında çaresiz kalma tehlikesi genelde mevcuttur.

Her dil canlı bir şekilde yaşamakta ve değişikliklere uğramaktadır. Doğal olarak, her dilde her yıl birçok yeni sözcükler türemekte ve kullanıma girmektedir. Çevirmen ve uzmanlar da bu yenilikleri takip ederek, önceki yıllarda yayımlanan sözlükleri yenileyip, günümüz konuşma dili açısından daha zengin ve amaca daha uygun kullanılabilir yeni çalışmalar sunmalıdır.

Ekonomi çevirilerinde kullanabileceğimiz kapsamlı birkaç sözlük mevcuttur. Ancak, en kapsamlı ekonomi terimleri sözlüğünde bile bazı terimleri bulmak imkânsızdır. Bu sözlüklerin yenilenip günümüze uygun hale getirilmesi gerekir.

Sonuç olarak, her dil kullanıcısı gibi çevirmende de sözlüklerden vazgeçemez. Ne var ki, çevirmenin yararlanacağı sözlükleri iyi seçmesi gerekmektedir. Satın aldığı sözlüğü oluşturan kişi ya da kişilerin bu alandaki bilimsel ve uygulamalı çalışmaları bildiklerinden ve çalışmalarında sağlıklı ve tutarlı bir yöntem izlediklerinden emin olmalıdır.

¹⁰¹ Durak, Mustafa. (2000), “*Kuramsal ve Uygulamalı Çeviri Sorunları Sempozyum Bildirileri*”, Ankara Üniversitesi Tömer Bursa Şubesi, s.61

3.8.4. Kısaltmalar ve Açılımlarının Açıklanması

Kısaltmaların tanımlamaları ekonomi ile ilgili kitaplarda bulunabilir veya metinde bir kez açık olarak yazılmış, sonradan kısa yazılmış olabilir. Edebiyat dışı çeviri, araştırma ve çalışma gerektirmektedir. Çevirmen, büyük güçle bulduğu bir terimi, sözcüğü veya kısaltmayı kendi sözlüğüne kaydetmelidir. Aksi takdirde, unuttuğu kavramlar için tekrar araştırma yapması gerekebilir.

Fransızca ekonomi alanında en sık kullanılan kısaltmaları aşağıdaki çizelgede veriyoruz:¹⁰²

Kısaltma	Fransızca Adı	Türkçe Adı
ADPIC	Accord sur les aspects de Droit de Propriété Intellectuelle qui touchent au Commerce	Ticarette Bağıntılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması
AEE	Agence Européenne pour l'Environnement	Avrupa Çevre Ajansı
AELE	Association Européenne de Libre-échange	Avrupa Serbest Ticaret Birliği
AME	Accord Monétaire Européen	Avrupa Para Anlaşması
ASBL	Association Sans But Lucratif	Kâr Amacı Gütmeyen Kurum
ASM	Avance Sur Marchandises	Mal Karşılığı Avans, Aynı Kredi
BCE	Banque Centrale Européenne	Avrupa Merkez Bankası
BCN	Banque Centrale Nationale	Ulusal Merkez Bankası
BEI	Banque Européen d'Investissement	Avrupa Yatırım Bankası
BERD	Banque Européenne pour la Reconstruction et le Développement	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası/Avrupa Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası
BEUC	Bureau Européen des Unions de Consommateurs	Avrupa Tüketici Birlikleri Bürosu
BNC	Banque Centrale Nationale	Ulusal Merkez Bankası
CAF	Coût Assurance Fret	Mal Bedeli/Sigorta/Navlun

¹⁰² Yalvaç, Faruk. (2008), “Bankacılık Terimleri Sözlüğü”, Ankara: ODTÜ Yayıncılık

CCA	Cadre Communautaire d'Appui	Topluluk Destek Çerçevesi
CCDE	Comité de Coordination et de dialogue Économique	Ekonomik İşbirliği ve Diyalog Komitesi
CCEI	Conférence sur la Coopération Économique Internationale	Uluslararası Ekonomik İşbirliği Konferansı
CCI	Chambre de Commerce Internationale	Uluslararası Ticaret Odası
CE	Communauté Européenne	Avrupa Topluluğu
CECA	Communauté Européenne du Charbon et de l'Acier	Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
CEE	Communauté Économique Européenne	Avrupa Ekonomik Topluluğu
CEEP	Centre Européen des Entreprises Publiques	Avrupa Kamu İşletmeleri Merkezi
CEI	Communauté des États Indépendants	Bağımsız Devletler Topluluğu
CEN	Comité Européen de Normalisation	Avrupa Standartlar Komitesi
CENB	Comité Européen de Normalisation Bancaire	Avrupa Bankacılık Standartları Komitesi
CES	Comité Economique et Social	Ekonomik ve Sosyal Komite
CESE	Comité Economique et Social Européen	Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi
CNIF	Carte de Numéro d'Identité Fiscale	Vergi Kimlik Kartı
CNUCED	Conférence des Nations Unies sur le Commerce et le Développement	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
COGECA	Comité Général pour la Coopération Agricole de la Communauté Européenne	Avrupa Ekonomik Topluluğu Tarımsal İşbirliği Genel Komitesi
COREPER	Comité des Représentants Permanents	Daimi Temsilciler Komitesi
CPA	Classification des Produits par Activité	Faaliyetlere Göre Ürün Sınıflandırması
CPC	Classification Centrale de Produits	Merkezi Ürün Klasifikasyonu
CTCI	Classification Type pour le Commerce International	Uluslararası Standart Ticaret Sınıflandırması
DEPS	Dernier Entré, Premier Sorti	Son Giren, İlk Çıkar
DTS	Droit de Tirage Spécial	Özel Çekme Hakkı
ECHO	Office Européen de l'Aide Humanitaire	Avrupa Topluluğu İnsani Yardım Ofisi

ECOFIN	Conseil des Affaires Économiques et Financières	EKOFIN Konseyi
ECOSOC	Conseil Economique et Social	Ekonomik ve Sosyal Konseyi
EEE	Espace Economique Européen	Avrupa Ekonomik Alanı/Avrupa Ekonomik Bölgesi
EEP	Entreprise Economique Publique	İktisadi Devlet Teşekkülü/Kamu Kuruluşu/Kamu İktisadi Teşebbüsü
EUROCOOP	Communauté Européenne des Coopératives de Consommateurs	Avrupa Tüketici Kooperatifleri Topluluğu
EUROSTAT	Office Statistique des Communautés Européennes	Avrupa Topluluğu İstatistik Ofisi
EVCA	Association Européenne de Capital-risque	Avrupa Risk Sermayesi Birliği
FAB	Franco à Bord	Gemi Bordasında Teslim
FCP	Fonds Commun de Placement	Yatırım Ortak Fonu
FECOM	Fonds Européen de la Coopération Monétaire	Avrupa Parasal İşbirliği Fonu
FED	Fonds Européen de Développement	Avrupa Kalkınma Fonu
FEDER	Fonds Européen de Développement Régional	Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu
FEI	Fonds Européen d'Investissement	Avrupa Yatırım Fonu
FEOGA	Fonds Européenne d'Orientation et de Garantie Agricole	Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu
FIA	Forum International d'Accréditation	Uluslararası Akreditasyon Forumu
FMI	Fonds Monétaire International	Uluslararası Para Fonu (IMF)
FSE	Fonds Social Européen	Avrupa Sosyal Fonu
GAFI	Groupe d'Action Financière	Mali Faaliyet Hizmet Gücü
GATT	Accord Général sur les Tarifs douaniers et le Commerce	Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması
ICE	Initiative Centre-Européenne	Orta Avrupa Girişimi
IDE	Institut de Développement Régional	Ekonomik Gelişme Enstitüsü

IFAC	Fédération Internationale des Comptables	Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
IFI	Institut de Finance Internationale	Uluslararası Finans Enstitüsü
IHPC	Indice Harmonisé des Prix à la Consommation	Harmonize Tüketici Fiyat Endeksi/Uyumlaştırılmış Tüketici Fiyatları Endeksi
IME	Institut Monétaire Européen	Avrupa Para Enstitüsü
INSEE	Institut Nationale de la Statistique et des Études Économiques	Institut Nationale de la Statistique et des Études Économiques
IPC	Indice des Prix à la Consommation	Tüketici Fiyat Endeksi
ISPA	Instrument Structurel de Préadhésion	Katılım Öncesi Altyapı Desteği
MBCC	Modèle de Banque Centrale Correspondante	Muhabir Merkez Bankası Modeli
MBS	Marge Brute Standard	Standart Brüt Kâr
MEPC	Mécanisme d'Examen des Politiques Commerciales	Ticaret Politikası İnceleme Mekanizması
NPF	Nation La Plus Favorisée	En Çok Kayrılan Ülke
NUTS	Nomenclature Commune des Unités Territoriales Statistiques	Bölgesel Bazda Tespit Edilmiş Kalkınmışlık Kriterleri
OCDE	Organisation de Coopération et de Développement Économiques	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OEPC	Organe d'Examen des Politiques Commerciales	Ticaret Politikalarını Gözden Geçirme Organı
OIT	Organisation Internationale du Travail	Uluslararası Çalışma Örgütü
OLAF	Office Européen de Lutte Anti-fraude	Avrupa Dolandırıcılıkla Mücadele Bürosu
OMC	Accord de l'Organisation Mondiale du Commerce	Dünya Ticaret Örgütü Anlaşması
OMC	Organisation Mondiale du Commerce	Dünya Ticaret Örgütü
OPEP	Organisation des pays Exportateur de Pétrole	Petrol İhraç eden Ülkeler Teşkilatı
OSCE	Charte d'Istanbul de l'Organisation pour la Sécurité et la Coopération	AGİT İstanbul Şartı
OSCE	Organisation pour la Sécurité et la Coopération en Europe	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

PAC	Politique Agricole Commune	Ortak Tarım Politikası
PECO	Pays de l'Europe Centrale et Orientale	Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri
PEP	Programme Économique de Préadhésion	Katılım Öncesi Ekonomik Program
PEPS	Premier Entré, Premier Sorti	İlk Giren, İlk Çıkar
PESC	Politique Étrangère et de Sécurité Commune	Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası
PIB	Produit Intérieur Brut	Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla
PME	Petite et Moyenne Entreprise	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ)
PNB	Produit National Brut	Gayrisafi Milli Hâsıla
POE	Plan Opérationnel d'Entreprise	Şirket Faaliyet Planı
PPA	Parité de Pouvoir d'achat	Satın Alma Gücü Paritesi
QNG	Quantité Nationale Garantie	Garanti Edilen Ulusal Miktarlar
RIB	Relevé d'Identité Bancaire	Hesap Bildirim Cetveli
S.M.I.C	Salaire Minimum Interprofessionnel de Croissance	Asgari Ücret
SA	Société Anonyme	Anonim Şirket
SARL	Société À Responsabilité Limitée	Sınırlı Sorumlu Şirket
SEBC	Système Européen des Banques Centrales	Avrupa Merkez Bankaları Sistemi
SEC	Système Européen de Comptes Intégrés	Avrupa Entegre Muhasebe Sistemi
SICAV	Société d'Investissement à Capital Variable	Değişken Sermayeli Yatırım Şirketi
SMDD	Sommet Mondial sur le Développement Durable	Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi
SME	Système Monétaire Européenne	Avrupa Para Sistemi
SMIG	Salaire Minimum Interprofessionnel Garantie	Asgari Ücret
SPA	Standards de Pouvoir d'Achat	Satın Alma Gücü Standartları
SPG	Système de Préférences Généralisées	Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi

STG	Spécialité Traditionnelle Garantie	Geleneksel Özellik Garantisi
SVT	Spécialiste en Valeur du Trésor	Piyasa Yapıcı
TAIEX	Bureau d'Echange d'Information sur l'Assistance Technique	Teknik Yardım ve Bilgi Değişim Ofisi
TARGET	Système Transeuropéen Automatisé de Transferts Rapides de Liquides Bruts en Temps Réel	TARGET Sistemi
TDC	Tarif Douanier Commun	Ortak Gümrük Tarifesi
TEC	Tarif Extérieur Commun	Ortak Dış Tarife/Topluluk Dışı Ortak Tarife
TIOL	Taux Interbancaire Offert à Londres	Londra Bankalar arası Kredi Faiz Oranı
TRI	Taux de Rentabilité Interne	İç Getiri Oranı
TVA	Taxe sur la Valeur Ajoutée	Katma Değer Vergisi (KDV)
UEM	Union Économique et Monétaire	Ekonomik ve Parasal Birlik
UEO	Union de l'Europe Occidentale	Batı Avrupa Birliği
UEP	Union Européenne des Paiements	Avrupa Ödemeler Birliği
UNICE	Union des Industries de la Communauté Européenne	Avrupa Topluluğu Sanayi Birliği

Çizelge 9. Fransızca ekonomi alanında en sık kullanılan kısaltmalar

3.8.5. Ekonomi Konusunda Çevirmenin Doğru Bilgilenmesi

Genellikle iki dili ve iki kültürü iyi bilen birisinin çeviri yapabileceği düşünülür. Çeviri işlemini basit bir süreç olarak görmekten kaynaklanan bu yanlış maalesef hâlâ yaygın olarak sürmektedir. İki dilin ve iki kültürün iyi bilinmesi tabii ki çevirmen için olmazsa olmaz koşullardandır. Buna bir de teknik çeviri söz konusu olduğunda alan bilgisini de eklemek gerekir. Hukuk, tıp, mühendislik, ekonomi gibi alanlarda çeviri yapan bir çevirmen bu alanlar hakkında yeterince bilgi sahibi olmalıdır. Ancak, bu bilgilere ek olarak bir dilden diğer dile aktarma konusunda da

bilgiye gerek vardır. Bu deneyimle kazanılabilen bir özellik olsa da lisans düzeyinde verilen çeviri eğitimiyle de daha kısa sürede edinilebilecek bir bilgidir.¹⁰³

Uzmanlık alanlarında yapılan çevirilerin en önemli ve özel alt dallarından biri de ekonomidir. Bunun nedeni, ekonomi metninin doğasından kaynaklanır. Ekonomi metni bir ulusun kültürünü yoğun bir şekilde yansıtan kapsayıcı metin türlerindedir. Çevirmen, ancak kaynak dilin özelliklerini ve kültürünü bildiğinde ekonomi metnine yaklaşımı daha gerçekçi olacaktır. Çevirmenin metin ile ilgili bilgi sahibi olmadan çeviri yapması hemen hemen olanaksızdır. Diğer tüm dallarda olduğu gibi ekonomi konusunda en azından bir temel terminoloji bilgisi almamış olan bir kimsenin, ne kadar iyi bir çevirmen olursa olsun, iyi ve doğru ekonomi çevirisi yapması mümkün değildir. Çünkü, ekonomi sözlüklerden bakılarak sözcük ve terimlerin tam ve doğru karşılıklarını bulabileceğimiz bir bilim dalı değildir. Ekonomi çevirisi yapabilmek için, ekonomi bilmek gerekir.¹⁰⁴ Ancak, sadece ekonomi bilmek de yeterli değildir. Çeviri sürecinde kullanılacak kaynakların güncelliğinden emin olmak ve çeviriye başlamadan önce gerekli ön araştırmayı yapmış olmak gerekir.

Ekonomi çevirisi de diğer bütün alanlar gibi öğretilebilir bir çeviri eğitimidir. Ekonomi çevirisi ve ekonomi bilgisi eğitimi piyasadaki çevirilerden yola çıkarak verildiğinde işlevsel kılınabilir. Bunun dışında, öğrencilerin eğitim sırasında staj yapmaları da onların gerçek iş ortamlarını görmeleri açısından gereklidir. Bu tür bir eğitime karşın, bu eğitimin sonunda uzman ekonomi çevirmenleri yetişmeyebilir. Çevirmen adayları eğitimleri sürecinde bu işin yöntemini öğrendikten sonra bu işin mutfağında pişmek ve dahası kendilerini sürekli geliştirmek durumundadırlar.

¹⁰³ <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri>, Erişim tarihi: 01.09.2012

¹⁰⁴ <http://ceviribilim.com/?p=227>, Erişim tarihi: 01.09.2012

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kaynak dildeki bir metnin erek dilde sözdizimsel ve anlamsal eşdeğerlik sağlanması anlamına gelen çeviri, insanlık tarihinde farklı dillerin oluşmasıyla ortaya çıkmış ve günümüze kadar uzanan süreçte sürekli olarak gelişmiştir.

Birçok bilim dalında olduğu gibi, çevirinin de kendi içinde alt dalları olarak nitelendirebileceğimiz türleri vardır. Metin türü olarak adlandırdığımız bu durum, çeviride oldukça önemli bir yere sahiptir. Her metin türünün kendine özgü içerik ve biçimi mevcuttur. Dilsel ve biçimsel özellikleri birbirinden farklıdır. Çevirmen, metnin türüne göre çeviri sürecinde stratejilerini belirler ve kararlarını belirlemiş olduğu stratejilere göre alır.

Teknik metin, bilimsel ve teknolojik disiplinler bağlamında yazılmış deneysel veya betimsel metinlerdir. Teknik metinlerin en belirgin özelliği, sözlüksel ve kavramsal nedenlerin yanı sıra uzmanlık bilgisi gerektirdiği için söz konusu kaynak dilin okurları tarafından kolayca anlaşılabilmesidir. Ekonomi, tıp, kimya, mühendislik, otomotiv gibi uzmanlık alanlarında üretilen metinler teknik metin türüne girer ve her birinin kendine özgü terimcesi vardır.

Çalışmamızın kuramsal çerçevesini oluşturan birinci bölümde, genel anlamda çeviriyi inceledik.

İkinci bölümde ise ekonomi biliminin Fransızca metin çevirisindeki yerinden yola çıkarak Fransızca-Türkçe ekonomi çevirisinin özelliklerini ortaya koyduk. Ekonomi çevirisinin aşamalarını belirttikten sonra Fransızca ekonomi terimlerinin özelliklerini ortaya koyduk. Bu özellikleri ortaya koyarken konuyu ekonomi metni çevirisi ile örneklendirdik. Bilgisayar destekli Fransızca ekonomi çevirisinin yetersizliğini inceledik. Çevirmenin ekonomi bilgisi gerekliliğinin çeviri sürecinde oynadığını rolü belirttik.

Çalışmamızın son bölümünde, Fransızcadan Türkçeye çevrilen ekonomi terim ve metinlerinde karşılaşılan güçlükleri saptamaya çalıştık. Elde ettiğimiz verilere göre bu güçlükleri şöyle açıklayabiliriz:

- Fransızca ekonomi metinlerinde İngilizce terimlerin çok fazla kullanıldığını tespit ettik.
- Anglo-sakson ekolünün küreselleşme ile daha da arttığını ve ekonomi alanında kullanılan İngilizce terimlerin çeviri sürecinde güçlüğe neden olduğunu tespit ettik.
- Fransızca ekonomi alanında sıklıkla kullanılan kısaltmaların yarattığı güçlükleri ortaya koyduk.
- Türkçe karşılığı olmayan ekonomi terimlerinin, Fransızca-Türkçe çevirilerde bir takım sorunlara neden olduğunu tespit ettik.
- Ekonomi terimleri sözlüğünde yer almayan terimlerin çeviri sürecinde çevirmene ne gibi güçlükler yarattığını ortaya koyduk.
- Ekonomi terimlerinin sürekli değişmesi ve yeni terimlerin eklenmesinin çeviri sürecini olumsuz yönde etkilediğini tespit ettik.
- Çevirmenin ekonomi konusunda yanlış bilgilenmesinin çeviri sürecinde yarattığı güçlüğü ortaya koyduk.

Çalışmamızın son aşamasında, Fransızca-Türkçe ekonomi terimlerinin çevirisindeki güçlüklerin çözümüne yönelik önerileri şu şekilde açıklayabiliriz:

- Çevirmenin ekonomi çevirisi yapabilmek için bu alanda teknik bilgi ve donanıma sahip olması gerekmektedir.
- Fransızca ekonomi alanında kullanılan İngilizce terimlerin Fransızca karşılıkları verilmelidir. Bu sayede, aranan terimin bağlam içerisinde görülerek anlamının daha iyi kavranması sağlanabilir düşüncesindeyiz.
- İngilizce terimlerle baş edebilmenin ancak Türk Dil Kurumuna bağlı özel bir komisyon tarafından yürütülecek çalışmalar ile çözülebilir düşüncesindeyiz.
- Çeviri sürecinde rol oynayan teknik sözlüklerin yeterli olabilmesi için belirli aralıklarla güncellenmesi gerekmektedir. Böylelikle, ekonomi alanına yeni giren ya da anlamı zamanla değişen terimlerin çeviri sürecinde çevirmene kolaylık sağlayacağı düşüncesindeyiz.

- Fransızca ekonomi alanında en sık kullanılan kısaltmalar açılımlarıyla verilmelidir. Böylece, bu alanda yapılacak olan çevirilerde ortaya çıkabilecek olası çeviri yanlışlarının giderilmesine katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz.
- Ekonomik terimlerdeki değişiklik ve yenilikler sürekli çevirmen tarafından takip edilmelidir düşüncesindeyiz.

Tüm bu önerileri ortaya koyarken, Türkiye’de eksikliği ciddi bir şekilde hissedilen terimce ve terim birliği çalışmalarına katkı sağlayabilmek adına, çalışmamızda ekonomi alanında sıkça kullanılan İngilizce terimleri, kısaltmaları, Türkçe karşılığı olmayan ekonomi terimlerini ve ekonomi terimleri sözlüklerinde yer almayan sözcükleri vermeye çalıştık.

Tespit ve incelememiz doğrultusunda, bu çalışmanın ekonomi metinlerinde karşılaşılan güçlükler ve kullanılan terimler alanında yapılacak olan araştırmalara ufak da olsa bir katkı sağlamasını ümit ediyoruz.

KAYNAKÇA

“Murat Açıkköğretim Yayınları, İşletme-İktisat Önlisans Programları 1. Sınıf B Kitabı”, (2009)

“T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Teknik Terimler Sözlüğü”, (2008), Ankara

Adalar, Derya. (2005), “Arapça ve Türkçe Ders Kitaplarındaki "Yardımlaşma" ve "Arkadaşlık" Konulu Metinlerin Karşılaştırılması: Bir Eşdizimsel Örüntüleme Çözümülemesi Örneği”, Ankara: Tömer Dil Dergisi, sayı:129

Akalın, Şükrü Haluk. (2007), “75. Yılına Girerken Türk Dil Kurumunun 2006 Yılı Çalışmaları”, Adana: Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi, sayı:661

Akalın, Şükrü Haluk. (2009), “Türk Dil Kurumunun 2008 Yılı Çalışmaları” Adana: Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi, no:9366

Akbulut, Ayşe Nihal. (2006), “Eğitim/Kuram”, Varlık Dergisi, Haziran 1

Aksan, Doğan. (1998), “Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlam Bilimi”, Ankara: Engin Yayınevi

Aksan, Doğan. (2002), “Her Yönüyle Dil III”, Ankara: TDK Yayınları.

Aksoy, Berrin. (1998), “Teknik Çeviri”, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, sayı:15/ 2

Aksoy, Berrin. (1999), “Sosyal Bilimler Metinleri Çevirisi”, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, sayı:16/2

Aksoy, Berrin. (2000), “Kültür Odaklı Çeviri ve Çevirmen”, Türk Dili, sayı:583

Aksoy, Berrin. (2001), “Çeviride Çevirmen Seçimleri Işığında Çeviri Eleştirisi”, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, cilt: 18, sayı:2

Anamur, Hasan. (1997), *“Terimbilim Sorunları ve Bir Çözüm Önerisi, Türkiye’de Çeviri Eğitimi Nereden Nereye?”*, İstanbul: Sel Yayınları

Aslan, Osman. (1996), *“Çeviribilimsel Metin Çözümlemesinin Çeviri Sürecinde, Uygulamasında ve Eğitimindeki Yeri”*, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, cilt:4, sayı:4

Ateş, Özdemir Emsal. (2006), *“Türkiye’de İngilizce Öğreniminin Yayınlaşmasının Nedenleri”*, Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt:2, sayı:1

Aydın, Özlem, Tüysüz, Mehmet Ali, Kılıçarslan Yılmaz, (2008), *“Türkçe İçin Bir Kelime Anlamı Belirginleştirme Uygulaması”*, EMO 40. Dönem Sempozyum ve Kongreler, EMO Yayın no: GY/2008/4

Balkan, Ali. (2007), *“Sosyal-Kültürel Faktörlerin Çevirideki Rolü”*, Adana: Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi, Dilbilim Araştırmaları Dergisi

Bengi Öner, Işın. (1993), *“Çeviri Eleştirisi Bağlamında Eleştirel Bilincin Oluşması ve Eleştiri, Üst-Eleştiri, Çeviribilim İlişkileri”*, Dilbilim Araştırmaları, Ankara: Hitit Yayınları

Bengi Öner, Işın. (1995), *“Çeviribilim I/Çeviri Eğitiminde Özgün Metni Yorumlama Çeviri Metni Oluşturma Sürecine Yönelik Yöntem Önerileri”*, Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER Bursa Şubesi

Bengi Öner, Işın. (1995), *“Çeviribilimde Bireysel Kuramlardan Geniş Ölçekli Bir Bakış Açısına Doğru, içinde: Çeviri ve Çeviri kuramı Üstüne Söylemler”*, Yayına Hazırlayan Mehmet Rıfat, İstanbul: Düzlem Yayınları

Bengi Öner, Işın. (1999), *“Çeviri Bir Süreçtir Ya Çeviribilim?”*, İstanbul: Sel Yayınları

Benjamin, Walter. (2008), *“Çevirmenin Görevi”*, (Çev. Ahmet Cemal), *“Çeviri Seçkisi II Çeviri (bilim) Nedir?”* İstanbul: Sel Yayınları

Bingöl, Zekeriya. (2008), *“Sözlük ve Sözlükçülük Üzerine Bir Araştırma”*, Muğla Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu

Brussov, Valéry. (1992), “*La Méthode de Traduction de Valéry Brussov*”, Erudit. Org., vol:5 no:1

Büyükaslan, Ali. (2008), “*Bilgisayar Destekli Çeviri Üzerine Bir İnceleme*”, Adana: Çukurova Türkoloji Araştırma Merkezi

Büyüknisan, Emra. (2009), “*Reiss ve Vermeer’in ‘Genel Bir Çeviri Kuramının Temeli’ – Çeviribilimde ‘Yapısalcı’ Eğilimine Karşı ‘Bütünleyici’ Bir Çözüm Mü?*”, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, cilt:18, sayı:1

Cary, Edmond. (1996), “*Comment-faut-il traduire?*”, (Çev. Mete Çamdereli), İstanbul: İnsan Yayınları

Cemal, Ahmet. (1979), “*Bilim Öncesi Çeviri Kuramları ve Çeviribilimin Gelişme Süreci I. Bağlam*”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü Dergisi

Çakar, Elif Sibel. (2011), “*Avrupa Birliği’ne giriş sürecinde Kamu Maliyesi Metinlerinin Fransızcadan Türkçeye çevrisinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*”, Kırıkkale Üniversitesi, 1.Uluslararası Çeviribilim ve Terimbilim Kurultayı

Çetinkaya, Bayram. (2009), “*Eşdizimli Sözlükler*”, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümü Dergisi, sayı:4

Delisle, Jean. (1988), “*L’initiation à la Traduction Économique*”, Meta: Journal des Traducteurs / Meta: Translators' Journal, volume:3 no:2

Durak, Mustafa. (1997), “*Çeviri Eğitiminde Edebiyat Dışı Metinlerin Çevirisinde Yanlıklar ve Kabul-Edilebilirlik Gramatiği/Sempozyum Bildirileri*”, Ankara: TÖMER Çeviri Dergisi, Ankara Üniversitesi Tömer Yayınları, sayı:10

Durak, Mustafa. (2000), “*Kuramsal ve Uygulamalı Çeviri Sorunları/Sempozyum Bildirileri*”, Ankara: Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi, TÖMER Bursa Şubesi

- Durak, Mustafa. (2007), “*Çeviri Eleştirisi/Sempozyum Bildirileri*”, Ankara Üniversitesi TÖMER Bursa Şubesi, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Eradam, Yusuf. (2006), “*Nasıl Çevirsem de Kuramsızlığı Kuramlaştırsam?*”, Ankara Üniversitesi, Felsefe Ekibi Dergisi, cilt:3
- Esen Eruz, Sakine. (2008), “*Akademik Çeviri Eğitimi*”, İstanbul: Multilingual Yayınları
- Göktürk, Akşit. (1980), “*Dilbilimsel Çeviri Kuramı*”, Adana: Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, cilt: XLI, sayı: 343
- Göktürk, Akşit. (2008), “*Çeviri: Dillerin Dili*”, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Gündoğdu, Mehmet. (2005), “*Çeviride Kuram-Uygulama İlişkisi*”, Çanakkale: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Uluslararası IV. Dil, Yazın ve Değişbilim Sempozyumu
- Houbert, Frédéric. (2001), “*Problématique de la Traduction Économique et Financière*” Bancing&Finance, Translation Journal, volume:5 no:2
- İnce, Ülker. (1995), “*Çeviri Eğitime Nereden Başlıyoruz? Türkiye’de Çeviri Eğitimi Nereden Nereye?*”, Kurultay, T., Birkandan, İ., (Yay. Haz.), İstanbul: Sel Yayınları, İşçen, İsmail. (2002), “*Çeviri Kuramı*”, Ankara: Seçkin Yayınları
- Johnkers, Dominique. (2004), “*La Traduction Économique et Financière Piège ou Eldorado?*”, Bern, in Hieronymus 3/2004
- Kansu Yetkiner, Neslihan. (2009), “*Çevirmen Kararları ve Sorumluluğu Bağlamında Bir Kampanya Metninin Çözümlemesi*”, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları, Yayın no:52
- Köksal, Dinçay. (2005), “*Çeviri Eğitimi Kuram ve Uygulama*”, Ankara: Nobel Yayınları

Kurultay, Turgay, Birkandan, İlknur. (1997), “*Türkiye’de Çeviri Eğitimi Nereden Nereye?*”, İstanbul: Sel Yayınları

Les Henges Funds. (1998), “*Liste des Termes, Expressions et Définitions du Vocabulaire de L'économie et Des Finances Publiés au Journal Officiel de la République Française*”, (En Application du Décret n° 96-602 du 3 Juillet 1996_Relatif à L'enrichissement de la Langue Française), Journal Officiel

Oktayyavuz, Yener Şener, Şen Sinem, Kaya, Mümtaz, Yumuk, Şengül Ayşe. (2004), “*Avrupa Birliği Metinlerinin Çevirisine Yönelik Ekonomi Sözlüğü*”, Ankara: Siyasal Yayınları

Ozankaya, Özer. (1995), “*Temel Toplumbilimleri Sözlüğü*”, İstanbul: Cem Yayınevi

Öylek, Ahmet. (1997), “*Fransızca-Türkçe Dillerinde Ekonomi Alanında Karşılaşılan Çeviri Sorunlarına Sınırlı Bir Yaklaşım*”, Tömer Çeviri Dergisi Özel Kuram Sayısı, sayı:10

Özbalkan, Nuri. (1997), “*Ekonomi Terimleri Sözlüğü*”, İstanbul: Alfa Yayınları

Rıfat, Mehmet. (2008), “*Çeviri Seçkisi I / Çeviriyi Düşünenler*”, İstanbul: Sel Yayınları

Rıfat, Mehmet. (2008), “*Çeviri Seçkisi II / Çeviri(Bilim) Nedir?*”, İstanbul: Sel Yayınları

Ricoeur, Paul. (2008), “*Sur la Traduction*”(Çev. Sündüz ÖZTÜRK KASAP), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Saraç, Tahsin. (1989), “*Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük*”, İstanbul: Adam Yayınları

Sığircı, İlhami. (2000), “*Terimbilimde Tekanlamlılık Sorunu*”, Ankara: Ankara Üniversitesi, Dil Dergisi, sayı:95

Sönmez, Sevim. (1999), “*Ekonomi İle İlgili Metinlerde: Özgür Çeviri Mi, Sadık Çeviri Mi Yapılmalı?*”, Çeviri Eleştirisi, Ankara: Ankara Üniversitesi Tömer Bursa Şubesi, Sempozyum Bildirileri

Tok, Ziya. (2010), “*Fransızca Bankacılık Terimlerinin Türkçeye Çevirisi: Otomatik Sözlük Programı*”, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Tosun, Muharrem. (2006), “*Kültürlerarası Bilgi Aktarımında Çevirmenin Sorumluluğu*”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, cilt:3, sayı:2

Tüzüner, Mine. (1997), “*Hukuk, Ticaret, Ekonomi Metinlerinin Çevirilerinde Karşılaşılan Güçlükler*”, Tömer Çeviri Dergisi Özel Kuram Sayısı, yıl:3, sayı:10

Uluslararası Çevirmenlik Federasyonu, “*Çevirmenlik Bildirgesi*”, Çeviri Derneği (1963’te Dubrovnik’teki Kongrede Kabul Edilmiş ve 9 Temmuz 1994’te Oslo’da Değiştirilmiş Metin)

Ungan, Suat. (2006), “*Avrupa Birliği’nin Dil Öğretimine Karşı Tutumu ve Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi*”, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı:15

Ülkü, Vural. (1991), “*Yabancı Kelimeler – Yerleşmiş Kelimeler ve “Uluslararası Kelimeler”*”, Türk Dili, sayı:476

Ülkü, Vural. (2000), “*Söz Varlığında Değişmeler*”, Türk Dili, sayı:587

Vardar, Berke. (1978), “*Çeviri Sorunları*”, Türk Dili Dergisi Çeviri Sorunları Özel Sayısı, TDK Yayınları, sayı:322

Vardar, Berke. (1978), “*Dilbilim Açısından Çeviri*”, Türk Dili/Çeviri Sorunları Özel Sayısı, TDK Yayınları, sayı:322

Yalçın, Perihan. (2003), “*Çeviri Dersinde Öğrencilerin Karşılaştıkları Belli Başlı Problemler*”, Ankara: Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, sayı:4

Yalçın, Perihan. (2003), “*Jean-Louis Mattei’den Örneklerler Çeviride Kültürel Unsurlar Sorunu*”, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, cilt:23, sayı:1

Yalvaç, Faruk. (2008), “*Bankacılık Terimleri Sözlüğü*”, Ankara: ODTÜ Yayıncılık

Yamaç, Kadri. (2002), “*Küreselleşme ve Yabancı Dilde Yükseköğretim*”, Ankara: Ankara Üniversitesi Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, cilt:2, sayı:4

Yeşilyurt Gündüz, Zuhâl. (2006), “*Avrupa Birliği'nin Dil Sorunu*”, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, cilt:5, no:3

Yetkin, Kemal Suat. (2008), “*Başarılı Çevirinin Koşulları*”, Türk Dili Çeviri Sorunları Özel Sayısı, sayı:322, 1 Temmuz 1978, Çeviri Seçkisi I, İstanbul: Sel Yayınları, Yıldız Şerife. (2006), “*Çeviride Eşdeğerlik ve Çeviri Kuramları Bağlamında Karşılaştırmalı Bir Çalışma*”, Adana: Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi, no:727

Yücel, Faruk. (2007), “*Çeviri Eleştirisi Neyi Eleştirir?*”, Bursa: Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, yıl:8, sayı:12

Çevrimiçi Kaynaklar

<http://onlinetercumanlik.com/ceviri>, Erişim tarihi: 01.02.2010

<http://sentrodil.com/cevirmen.htm>, Erişim tarihi: 10.06.2010

<http://www.ceviridernegi.org/cevirmen-ne-demektir.aspx>, Erişim tarihi: 25.05.2010

<http://www.dilforum/tercume>, Erişim tarihi: 02.05.2010

<http://www.erudit.org>, Erişim tarihi: 13.06.2010

<http://www.haberbilgi.com/haber/ekonomi/eko0103/e-kelime.html>, Erişim tarihi: 03.01.2010

<http://www.haberpan.com/ekonomi-terimleri-turkcelesiyor-haberi>, Erişim tarihi: 10.04.2010

<http://www.lemonde.fr/economie/article/2010/04/13/athenes>, Erişim tarihi: 13.04.2010

http://www.mineralinfo.org/Dictionnaire/Fran_Eco.pdf, Erişim tarihi: 07.02.2010

<http://www.tdk.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster>, Erişim tarihi: 25.05.2010

<http://www.unmoncton.ca/gemeap/lexique.html>, Erişim tarihi: 28.01.2010

<http://www.mutlutercome.com/hizmetlerimiz/yazili-tercume/teknik-tercume>, Erişim tarihi: 11.04.2010

<http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri>, Erişim tarihi: 03.03.2010

<http://www.shazinem.com/teknolojiler-amp-teknoloji-haberleri/304193-bilim-nedir-tum-bilim-dallari-nelerdir.html>, Erişim tarihi: 18.05.2010

<http://www.dijitaltercume.com/tr/bilgi-arsivi/ceviri-nedir-nasil-yapilir>, Erişim tarihi: 08.02.2010

<http://odevarenasi.blogcu.com/dil-surekli-gelisen-degis-en-canli-sosyal-bir-varliktir>, Erişim tarihi: 08.05.2011

www.paramatik.com/ekonomi-sozlugu, Erişim tarihi: 15.06.2010

http://turkoloji.cu.edu.tr/html/ba_dil_degisimi.htm, Erişim tarihi: 08.05.2010

www.lemonde.fr/economie/article/2010/04/14/chomage-des-jeunes, Erişim tarihi: 14.04.2010

<http://translationjournal.net/journal/16finance.htm>, Erişim tarihi: 19.03.2010

http://tflozelders.com/neden_fransizca.aspx, Erişim tarihi: 11.05.2010

<http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri>, Erişim tarihi: 01.09.2012

<http://ceviribilim.com/?p=227>, Erişim tarihi: 01.09.2012

<http://ab.org.tr/ab14/bildiri/326.pdf>, Erişim tarihi: 05.09.2012

ÖZGEÇMİŞ

1986 yılında Ankara’da dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini Bursa’da tamamladı. 2004-2008 yılları arasında Kırıkkale Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı’nda yüksek öğrenim gördü. 2008 yılında mezun olduktan sonra, Kırıkkale Yahşiyân Lisesi’nde bir yıl İngilizce öğretmenliği yaptı. 2008 yılında Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans programına başladı. Şu anda Bursa’da özel bir şirkette lojistik bölümünde çalışmaktadır.

